

PROFILURI LITERARE

NICULAE STOIAN

Este greu să-ți închipui versurile lui Nicolae Stoian șoptite; chiar citite de unul singur, te îndeamnă să le și roștești. Genul pe care și-l a ales, sau l-a impus temperamentul, este declamația, în fața unui auditoriu cât mai numeros. Versul lui este o „luare de cuvânt” bălănoasă, în care argumentele principale sînt bazate pe exemplificări autobiografice. Tînărul poet vorbește numai cu glas tare și gesticulează spontan: pentru el nu există murmur sau adiere, ci numai cîntec fortissimo și bălăle puternice de vînt. Prima plăcheta de versuri, *Fierul dracului* (1957), conține, cu puține excepții, numai profesii de credință, transcrise la acest ton. Poetul se declară a fi un „fier al dracului”, își alege drept blazon „coada vacii”, nu umblă „cu lăcăț pus la gură”, își vrea versul „destelenind mîriștea ome-nească”, stă o clipă în cumpăna între Eminescu, Maia-covskî și Esenin și se scoțete („ca un alior mîstînd de lapte”), legaturla e două mîi de ani de suferinți. Limba-lui este frum, colțuros, dar se dau savoare, cu expresii fărînești, care îi dau savoare, cu expresii fărînești, care îi dau savoare, cu expresii fărînești, care îi dau savoare...

Poate-asa mi-a fost urșită viața. / Poate-asa-i cu jură-mint lăsat, / Să mă trăgă către cîntec așa, / Că destul s-a plins la noi în sat.

În această explicație, tipic fărînească, rezolvînd dintr-o trăsătură de condei o problemă care dă altora pri-lejul unor lungi introspecții sterile, este anunțată și vi-rulenta strofelor următoare:

De aceea m-amărase ca fierul, / Dacă-mi vine un cucon mlîos / Să mă-nvețe ce este durerea... / Ce dureri? / De unde le-o fi scos? / Or, l-a sta și lui de veșche clau, / Ca și mie cînd în cîmp zăceam? / Sau trecînd cu trenul spre Mamaia / Astea toate le-a zărit la geam? / Și-ar fi dat el ultima suflare / Secerat de-un glonț, pe-un câldarîm, / Cînd lozina i-arăta în zare / Păcăduțului drag țărîm? / De-asta el, cucuonul care-nină, / Fonfăit, doar „en francaș”, de mie, / Îni dă mic lecții de romină, / Să-lîmbîng cuvintele, pelte?

Nu numai în această poezie programatică, polemică, discutată în contradictoriu este căutată avid de tînărul poet. Nicolae Stoian aproape că nu-și poate concepe altfel versurile. Titlurile exprimă, ele singure, această ateu-titudine: „Nu n-am uitat”, „Fac politică”, „Abia încep”. Chiar cînd se adresează tovarășilor săi, precum în *Avărașilor* din satul natal, el caută un prilej pentru a le refuza ceva, atribuindu-le, printr-un ingeniu proces de intenții, gîndul de a-l cîntîi „cu o puică friptă și deoasă — deși poezia nu cerea aceasta — ca a rămas acelaș, se multumesc „cu o ceapă” căreia „să-i ardă-un pumn, și miez și ochi să-i iasă”. O poezie prin esența ei lirică cum este *Din întimplare într-o bună zi*, bazată pe subtile considerații psihologice, nu este scrisă la persoana întâi, cum ar fi fost firesc, ci la persoana a doua, pentru că autorul s-a lăsat poată da presupusului erou unele sfaturi. Poezia lui N. Stoian este, în cea mai mare parte, o replică vehementă sau „sfătoasă”, el nu afirmă pur și simplu, ci răspunde cuiva, dar nu cu sentimentul celui care vrea să se justifice, ci al celui ce atacă și demască sau, oricum, pune lucrurile la punct... Pe această linie se întînesc și accentele cele mai sigure:

Ce mare lucru-l să dai piept cu țelul, / Se miră nîscal mi-ni prea înțelept. / Doar, după geometrie, de tot țelul / Sint liniile: culme, frînte, drepte, / Din feridre, cite-n carte scrie / Mar și în noi, — da-n tot ce ne privește / E-o singură-axiomă-n geometrie, / A drumului celui mai drept, firește.

Tînărul poet iubeste, deci, drumurile drepte, chiar dacă sint sau tocmai pentru că sint grele. Sensul polemic, deseori satiric, are o pronunțată nuanță maiakovskiană, apartenență proclamată de altfel deschis fie în *Izvoare*, fie în *Uzinele de feridre Vladimir Maikovski*. Mai puțin atent se dovedește însă în urmărirea drumului drept către realizarea imaginii artistice centrale. Polemizînd cu oarecare permanență N. Stoian folosește mai ales procedeele pleoarii prin însușirea trapașă a argumentelor, întrebînd și răspunzînd în același timp. Nesatisfăcut cu un singur argument, chiar dacă, de fapt, acesta ar fi cu totul satisfăcător, poetul, în dorința de a-și copleși interlocutorul, inventează și argumente nesatisfăcătoare, bune doar pentru gesticulația pleoarii, nu și pentru continuu-tul ei.

Astfel, *Oda vacii* este evident scrisă doar pentru poanta finală:

Dar pe mine un alt gînd mă-necară / Dînd ca un tîlhar să mă sugrume, / Că de-ai fi, ferească sîntul, bearcă, / N-ar ști nimeni că exist pe lume. —

„deoarece poetul n-ar mai avea drept blazon „coada vacii”. Dar, pînă a ajunge aici, argumentarea poetică este precară, silnică, neconvingătoare. Stabilind că blajina vacă este „roaba noastră”, „de cînd sîngur cea dinții colastră / Pin” ne pierdem urma în mormînt”, poetul vrea să-și dovedească afirmația, apelînd la figuranți care pot exista „lovele” cu pierpîn confectionați din... coarne. Ușind că mai departe cu câteva pagini cîntîc eroicului constructorilor socialismului, elocotul vieții contemporane, socialismul, poetul introduce astfel, în versuri, proslăvirea unei industrii venind probabil încă din comuna primitivă... Astfel de neglijențe, de loc neglijabile, strică chiar și imaginea generală a unor poezii bune, ca *Fierul dracului*, unde eroul începe prin a pleca din uzină, și a-și lăsa „brățara mea de aur, meseria, meseria mea” pentru că apoi să se refere la o autobiografie tipic rurală (cu influențe prea directe din Esenin). Desigur, există mulți mun-citori proveniți din mediul sătesc, dar nu aceasta era tema poeziei respective și amestecul de planuri denatură, în cazul acesta, linia de dezvoltare a imaginii. Este drept că în poeziile ulterioare volumului această tendință nu s-a mai făcut simțită. Totuși, intrucît tendința de a argumenta și deci nevoia de a căuta argumente, persistă, se impune o atenție mărită în această direcție și pe viitor.

Cultivînd claritatea, credem că Nicolae Stoian ar trebui să cultive, mai insistenț, și logica imaginii, ca în poezia *Cu toate pinzile în vînt*. Explicarea directă a mesajului, exprimare către care tînde, ar trebui să fie ferită de unele ostentații (versurile ceva mai vechi conțneau și rare dar supărătoare aluăcări spre vulgaritate). Partic-parea nemijlocită la viața elocotivă a tînetului nostru, talentul, preocupările, perseverența, îl arată ca pe un element nu numai de nădejde, ci în curs de reală afir-mare în poezia zilelor noastre. Cădențele lui au vigorează cîntecelor de brigadier. Aceasta îl și obligă să deună toate eforturile pentru a surprinde în versurile viitoare viața tumultuoasă a celor ce desăvîrșesc construcția socialismului în patria noastră.

Mihu Dragomir

luceafarul

Revista a Uniunii Scriitorilor din R.P.R.
Director: acad. Mihai BENIUC

COLEGIUL DE REDACȚIE

Dumitru CORBEA (membru în Comitetul de direc-tie), Dan DESLIU (membru în Comitetul de direc-tie), Mihu DRAGOMIR (membru în Comitetul de direc-tie), V. Em. GALAN; Silvan IOSIFESCU; Aurel MIHALE; Mihai NOVICOV; acad. Panaitescu-PER-PESSICIUS; Titus POPOVICI; Tiberiu UTAN; Mara-lamb ZINCA (membru în Comitetul de direcție).

Celui ce se gîndește, în cadrul istoriei culturii romînești, la o personalitate de mare prestigiu, capa-bilă să ordoneze un material infor-mativ variat și bogat, provenind din cele mai seamă literaturi antice și moderne, și să-l interpreteze creator din unghiul unei idei este-tice fundamentale, cu rezultate teo-retice originale dintre cele mai so-lide, îl vine, fără îndoială, în minte, în primul rînd, numele academi-cianului Tudor Vianu. Căci într-un răs-timp întins, care depășește patru decenii, profesorul Tudor Vianu, și-a deprins cititorii, în majoritatea lor covîrșitoare tineri, să gîndească, în operele sale idei dirigitoare luminoase, orizont filozofic cuprinzător, sentimente sincere, izvorîte dintr-un autentic umanism. Eruditia acestui literat savant nu e sfîdătoare și înabordabilă ca o stîncă rece și lunecoasă; ea are înăuntru căldura unui sens social adînc și le primește ospitalier ca înălțimile alpine. Fru-muselea el l-a o mare dăruire, care nu se vrea egostat. Cultul frumoz-ului la Gorki, etc. cuprinse în vo-lumul *Studii de literatură universa-lă și comparată*, așeza pe baze științifice, pentru prima dată la noi, o me-todă de cercetare, care multă vreme s-a bucurat de interpretările cele mai contradictorii. Ideea de bază a întregului volum se circumscrie di-rect sau indirect în jurul studiului comparat al literaturilor. În acest sens, contribuția acad. Tudor Vianu se face simțită substanțial pe două planuri: unul teoretic și altul al analizei concrete. Cel teoretic este

grav, este faptul, că unul dintre ei, conștient sau nu, au făcut din această metodă un instrument de afirmare a unor idei și concepții cosmopolite, idealiste. Ce altceva poate fi consi-derat, oare, atitudinea unor alții creatori de literatură, care vedeau pînă și în alți de originalele pasteluri ale lui Alexandri expre-

Pornind de la principiul că „nu mai este posibil a studia astăzi is-toriile literare naționale în secțiuni verticale, adică separate de cele-lalte literaturi ale lumii”, academi-cianul Vianu observă că „adeseori, străbînd cercetările comparatiste, nu putem să nu ne împotrivim aceluși fel de a prezenta operele lite-

ropene cu antichitatea, într-un mo-ment istoric care o cerea imperios. Niciodată cultura antică — subli-nizată autorul — n-a fost moartă, ea a trăit tot timpul mai mult sau mai puțin intens. De aceea Renasterea nu înscamnă reînvierea culturii an-tice el în mod specific de a recepția. Dacă evului mediu nu l-a oferit de-

Alexandrescu, observînd că pentru poetul romîn „moartea încheie dra-ma vieții”:
„Viața e o luptă, o dramă variată
Și aceluși cel din urmă în vecl
e sințerat:
Moartea-l încoronează, moartea
neîmpacăta,
Care în a sa cale pe nimeni
n-a uitat”.

În schimb, într-un alt moment al istoriei noastre și pentru un alt tem-perament artistic, Al. Macedonski, în finalul poemului *Noaptea de lanuarie*, „Comedia vieții... este o come-die romantică, îmbinată din tonuri contrastante, din zîmbete și lacrimi. Poet al încrederei în viață, — ob-servă Tudor Vianu — ca într-o parte atît de întîna a creației sale, Ma-cedonski nu privește comedia vieții cu amărăciune și sarcasm, ci cu un sentiment resemnat, asemănător cu al unora dintre antici:

„Cacl, firește viața este tot
cludată comedie
Care amestecă împresună și dureri
și bucurie
Punînd lacrimi lîngă zîmbet,
punînd zîmbet lîngă plîns”.

Ajungînd cu cercetarea motivului în literatura romînă la Glosa, Iul Eminescu, profesorul Tudor Vianu, în urma unei minuțioase analize, conchide: „Nu mai întîmplăm aici acceptarea resemnată a comediei vieții, ca la cel vechi, nici încrede-rea în buna și dreapta călăuzire a spectacolului, ca la Calderon, ci at-titudinea fără huză a unui om hîrmit din protestul iluminismului și din substanța filozofiei mai noi”.

Rezultate interesante pentru cel preocupat de literatura noastră se obțin și atunci cînd se studiază Mitul prometeic în literatura romî-nă, descifrîndu-i sensurile și nuanțele noi în poezia unui Panait Cerna, Alexandru Philippide, Vic-tor Eftimiu, arătîndu-se, de pildă, că ceea ce este comun în versurile celor doi din urmă „este problema-țica revoluționară din cuprînsul lor: o trăsătură care le leagă puternic de epoca în care au fost scrise”.

Cîtă vreme cercetările comparate-vechi, care nu-și fondau investiga-țiale pe principii științifice mar-xiste, duceau la situaerea pe o treaptă inferioară a culturii noastre naționale, studiile de literatură comparată de acad. Tudor Vianu, conduc către stabilirea specificului nostru național, la determinarea ori-ginalității literaturii noastre.

Presiile, e cu neputință să cu-prinzî în spațiul îngust al unei cro-nici literare toate vastitatea gîndirii uela dintre cele mai pregnante personalități ale culturii noastre a-plicată la o temă atît de interesantă și variată ea însăși

Lăsam cititorului dornic de idei și observații inedite plăcerea de a se întîlni nemijlocit cu gîndirea este-tică, eruditia și profunda sensibili-tate artistică a acad. Tudor Vianu prin parcurgerea volumului *Studii de literatură universală și comparată* prin care știința și cultura patriei noastre înregistrează un succes în-contestabil.

TUDOR VIANU: Studii de literatură universală și comparată

sia unor influențe ale literaturii franceze? O lucrare amplă și, în ge-neral, documentată, cum este cartea lui N. I. Apostolescu „L'influence des romans français sur le poe-sie roumaine”, publicată la Paris în 1909, conținînd numeroase obser-vații judicioase, cînd se referă la cazuri particulare, din pricina unei ideologii estetice ceoșce, propune adeseori concluzii generale inaccepta-bile și eronate.

Spre exemplu, e mai mult decît hazardată afirmația prin care se susține că Mal am un singur dor, poezia aceasta a fost de originală, care vine de undeva de departe din dolnă și cîntec bătrînesc „este o imi-tație a bucății de l'Electon de son sepulcre a lui Rosard” și fiindcă asta nu era suficient, și a poeziei Epilouze de Paul Bourget, iar după o „demonstrație” cu totul neconvîn-gătoare conchide autorul: „Inspi-rația lui Eminescu nu este deci deloc personală, ea este datorată aproape complet lui Rosard și lui Paul Bourget”.

Mergînd pe această cale greșită în înțelegerea literaturii comparate, unei critici și istorici literari bur-gezi au afirmat, chiar, că o bună perioadă din istoria literaturii noastre nu este altceva decît imitarea li-teraturii franceze.

Firește că studiul de literatură comparată ce duc la astfel de con-cluzii eronate nu merita să fie con-siderate ca făcînd parte din metoda de cercetare de care vorbeam. La antipodul unei atar metode se pla-sau autohtonii semantistici și gîndirii, naționalisti opaci care

rare că pe o simplă țesătură de in-fluențe strelne”.

„Premizele teoretice ale compara-tiștilor acordă un loc atît de mic in-fluențelor interne, genului original al scriitorilor și răsfrîngerii împre-jurarilor sociale ale locului și ale timpului în care o operă a apărut, încît ne întrebăm cum s-a putu, în-rune în valoarea unor produse spiri-tuale care n-ar fi decît un mozaic de iniriuri externe? Principiile comparatistului sînt uncor atît de puțin adicite, încît în felul lui de a prezenta lucrurile s-ar parea că o operă străină a lucrat asupra unei opere naționale numai pentru că a apărut într-un moment anterior al timpului și că aceluia acelaș asupra altă n-a fost decît un fruct al in-țimptării. Cercetările angajați în studiile de literatură comparată par apoi a crede că o operă literară este rolul simpliei acțiunii intelectuale a unui model străin și nu al împre-jurarilor concrete de viață în care acea operă a apărut și a găsit au-diență”.

După această patrunzătoare cri-tică a neajunsurilor prezentate de cercetarea spinoasei probleme a in-fluențelor literare, acad. Vianu, pe baza unor excelente exemple grăi-tore, conchide, pe drept cuvînt, că nu trebuie să renunțăm la cerceta-rea izvoarelor, la studiul influențelor, a circulației temelor și moti-voare. Începem am neglia astfel o im-portantă jatură a genezei operelor de artă. Cu argumente multiple și con-vingătoare, autorul demonstrează că „o operă nu lucrează întîmplător și asupra altă sau numai din pricina

cit materiale de studiu, Renașterii — antichitatea l s-a integrat organic. În Renaștere reapare suflu antice răsfrînt însă într-o conștiință origi-nală, prople acestul moment istoric. Tratănd subiecte antice, de pildă, în tragediile romane, Shakespeare dă răspuns unor probleme care frămîn-tau epoca lui. De aceea, ce mai a-deusa, izvorul plutarchian, deși e foarte bine păstrat în prelucrare, su-feră totuși schimbări sensibile sub influența spiritului critic modern.

Acest principiu marxist, care vede în influențele literare alianțe ide-ologice impuse de condiții social-istorice asemănătoare, a condus pre-tutitnd, în lucrarea de față, mun-ca acad. Vianu în cercetarea rapor-turilor dintre antichitate și litera-turile moderne.

Desi, într-o mare măsură, academi-cianul Tudor Vianu urmărește problema influențelor pe planul vast al literaturii universale, nu sint ne-glijate nici raporturile literaturii romine cu alte literaturi.

Astfel, urmărind de-a lungul veacurilor, prin multe literaturi na-ționale, istoria unei teme poetice: Lumea ca teatru, profesorul Tudor Vianu popostează în literatura noastră la Meditație (1838) de Grigore

CRONICA LITERARĂ de I. D. Bălan

de o importantă considerabilă pen-mire noi, dat fiind că multă vreme în istoria și critica noastră literară a dăinuit o gravă confuzie privi-toare la această metodă de cercetare a operelor de artă. Unii au redus-o la sterile și zadarnice exerciții, la un divertisment pueril, bare consta în descoperirea unor paralelisme între diverse opere și autori, la analogii formale și la apropierea, grație unor asemănări nesemnificative, între scriitori, care n-aveau, în esență, ni-mic comun unul cu altii. Ce e mai

studiu dezvoltare literaturii ro-mine în chip absurd, fără nici o conținență cu alte literaturi. Cum extreme se ating, ambele metode au dus la rezultate false, antiștiințifice. Rămășițele unor atari vederi „estetice”, probabil că n-au dispă-rut cu desăvîrșire din mîntea tuturor celor ce studiază istoria diverselor literaturi, de aceea spunem că, în primul rînd, contribuția teoretică din recenta carte a academi-cianului Tudor Vianu prezintă o importanță deosebită.

că a apărut mai devreme. Influen-țele operează numai acolo unde natura terenului social le asimilează și le face rodnice”.

Spre deosebire de cercetările ve-chi care se mulțumeau să constate influențele, acad. Tudor Vianu, — bazat pe cunoașterea filozofiei mar-xiste — le explică științific, vîzînd în ele, după o expresie foarte nime-rită, alianțe ideologice”. Astfel, Renașterea — în vîzinea sa — nu e înțevrea unui mort ci o astfel de alianță ideologică a popoarelor eu-

MIHAI NOVICOV: Povestiri axiale Doftana

Sint cărți care te solicită de la primele rînduri, nu te poți citi fără o dăruire to-tală, au ecou în inima și conștiința ta. Cărțile lui Mihai Novicov, *Povestiri despre Doftana*, face parte dintre acestea, se citește cu emoție și pasiune. *Povesti-ri*, deși produse ale im-a-ginației, cum ne înor-meză autorul, își au izvorul în bogatele amintiri ale luptătorului ilegalist, care astăzi reînvie pentru cititorii mai tineri, cîrmepe din trecutului glorios de luptă al comuniștilor. Scriitorul ne introduce în universitatea comunistă, reconștituînd o serie de întîmplări, con-turînd portrele de luptători. Problema care-l preocupă pe Mihai Novicov este re-liearea fizionomiei morale a comuniștilor, acei viguroși luptători pentru libertate a caror pildă o urmează astăzi întregul popor. Personalitatea povestito-rii este prezentată în per-manență pe parcursul cărții. Cititorul ia contact cu lumea Doftanei, prin ochii povestitorului (care este și personajul central, acela care face și legătura între diversele episoade). Mono-logul acestui povestitor este viu, însuflețit, străbătut de un puternic patos. Un șir de întîmplări, o serie de de-talii ale vieții din închisoare, se încheagă în povești concise, pline de nerv. Aminteam că scriitorul ur-mărește sublinierea trăsă-turilor avansate ale acestor oameni noi, energia lor re-voluționară, fermitatea și curajul.

Viața colectivului comu-nist nu poate fi stîngherită de acțiunile călăilor. În condiții cumpit de grele forța comuniștilor creștea, se consolida. Lupta lor în-cepă „din prima zi” în care erau aduși la Doftana. Pen-tru fiecare deținut comunist se punea problema dacă el va fi vrednic să devină o participantă a luptei celei vii, titanice, (cum spune pove-

stitorul). În fața conștiinței sale, în fața tovarășilor, comunistul răspunde: voi fi! Și se comporta ca atare. Programul de acțiune al comuniștilor era organizat miniaș și îndeplinit cu o deosebită conștiințiozitate. Acolo se căuta în fiecare un sentimentul comunității de-pline cu colectivul de luptă. Se întărea convinge-rea că el, deținutul comu-nist Mihai, sau Andrei sau Vasile, trăiește — în primul rînd — pentru alții, pentru tovarășii de luptă, pentru întregul popor muncitor. Comuniștii acționau ca un singur om. Ideea aceasta e demonstrată cu forță de convingere în povestirile acestea. Fie că era vorba de pregătirea unor mari sărbători ale muncitorimii, cum sint zilele de 1 Mai și 7 Noiembrie, fie că erau alte împrejurări în care trebuia să se protesteze împotriva călăilor, să se ia apărarea tovarășilor bătuți, să se dea ajutoare noilor veniți la Doftana, colectivul luptătorilor își dovedea pu-terea. Dacă se întîmpla să existe și oameni care voiau să spargă unitate de acțiune a comuniștilor, colectivul știa să-i în-lăture pe acesta. Povestito-rul ne relatează și asene-nce cazuri. Citirî din *Fra-tele Vertuta* acordă la in-ceput încredere lui Vița și grupului său, care încearcă totuși o astfel de acțiune. Citirî se convinge pe par-curs că ar săvîrși o mare greșală, mergînd pe urmele lor.

Un episod izbucit al cărții este și acela în care se relatează prăbușirea Doftanei. Fraza vibrează cu intensitate. Momentul dez-groșării lui Ilie Pintilie, ucis sub dărimături, consti-tuie — după părerea noastră — una dintre cele mai emoționante pagini.

Povestirile sint scrise la persoana întâi. Autorul are adesea prilejul să intro-ducă succente pasaje lirice — ele întăresc participarea vie, permanentă a scriitoru-lui la acțiunea cărții. Via-ta cumpită în teniața Doftana nu putea frînge pe un comunist. O efervescență viața launtrică îl caracte-riza pe fiecare. În ultima

parte, scriitorul ne trans-portă în realitatea zilelor noastre, cînd lupta comu-nistilor a triumfat. Prin pildele pe care le pune în fața cititorului de azi, cartea aceasta contribuie într-adevăr la educarea comu-nistă a omului. Înțelegem — o dată mai mult — ce și utemistul Petre Neagu din povestirea *Vinul cel mai dulce* că sarcinile trebuie împlinite fără zăbăvă, fără greșeli. În anii amarnici ai reacțiunii burghezo-moște-rești, comuniștii n-au pre-getat să-și dea viața, cînd a fost cazul, pentru ca linia Partidului să se îndeplinească. Noi, care luptăm azi pentru socialism în condiții cu totul deosebite, nu ne putem manifesta reconș-tință față de eroii ilegali-tății, decît continuîndu-le lupta cu aceeași abnegație.

Ion Brad scrie o poezie izvorită din observarea di-rectă a realităților înconjurătoare. De aici și tonul simplu, refractar, oricîrei contrafaceri, cuceritor prin familiarismul său, al multora din bucățile volumului, ce amintesc de tonul speci-fic al poemelor lui Ar-ghezi despre și pentru Mitruța și Banuțu: „Mer-g, dragul tată, merg? / Palma aspră frantea-mi șter-ge... / Eu ciopleș și tăi mereu... / Nu-i ușor, copil meu, / Chiar s-n har-tă-jucărie / Chipul țării cînd se-nserie” etc. (Tatăl și fiul). De altminteri, este interesant de observat că, în general, poetul este în per-manență preocupat de ne-cesitatea de a găsi cele mai potrivite mijloace de expre-sie, care să stîmcească inter-esul cititorului aflat la o vîrstă dificilă și să-l satis-facă din punct de vedere estetic. În acest sens, al-turi de tonul familiar, im-pregnat de forme de expre-sie proprii limbajului o-ral, Ion Brad utilizează a-deea, în chip creator, fie tradițiile versificației din balada populară, fie pe a-celale ale liricii noastre clasice de inspirație patriotică. În primul caz, versul capătă o remarcabilă fluiditate ce se însoțește cu unele trăsături ritmice aproape can-tabile: „Dragă mi-l această țară, / Leri ler și lilioară, / Bună ca o primăvară, / Leri ler și lilioară, / Cu p-raele fud-gînt, / Cu moșnegii de munți cărunți / Brobodiți cu nori pe frunți” etc. (Lilioară). În al doilea caz, poetul imprimă stihurilor sale o anumă cadență gravă, de odă: „Dați drumul porumbelilor să zboare, / Și cîntecelor toate, cu avînt, / Spre cerul înflorit de sărbătoare, / Cu steagu-

MIHAI BOTEZ

ION BRAD: Să citim cu voce tare

Ion Brad se numără printre puținii săi confrăți de generație care depun efor-turi susținute pentru dez-voltarea actualei noastre poezii pentru copii. Cu atît mai demn de semnalat este acest fapt cu cît autorul *Cîntecelor pămîntului natal* dovedește reale însușiri pe acest tărîm. O confir-mă și recentul volum intitu-lat *Să citim cu voce tare*, apărut la Editura Tinere-tului.

Pretioasă calitate de ade-vărată poezie pentru copii a volumului rezidă indeo-sebi în satisfacerea a două exigente de bază ale genu-lui: natura specifică a uni-versului tematic și modali-tatea aparte a transpunerii acestor teme în versuri.

Animat de ideea că ver-surile sale trebuie să slu-jescă nemijlocit unor sco-puri educative, poetul își propune să abordeze unele dintre temele într-adevăr proprii preocupărilor mic-

rele fiind în vînt. / Adu-creți flori aprinse din gră-dină / Să zboare ca o ploaie de scînteie / Pe țara potopi-tă de lumină, / În zi de august, douăzeci și trei”. (În zi de august).

Atunci cînd tonul acesta avîntat lipsește în cite-va din piesele volumului, prozaimiele nu întîrzie să-și facă loc. Așa se întîmplă în *Inscripție, Steaua deasupra*

portajului Timpurile și ano-timpurile Bucureștiului de Horia Liman. O scurtă men-țiune din partea autorului oferă sugestii pentru pre-zențarea tipului de compo-ziție a reportajului, deoa-rece „concepțat ca un imn închinat patriei noastre, un imn de mare amploare, vo-lumul apare doar ca un pre-ludiu... este o parte din-tro carte mai mare, care urmează să apară mai tir-ziv”.

Evocarea orașului nostru a constituit o veche și pas-ionantă preocupare care a

desca a l deosebit de suges-tiv prezentate pentru a ex-prima ideea continuității luptei maselor muncitoare bucureștene. Fluvie orăș-tului este un ciclu care-epocă cu un puternic dramatism această temă fundamentală a culturii lui Horia Liman. Meritul scriitorului este de a fi realizat o imagine lite-rară sintetică de mare con-ținut și a unor capitole vaste din istoria zbuciumată a Bucureștilor. Păiele tre-cuților și ale prezentului se asociază aproape în perma-nență. Relatarea vieții la

Complexul C.F.R., Grivița Roșie din anii aceștia se desăvîrșă printr-o alterna-re de planuri menită să in-dice cititorului momente ho-rorificatoare din istoria luptelor muncitorimii bucureștene, din 1933 și pînă azi. De aici, din mijlocul luptătorilor ce-feriți s-au ridicat grupurile găzilor partitice care, în colaborare cu armata romî-nă, la 23 August 1944, au luptat pentru eliberarea Ca-pitalei de sub jugul fascist. Evoluționalele eliberării este astfel evocată în Hora-lui — unul dintre cele mai bune capitole din cartea lui Horia Liman.

Diversitatea informației, culoarea și fluența povesti-rii deschid cititorului un drum original către cunoaș-terea trecutului Capitalei Reportajul reușește docu-mentar vechi cu observații atentă a actualității, cîntăce și zicală bătrîne pomente în creșterea pe cele mai re-cente declarații ale locu-itorilor orașului sau ale oas-petilor din străindate. La conținența dintre istorie și contemporaneitate Horia Liman întreprinde în pag-urile recentului volum apărut, o călătorie inspirată de cele mai valoroase tradiții ale scoții reportajului romînesc.

MIRON DRAGU

O seamă de cuvinte

minelor, unde întîlnim ver-cate lipsite de emoție poeti-că.

O mențiune aparte se cere să fie făcută referitor la amplul poem meditativ *Cîntecul miimilor*, o izbucni-tă încercare a poetului de a introduce elemente ale poeziei de reflecție filozofi-că în lirica destinată cop-ilor.

În concluzie, se poate deci afirma că volumul *Să citim cu voce tare* consti-tuie o contribuție de pret la îmbogățirea valorilor poeziei noastre actuale de-dicată celor mici.

N. CIOBANU

HORIA LIMAN: *Timpurile și anotimpurile Bucureștiului*

Capitla țării noastre, vă-zută într-o amplă perspec-tivă istorică, de la origini și pînă astăzi — este tema re-

La ziua de 7 Iulie 1948, la orele douăsprezece, trebuia să mă prezint cu Elena la ofițerul stării civile. O întâmplare cu totul neprevăzută ne-a abătut din drumul spre T. Iar o altă întâmplare ne-a adus nenorocirea. Elena a murit în acea zi. Au trecut de atunci paisprezece ani, dar eu cu nimeni, nici cu prietenii cei mai buni, n-am vorbit de Elena. Poate că o să vi se pară ciudat, dar nu pot, mi-e cu neputință să discut despre oamenii dragi pe care i-am pierdut. Din când în când, cite un prieten mă întreabă: — Lui i se pare foarte firesc să o facă: Te mai gîndești la ea? Citiți anii ar avea Elena azi? Era mai mică, sau mai mare decît tine? Trezar, nu răspund, mă uit în gol, schimb vorba sau pleac imediat. Iar prietenul nu știe ce să creadă. Și în cele din urmă cred că eu mă gândesc la ea și eu împacat bine cu Elena și de aceea nu mi face plăcere să aud vorbindu-se de ea. Asta, fiindcă despre toate prietenii trebuie să creadă ceva.

Noaptea de șase spre șapte Iulie am petrecut-o în halta S. dormind cu rîndul pe o laviță care strălucia îngrozitor. Era cald, enervant de cald, parcă ne topeam noi și tot ce era în jurul nostru. Așa o noapte chinută, cu zăpușeală, cu temeri și cu oasele frînte de laviță — n-am mai avut. Am fi putut să dormim afară în cîmp, pe iarba arsă de soare, dar se puse oarecare preț pe capul nostru — iar noi dorim să ne căsătorim chiar în acea zi și să trăim ani mulți și fericiți. Omul de la halță, pe care nu-l mai văzusem în viața noastră, ne primise ca pe copiii lui și ne oferise de adăpost singura odaie pe care o avea și-o împărțea cu nevasta și cu cei trei copii. A trebuit să depunem eforturi ca să-l convingem că ne putem odihni și pe lavița aceea din fața casei de bilete. El a înclănat toate ușile, a stins lumina și a stat de pază; pînă dimineața s-a invîrțit pe lingă halță cu un topor în mînă. Cu vreau ceas înainte de sosirea noastră trecuseră pe la halță doi manșisti cu ciomege, doi bătuși vestii și trei pașii aceiași și strigaseră la bietul om să-i dăduseră palme. „Unde-i stă, doi, că spre halță au luat-o! Unde-i, că dacă nu spui, te omorim!” Acum, omul de la halță se teme pentru noi și era gata să ne apere cu preț viații. Era un om ca la vreo cincizeci de ani, mic de statură, ghemuit în el, tăcut și cuvinicos. Nu-l am mai văzut de atunci. Întind că se-au țevit zorile, eu am venit niște fete în halță, apoi doi tineri căsătorii, frumos îmbrăcați dar triști și flămânzi. Tinerii se duceau la oraș ca să se pozeze. Două ceasuri s-au plimbat prin fața halții, tînușu-se de degete. Cred că în două ceasuri nu și-au spus nici un cuvînt. Elena a dormit pe laviță pînă la șapte. Era atât de obosită încît a trebuit s-o ajut ca să se ridice. După două ceasuri ridică și s-a uitat la mine și a ridicat și s-a uitat la mine și a ridicat din jur a izbucnit într-un ris senin, molipsitor. Bănuiam că, trezindu-se din somn, va avea o reacție neprevăzută. Mă gîndisem la multe reacții posibile, numai la asta nu — că va rîde. De cînd o cunoșteam, eram uluit de prospețimea și naturala reacțiilor ei. Încezăm să-i ghicesc reacțiile în diverse situații, și nu izbucneau — și intram în amănunțime să-i ghicesc reacțiile, și nu izbucneau. Pe lângă Elena arătam și eu altfel, mă înveselam sincer și oricine se învesela, ascultînd-o. Intr-o zi ca asta, ziua căsătoriei noastre, nu ne dorcam și nici nu aveam voie să fim triști, doace am uitat de zăpușeală și de oasele frînte și am început să facem planuri. Ședeam pe bancă, în fața halții; eu trăgeam liniu cu un băț pe nisip, încercînd să schitez interiorul viitorului nostru apartament, care se reducea, de fapt, la o cameruță de doi pe trei, un duș, o chircință... De cîinci zile discutam despre felul în care ne vom aranja apartamentul și nu era chip să cadem de acord. Nu găseam loc pentru divanul nostru (pe care, deocamdată, nici nu-l aveam). Dacă-l fixam în colțul din dreapta, nu mai puteam deschide ușa, și intrăm în cameră. Dacă îl fixam în stînga, trebuia să sîrîm peste el ca să ajungem la duș. Dar masa, scaunele, dulapul, unde naiba să le mai așez pe toate? E adevărat că n-aveam nici un fel de mobilier, dar neam gândit să facem rost de el. Treziserăm să ne oferisă să ne ajute.

Trenul nostru, un personal, trebuia să se arate pe la opt și zece minute; la opt ne-am scos bilete, cu ultimii bani; pe la opt și cinci a sosit la halță o căruță, în care se aflau unul peste altul, șapte oameni bolnavi, umflați, cu fețele vinete. Pe lingă ei, alți vreo cinci care îi aveau în grîbi. Și pe loc să-a stîmbară, triști și cei doi tineri căsătorii, triști și flămânzi, au început să se agite. Insușitorii bolnavilor parlamentau cu omul de la halță, ca acesta să rețină trenul năcar cinci minute, că altfel nu-l chip să-i urce pe toți bolnavii. Bietul om, după cum se părea, obișnuise de mic să-și aștepte semnele, de data asta se vedea neputincios. N-are nici un drept să rețină trenul; și chiar de s-ar așeza el pe linie, trenul tot ar porni la ora fixată. Pe Elena o interesa povestea cu trenul, ea voia să știe ce-i cu bolnavii — și-a aflat îndată. Satele din jur, ca și țara întreagă, erau bintuite de secetă, săracii isprăviseră de mult puținul provizii și-acuma se hrăneau cu zeamă de țerburii și zeamă de coji de copaci... Și iată că nu s'ia un negustor, nimeni nu s'ia vine cîine și de unde, care mina spre stă căruțe cu făină și mălai; făină amestecată cu nisip și rumeguș; făină mușcată — dar era făină. În schimbul făinii, oamenii dădeau tot ce aveau pe lingă căruțe, dădeau și hainele de pe ei. În Strehaia se îmbolnăviseră treizeci. În Șaru — cinci. Negustorul, cu căruțele după el,

cerind să se facă liniște. Am strigat și eu să se facă liniște și înaintind cu greu printre altele femei, m-am oprit în fața primarului. Vreau să știu, i-am spus, dacă domnul cu făina are autorizație de desfacere a mărfii? Drept răspuns, primarul s-a uitat urît la mine, alit de urît înțic mi-am zis că o să sară la bătaie. După o clipă însă, m-a întrebat: — Ai vreau drept să controlezi? Cine ești? — Vreau să știu dacă are autorizație de făină. — Ce autorizație îți mai trebuie, cînd aștia mor de foame? Fara să prind eu de veste,

gru și de mălai, din Uniunea Sovietică. Cînd am spus de unde-i făina, m-am pomisit cu un pumn după ceală. Și iar s-a pornit zarva, parte din femei strigau la primarul care mă lovea, parte la mine, că de ce mă amestec. Negustorul a început să împarță făina; împărțea făina și aduna bani și haine. De mine și de Elena nimeni nu mă asculta. Întind că primeau făina, femeile alergau acasă cu copiii după ele. Pentru prima dată, în vara aceea, se aprindeau focurile prin case. Fumul ieșea pe hornurile înguste și se înălța sub cerul dusmănos. Mirosea a cirpe arse și a gunoarie arse. Femeile n-aveau lemne de foc și ardeau cirpe și gunoarie și bălegar uscat. Cu femeile nu reușeam nici cum să ne-nțelegem și-atunci am rugat copiii să-și cheme tații de pe cîmp, dar copiii nu voiau, bînuind că tații n-o să-l lase pe negustor să mai vindă făină. Ne-avînd încotro, am pornit-o cu Elena spre cîmp, am zburat pînă am dat de oameni. S-au strîns vreo zece în jurul nostru și ne-au ascultat în tăcere. N-ai zis nimic și-au vrut să-și vadă de lucru, mai departe. Nu i-am lăsat. Unul m-a întrebat: — Ce doriți dumneavoastră? — Numai bine, să vă fie bine. — Am vrea și noi, da' uite că ni-e foame. — O să primiți făină, asta-i mușcăia.

— Da avem copii... Și copiii ce știu ei? Noi am trimis degrabă în plasa, dar dacă nu ne-deleghă făina? Noi avem copii... — Cred că de o sută de ori ne-au întrebat oamenii ce dorim și tot așa le-am spus, că le dorim binele. Cu greu i-am urinit de pe cîmp. Cînd am ajuns la primărie, negustorul vinduse făina din două căruțe. N-a vrut să stea de vorbă cu oamenii, a zis că dacă nu le place, să cumpere făina de la alții. Alit și nimic mai mult. Oamenii au tras un sac din căruță. I-au desfacut, și cînd au priceput cum li se făina aceea, am văzut cum li se-ngoară de minie vinele de la gît. I-au smuls negustorului toți banii și toate hainele, iar făina care mai rămăsese au împărțit-o în uliță. Primarul și-a făcut cruce și-a fugit. După aceea oamenii s-au risipit repede pe la casele lor. Surul de fum s-au subțiat, tot s-au subțiat pînă au dispărut. Și-am înțeles că toate focurile din sat s-au stins. Mie și Elenei nu ne mai rămînea decît să facem cale întoarsă la halță. Îmi părea bine că scăpaserăm de boala atîtia oameni. Dar de biletele de tren pe care Elena le rupsesse, îmi părea rău. Am fi putut să mai primim vreau tren pînă la amiază. Dar așa... Ne-am plimbat pe ulițele satului, așteptînd ca vreau om să ne cheme la el acasă. Nu ca să ne dea de mină, ci ca să povestim. Nu ne-a chemat nimeni. Pe zece și jumătate am văzut așteptînd pe uliță un bărbat într-o două virste, îmbrăcat de sărbătoare, cu hainele colbăite. Cînd s-a apropiat de noi, ne-a strigat: avem făină! Mine ne ducem la gară s-o ridicăm! Și omul, fluturînd o hîrtie, a trecut mai departe în fugă. Și tot așa a strigat unor copii care ieșiseră la porți. Am încercat, în acea zi, o bucurie fără seamăn. În sat s-a răspîndit vestea că oamenii sovietici ne-au trimis grâu. Comuștii îi ajuta pe nevoiași. Miine dimineață toți să mergă la gară, că sosesc vagoanele. Și-am auzit atunci femei și bătrîni și copii strigînd cu lacrimi în ochi: Traiască Partidul Comunist. Oamenii aceia, intră-de-vărd, stiau de ce strigă să traiască partidul. Elena mi-a spus: „Vino să intrăm într-o casă, în oricare și să cerem voie să ne odihnim

mulți ea n-a scos o vorbă. După ce ne-am urcat în tren, mi-a cerut o oglindă. S-a risipit îndelung și-a izbucnit în ris: „Doamne, cum arăt cu năframa asta!” O țin mînt de parcă ar fi aicî, iconă în fața mea: cu năframa, cu cămașa albă înflorată, cu rochie lungă și largă și descuțită... Femeile acelea nu-i dăduseră și sandale. Că n-aveam nici pentru ele. Două săptămîni după asta ne-am amintit de evidință exactă a agitatorilor. Oamenii toți s-au oprit în fața primăriei și cereva să mergem împreună pe teren. Și de-atunci nu ne-am mai despărțit. Curînd, am hotărît să ne căsătorim și-am fixat ziua nunții pentru 7 Iulie... Mergeam pe drumuri de țară și după mulți kilometri ne îngăduiam o clipă de odihnă, că să facem planuri: cum va fi la nunta noastră și cum ne vom mobiliza camera. Nici eu, nici ea, nu avuseserăm o limă pînă atunci, trăiserăm de lingă alții, îngăduiți: Elena era orfană de la șapte ani, eu aveam părinți, dar ei erau cu mult mai săraci decît mine, care mă putam mîndri cu un rînd de haine... Seara, după cîna cum se nimeroa, cu multa seriozitate, cu convingerea că așa trebuie să facem, înream un fel de ședinte în doi, ne spunam părerea cîntîit, unul despre celălalt, despre cum muncisem în acea zi. Nu exageram, înream astfel de ședinte — și nu numai noi înream — și nu găseam nimic caraghios în asta. Și dacă cineva o să ia în ris această mărturisire a mea, eu nu mă supăr, dar spun că acela n-a încercat niciodată entuziasmul nostru, mîndria și răspunderea de agitator comunist. Așa au trecut lunile, din aprilie pînă în Iulie — și în acea zi de șapte Iulie ar fi trebuit să mă prezint cu Elena la ofițerul stării civile. De ce ne-am întors din drumul nostru? Fiindcă așa trebuia, să ne-nțoarcem, era datarea noastră, dacă nu am fi făcut-o, multă vreme n-am fi îndrăznit să ne uităm unul la celălalt. Am ajuns în Muncelu, măl repede de-a ne astoptim, pe la nouă și un sfert intram în sat. Satul părea pustiu, bătea soarele în acoperișii și în șoarelele prăfuite; ulița era numai pulbere, se îngropau pantofii în pulbere; cîinii se lungiseră pe lingă porți la umbră. Ziua aceea va să fie le-ntreacă pe toate în zăpușeală. Învățați cu de toate, cu cele rele mai mult, Elena îndura și greul și căldura, nu se plîngea, dar acumam parcă se speria; n-avea să uita la cer și îmi șoptea: Mieru un nor! și nu mai pot. Oare ce-o să fie? Am primit și eu cerul și o clipă m-a cuprins neliniștea. Cerul era sus, sus de tot, ca niciodată — și mi se părea că cerul e un clopot de sticlă subțire, care tot se înalță și se subție pînă cînd va plezni. Și atunci? Ajunși în mijlocul satului am ciocănit la o ușă, dar nu ne-a răspuns nimeni; am ciocănit la alta, și tot așa. După cîteva minute am auzit strigăte de copii. Și am văzut, departe pe uliță, cîteva copii care alergau nebuște. Apoi au ieșit alți copii de prin curți și-au alergat și ei. Am fugit și noi, ne-am luat după copii și de la ei am aflat că în sat îl mare bucurie, a venit unul cu făină, cumpărat care cît poate și o să aibe oamenii cu mine. După cîteva minute eram în fața primăriei. Numai femeile din sat se adunaseră acolo. Unele aveau saci, altele oale de pămînt, altele n-aveau nimic și se vîntau că bărbaiți lor n-u-acasă și n-au bani. Toate se îngheșuiau în jurul celor trei căruțe încărcate cu saci și tremurau de teamă că se termină făina pînă la vine rîndul. Negustorul, un bărbat subțire, cu înfățișare comună, le făcea semn cu mina, parcă le binecuvînta pe toate, și le asigura că e făină și că de-aia, măl are alte trei căruțe care sînt pe drum. Primarul se astoptea în dreapta și-n stînga,

Desen de V. SAVONEA

apucase spre Muncelu. După ce-a ascultat povestea pînă la capăt, Elena s-a interesat pe unde-i Muncelu și în cit timp se poate ajunge acolo. Șapte kilometri, un ceas și jumătate, peste deal, prin pădure. Ca nu cumva eu să ezit, să mă opun, Elena a rupt pe loc biletele de tren. „Acuma, mi-a zis ea, tot nu mai putem merge cu personalul. Dăm o fugă pînă la Muncelu. Facem noi rost de bani și plecăm cu personalul de cîinci.” Mi-a părut tare rău de bilete. Nu era cazul să le rupă, erau valabile și pentru a doua și a treia zi. Dar după cum am spus, Elena avea reacții neașteptate. Cu două, sau trei minute înainte de sosirea trenului, am luat-o spre Muncelu, peste cîmp, peste hîrtoare, răscolind greu, tînușu-ne de mînă ca să ne fie mai ușor. Elena voia să știe dacă îmi părea rău că ne-am abătut din drumul nostru. I-am spus că nu — și eram sincer, nu-mi părea rău. De îndată ce-am aflat că se undeva, pe-aproape, se petrec nedreptăți, trebuia să venim în ajutorul oamenilor. Eram tineri, increzător, dorind să facem viața mai frumoasă și nu admiteam să dăm înapoi în fața greutăților, a primejdiei chiar. O cit de mică ezitare ne-ar fi urmărit multă vreme și ne-ar fi mîhnit zilele. Dar de biletele de tren îmi părea rău. După ce-am mers vreo doi kilometri am întrebat-o pe Elena cu navîritate: — Ce zici, oare mai ajungem noi la douăsprezece? — Astăzi nu, în nici un caz, amînză pe mîine.

— Îi greu cu amînză, să știți că o savem neplăceri. — O să ne căsătorim, legal, mai tîrziu, dacă așa face mofturi. Porniserăm la drum cu o jîntă precisă, acolo, în Muncelu, era nevoie de noi, așa că trebuia să uităm de micile noastre neplăceri. Am zis și eu că o să ne căsătorim zic s-o putea, dar în sinea mea eram ușor dezamăgiți, fiindcă eu mă gîndisem mult la ziua asta și ea rămînea pentru mine ziua căsătoriei cu Elena. Scriesem prietenilor să ne aștepte la primărie la douăsprezece fix. Mă închipuam intrînd în biroul ofițerului stării civile cu Elena de mînă. Bună ziua, bună ziua, noi sîntem, am venit... Omul acela elegant, în costum negru, se uită la noi nedumerit și apoi izbucnește în ris, ori strîmbă din nas. „Voi nu vedeți cum arătați? Voia să spună risul, ori strîmbătura lui. În halul asta veniți?” Am fi arătat destul de prost, nimic de zis, cu hainele petice, năclăite de praf. Eu alte haine nu mai aveam, degoaba aș fi dat o fugă pînă acasă de la gară, degeaba. Elena mai avea o rochie grosă, de iarnă, dar acum era în Iulie. Așa că la zîmbetul ironic al ofițerului stării civile, am fi ridicat amîndoi din umeri: „arătăm după cum vedeți, alte haine nu mai aveam. Deocamdată, dumnea-voastră faceți-vă dăjoria, spuneti ce trebuie spus în asemenea împrejurări și pe urmă o să ne descurcăm noi!” Dar uite că acum alergam spre Muncelu, fiindcă tot spre Muncelu alerga și negustorul cu făina mușcată. De conflicte, de bătaie nu-mi era teamă, nu mergeam în codru, în orice sat aveam de partea noastră pe toți săracii. Și erau la săraci în satele astăzi de-ți venea să plîngi. Trecuseră cîinci luni de cînd, tînar agitator comunist, cubricam săte din plasa T și în sinea mea eram nărcum necăjiți că nu mi se implimește nici odată ceva deosebit — să fiu atacat de bandiți, ori la vreo intrunire să strige una la mine și să încerce să mă ia de guler... Încă naiv, succedeam că în asemenea situații dificile, pricepeam și devota-mintul meu față de cauză. Mi s'apunea: vor trece anii, se vor schimba oamenii și țara, socialismul va triumfa. Dar ce voi avea eu de povestit celor mai tineri — și tîrziu, nepoților, despre munca mea în această perioadă grea? Ca am fost prin sate și am lămurit oameni. Dar o întâmplare mai aparte... fiindcă întîmplările lumineză tot, dau măsura exactă a situației... Alți agitatori, prieteni de-ai mei, pe care îi învădîiam, aveau ce povesti în privința asta. O singură dată am dat piept cu dușmanul, dar înfruntarea a fost de scurtă durată și n-a mai privea direct. Asta s-a petrecut în Strehaia, prin aprilie, spre sfîrșitul lui aprilie, mai exact. Am nimerit în Strehaia intr-o duminică dimineață, pe la zece, tocmai cînd oamenii ieșeau de la biserică. Treaba mea era să le vorbesc țărănilor despre ziua de întîi mai și să-i chem la manifestația care urma să aibe loc în T, reședința plasei. Afînd că a venit un tovarăș de la plasa, oamenii s-au strîns în curtea școlii, în jumătate de ceas s-au strîns două sute și ceva. Erau gata să-mi încep cuvîntarea cînd

o bătrînă, femeie cumsecade, temătoare și pentru ea și pentru alții, m-a tras ușurel de haină și apoi mi-a oștit: — Ai griji, că ești tînar și frumos — și vezi cum îl lumea!

— Vad... da' ce este? am spus pîrît pe careva? — Pe fata aceea de a venit ieri au bătut-o. — Care fată? am tresărit. — Și-acuma zic că-i hoată, de-sia au bătut-o. — Și unde-i fata? — La primărie, închisă la primărie.

Cred că a fost cea mai izbitoare adunare pe care am ținut-o în acei ani. Un ceas am vorbit și oamenii au stat să mă asculte fără să clipesc, apoi mulți dintr-ei au luat cuvîntul și-au înțarit cele spuse de mine. Țin mînt de toți vorbitorii, și bărbaiți și femei, îndată ce urcau la tribuna improvizată ridicau mîna stîngă, cu pumnul strîns: Noroc bun, tovarăș! Așa începeau cuvîntările noastre pe-atunci. Oamenii nu se rispeau, parcă ar fi vrut să ne întreprindem ceasuri în gir: I-am întrebat: „Oamenii buni, tovarăș, e adevărat că o tovarășă de-a noastră de la plasa, care-a venit ieri aici, a fost bătută și-acuma îi închisă la primărie?” Așa-i! a spus careva. Este, a strigat un altul. După care s-a lăsat o liniște grea, și eu am priceput din sutele de priviri, că mai toți se rușinează de acea tovarășă. O clipă m-am rugînat și eu: acea tovarășă a furat, a compromis organizația... Dar s'azidă că mulți dintre țărani nu să plece, mi-am revenit bruscă și-am strigat să se facă liniște. Lucrurile se cereau limpezite pe loc. Dacă acea fată e de la plasa și intră-adevăr a furat, atunci și eu va primi pedeapsa cuvenită, partidul nu țara asemenea purtări. Dar să fie siguri de asta... Iar dacă nu, atunci primarul și cei care au bătut-o, vor trebui să răspundă. Le-am spus oamenilor: — Via chem pe toți să judecați situația.

— A furat tovarășă, a îndrăznit un băietan. — Ai prins-o dumneata? E sigur? — Adică, a vrut să fure o rochie... — N-a vrut nimic, a intervenit un alt băietan. Da'iața de-ai eu pus ochii pe ea. Ca să dea explicații, ca să-l audă toți, băietanul a urcat la tribună... Noroc bun, tovarăș! Așa a fost, că tovarășă s-a dus la primărie și primarul a trimis-o la Costea Orban, că acolo poate să doarmă și să mîncească, și-apoi peste un ceas a venit Orban la primărie, zicînd că fata a furat o rochie de-a nevastă-si. Da' fata-i domnișoară, ea era fustă strîmă, nu poartă rochia de-alea Orbanesii... — Și dac-a vrut s-o vindă? I-a întrerupt un bărbat uscățiv.

— De unde știi? s-au auzit glasuri. — Uscățivul a urcat la tribună: — Eu așa am auzit. — Aici nu merge cu auzitele. — Așa zic și eu, că nu merge. — Atunci, da-te jos!

Oamenii, toți, au prins interes de discuție și fiindcă-i chemasem de judecători, s-au îndreptat tăcuți, gînditori, spre primărie. Pă-

ream în rînd cu el, și nu-mi era teamă de nimeni și de nimic, sînteam că ei, cîntîșii, învățați cu greul, știind să cîntărească lucrurile, vor afla adevărul și vor face dreptate. Îmi chinuam mîntea să ghicesc care o fi agitatoroaie de la plasa, care a nimerita aici, dar nu ajungeam la rezultat, fiindcă eu plecasem de mai multe zile de la plasa și nici nu aveam o evidență exactă a agitatorilor. Oamenii toți s-au oprit în fața primăriei și cereva a strigat: Să vină primarele! Atunci s-a arătat un bărbat de vreo cincizeci de ani, vesel și isteț, cu cereaua lată căzută pe burta și palaria de paie pe-o ureche. Eu am crezut că e mai bine să nu mă amestec în discuție de la început. Cel care strigase să vină primarele era hotărît să ducă treaba pînă la capăt:

— Primarule, unde-i fata aceea? — Care fată, mă? Și de unde țtii tu că era fată? — Primarule... aia de-ați bătut-o. — Care, mă? Că eu nu bat, eu fac altceva... — Aia de-si trimis-o la Costea.

— Hoată! s-a înnegurat primarele. Vine poliția s-o ia! — A furat ea, primarule? — Da' ce vă băgați voi? — Cîteva clipe nu i-am mai văzut pe primar, se pierduse printre oamenii care, îngheșuți, cot la cot, pătrundeau în curtea primăriei. Au intrat toți, tirîndu-l pe primar după ei, hotărîți să facă dreptate, că ei îl știu pe primar și pricepeau ce s-a întîmplat. Primarul n-a vrut să dea cheile și atunci oamenii au forțat ușa. Și astfel, am văzut-o pentru a treia oară în viața mea pe Elena. De două ori o întîlnisem la plasa, la ședintele de instrucție. Dar nu mai s'arămă cu ea pe care o știam. Ședea ghemuită într-un colț al camerei, pe dușumea, cu mîinile legate la spate. Fața toată îi era plină de sînge, se închegeau singele pe obrazul ei frumos, se făcuse poignăți. Lingă ea era aruncată o rochie de mătăsă, cu multe increțituri, rochie pentru o femeie grasă și frumoasă. Rochia nevastă-i lui Costea. Am auzit-o ca prin vis pe Elena cerînd apă. S-a grăbit o femeie să-i aducă. Primarul amenința că o să cheme poliția. Nimeni nu s-a clintit, nu s-a speriat, auzind de poliție. Oamenii au dezlegat-o pe Elena și cu aceeași funie i-au legat primarului mîinile. Apoi, patru dintre bărbaiți mai în vîrstă s-au așezat la o masă, cu hîrtie și creioane în față și au poștit-o pe Elena să le spună cum a fost. După ce-au ascultat povestea ei pînă la capăt și-au pus întrebări, unul dintre judecători, care se simțea mai autoritar, s-a adresat femeilor: „Dați-i care ce-aveți și ce puteți, tovarășe, să se-mbrăce, că așa nu poate pleca de-aici”. N-a trecut nici un sfert de ceas, și-au adus femeile de toate, și haine pentru Elena, că ale ei erau rupte și pline de sînge, au adus și de mîncare... Iar peste vreo jumătate de ceas am pornit spre gară. Tot timpul dru-

Elena s-a urcat într-o căruță; negustorul striga la ea să se dea jos, iar ea striga la femei s-o asculte. „Cereți să vă arate făina, și făina stricată, are nisip și rumeguș!” Cînd negustorul a ridicat palma să dea în Elena, m-am repezit la el. Simțind că are de-afacea cu unul mai tare decît el, omul mi s-a lăsat cuminte în brațe. I-am dat drumul. Atunci a sărit primarul, și el cu palma, dar după ce l-am strîns o dată și pe el, s-a potolit. „N-aveți voie să desfaceți făina stricată și cu nisip, am strigat, că se-imbolnăvesc oamenii!” În Strehaia s-au îmbolnăvit treizeci, în Șaru cîinci!... Dar femeile nu m-au sărutat — le rămînea foamea! Am uitat de mine și-am sărit s-o apăr pe Elena. Dar spre mirarea mea, în Elena n-au dat or fi văzut-o slabă și bună și li s-o fi făcut milă. Iar ea continua să ceară ascultare: „Nu vă dorim răul, nu vă dorim...” și dintr-o dată s-a făcut liniște. S-au strîns toate în jurul Elenei, și una a zis cu glas straniu: — Noi n-avem ce mîncea. — Dar asta-i făină stricată! — Să fie cu bălegă în ea! — O să primiți făină... — Cînd? Că noi răbdăm, da' avem copii!

Atunci am intervenit eu și le-am spus că în alte sate, în Căbia și în Sturzu, sosise făina de două zile; toate satele o să primească, pe rînd; făina de

un ceas. O să ne primescă! Am intrat într-o casă, la întâmplare, și-am fost bine primiți și nu știu de unde gazdă nu secos o bucăciță de slănină. Dar fără pînă... Rămîneți la noi și mîine o să vă dăm și pînă”. Pe la amiază zăpușeala ajunsese de nestuporiat. O înream pe Elena de mînă și fără îndoieli că ne gîndim amîndoi la același lucru: acum, la ora asta ar fi trebuit să fim căsătorii... După o vreme s-a întîmplat ceva care m-a cutremurat. Elena a ieșit pe prîspă și s-a uitat la cer. Și după ce a privit îndelung cerul, mi-a spus cu disperare: Nu-i nici un nor! Și am înțeles că, de fapt, eu înși am înțeles că de o primărie. O speria cerul gata să pleznească. N-am îndrăznit să spun nimic. Și ea a repetat: Nu-i nici un nor! De ce nu s-a revărsat atunci o ploaie dărnică peste pămînt, să inseneze fruntea Elenei și să-i implinescă dorința? Pe la cîinci după amiază am pornit spre halță — și-asa, pe drum, cu seriozitate, am analizat munca noastră din acea zi. La marginea pădurii ne-am oprit și din nou eu am schițat cu un băț, pe nisip, planul casei noastre. (Nu ne stătea gîndul numai la casa, dar era și acesta un fel de a ne repeta merou că vom fi împreună (cata viața). De data asta Elena a fost de acord cu mine și eu am sărutat-o. După aceea Elena mi-a spus: — Aș vrea să mă întorc în satul ăsta, peste vreo două zile. — N-o să ai timp, și nici nu e cazul. — Trebuie! s-a încapătinat ea. — O savem gîndite de instructori. — Dar nu termină odată? și mi-a privit aproape cu dușmănie. Încă nu? Apoi făea ei arși de soare și ușor pîstruțata s-a deschișă într-un zîmbet bun. Alti data, să nu mai spuți afirmații proști. Ar trebui să fim mulțumii, a contîm, că s-au mînat fericiți pe oamenii aceia de o nenorocire... dar uite că eu, cu nu pot să fiu... să faci bine unui om flămînd, oprindu-l de la mîncare! Vreau să-i văd pe oamenii aceia mîncînd. Poimîine o să trec neapărât prin Muncelu.

Am zis că așa o să fie, după dorința ei, deși nu credeam... Elena și-a rezezat fruntea de umbrul meu și-am început să vorbim în șoaptă, de parcă ne-ar fi fost teamă să nu ne-audă pădurea. Nu știu de ce, nici astăzi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an; se interesase ca în toate părțile, mă rugase și pe mine să mă interesez, amîndoi nu-mi explic de ce — și eu și Elena am simțit nevoia să discutăm foarte serios despre cele mai diverse lucruri, să pomencim de toate, ca și cînd ne-am fi luat rămas bun pentru mult timp. Elena ar fi vrut să se-nscrie la vreo școală, chiar în toamna aceluiași an

Din Directivele celui de al III-lea Congres al P. M. R.

PRODUCTIA DE ENERGIE ELECTRICA va creste intr-un ritm mai rapid decit ansamblul industriei, astfel incat sa satisfaca necesitatile tuturor ramurilor economiei si sa asigure introducerea si dezvoltarea tehnicii noi, prin electrificarea, mecanizarea si automatizarea proceselor de productie.

In 1965, productia de energie electrica va fi de circa 18,5 miliarde kWh, de 2,7 ori mai mare decit in 1959.

Puterea noua ce se va instala in centralele electrice in perioada 1960-1965 va fi de 2.380 MW, si anume: 540 MW prin amplificarea unor centrale existente (Borzești, Paroșeni, Grozăvești ș.a.) și 1.840 MW in centrale noi (Bicaz, Ploiești, Luduș, Craiova, Oradea, Tg. Mureș, Iași ș.a.).

Din totalul puterii ce se va instala in centralele termoelectrice, peste 50 la sută va fi pe termoficare.

Prin concentrarea producției de energie electrică și termică, prin instalarea de agregate mari și cu caracteristici tehnice moderne, se va reduce consumul specific de combustibil in centralele termoelectrice cu abur, iar investiția specifică medie pe kW instalat in aceste centrale va scădea cu aproximativ 30 la sută.

Corespunzător creșterii puterii instalate in centralele electrice, se va dezvolta sistemul electroenergetic național prin extinderea rețelilor de transport și de distribuție. Se vor construi pînă in 1965 peste 23.000 km de linii electrice de transport, din care circa 750 km de linii electrice de transport de tensiune foarte înaltă, circa 2.500 km de linii de 110 kV și peste 20.000 km de linii de 6 kV, de 15 și 35 kV; din acestea din urmă, peste 50 la sută in cadrul acțiunii de electrificare pentru nevoile agriculturii.

La 10 ani de la elaborarea Planului de Electrificare a țării...

DECENIUL LUMINILOR

In 1936, un bancher cu importante rosturi in conducerea Statului, striga din paginile unui ziar: „Unii vorbesc despre electrificarea României, dar aceasta este o neobișnuită. Investițiile ce s-ar face ar fi așa de mari încât cetățeanul n-ar putea suporta costul energiei furnizate și s-ar ajunge la falimentul bugetului național”. Această simplă frază oglindește concepția despre civilizație a guvernanților de atunci și ne sugerează soarta pe care ei o pregăteau „cetățeanului”.

Eternizarea opaijului și a petrolului lampant, practic eternizarea întinericului, aceasta era lozina partidelor burgheze și ele o traduceau în viață cu o mare ostindie. Iată și corespondența statistic al acestei stări pînă la naționalizare, numai 15 la sută din locuitorii țării aveau curentul electric, ne situam adică printre ultimele țări din Europa și mult sub media mondială. Dacă în unele orase mai mari existau câteva uzine electrice — și acestea necorespunzătoare, restul țării, provincii ca Dobrogea, Moldova, Oltenia, cunoșteau drama cumpănită a beznii. În asemenea condiții nu putea fi vorba de o industrie națională și milioane de oameni păreau a fi condamnați pentru lungă vreme la mizerie și ignoranță.

Cînd, in 1945, Conferința națională a P.C.R. proclamă electrificarea ca o condiție esențială pentru industrializarea țării, înima acestor milioane de oameni a tresărit. Pentru înțila oară ei înfrunzeau să vizeze, să-și iaurească despre patria lor o imagine nouă. A urmat marea bălăie politică, apoi naționalizarea și la numai doi ani după, acest act istoric, in octombrie 1950. Ple-nara C.C. al P.M.R. dezbată și aprobă Planul de Electrificare. Astfel, ceea ce cu puțină vreme în urmă pentru mulți oameni era doar o aspirație, o imagine nebuloasă și tulburătoare, devenea realitate.

Prin interconectarea rețelelor existente se crează primul sistem electroenergetic, care se va dezvolta cu vigoarea unui organism tânăr și va ajunge să fie în 1955 de cincisprezece ori mai mare decit singura linie de 110 kV existentă in 1938.

Departee, în locuri pe care liniștea unui început de lume părea să le stăpînească, se înalță centralele electri-

ce și în jurul lor satele și orasele încep să treacă, să-și aline setea de lumină și de căldură care le chinuia de multă vreme. Mi-a rămas dintr-un sat de la poalele Semenicului o imagine care nu mă părăsește. Un tîrziu și-a pus în ogradă un bec de 100 de lumini, îl lăsa să ardă toată noaptea și spunea vecinilor săi, nedumerii de atîta risipă:

— Lasă-l, lasă-l să ardă, să-mi lumineze viața, să simtă tot neamul meu cel adormit lumina asta...

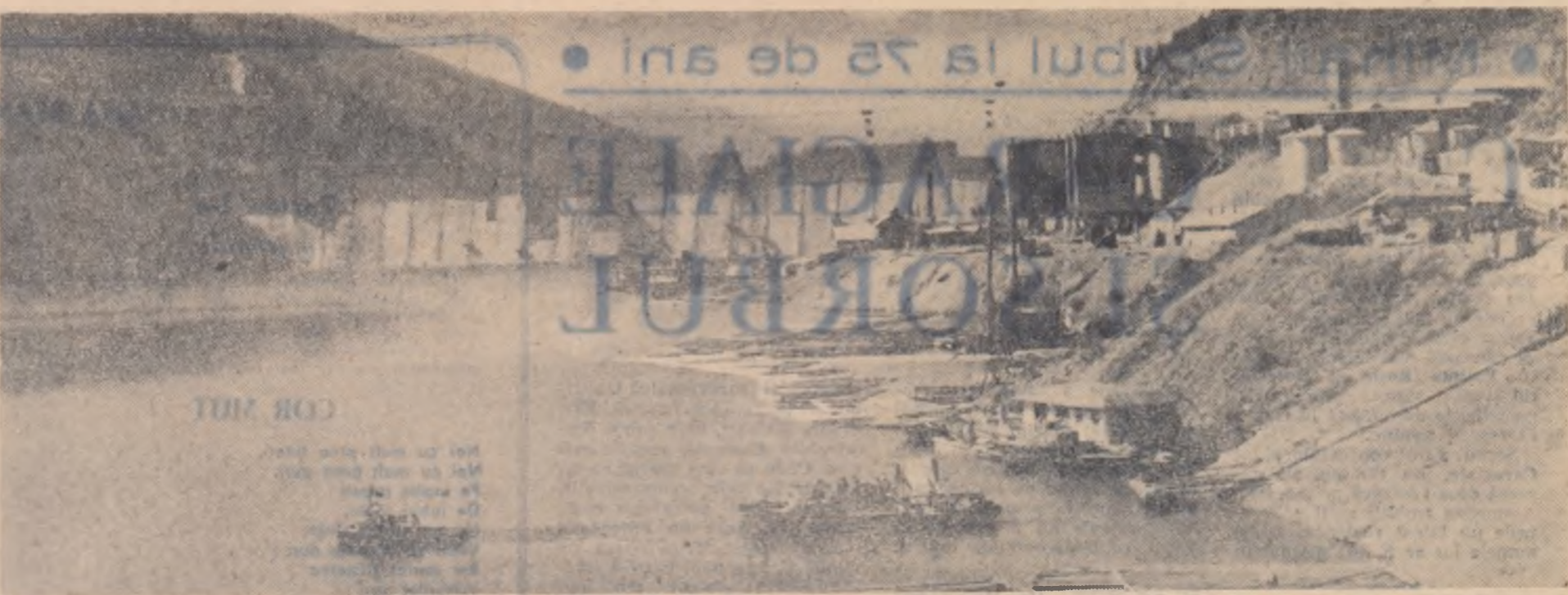
Nu mă indoiesc că această nepotolită sete de lumină s-a manifestat în sute de mii de case. Intr-un sat din Oltenia, la ceasul prînzului, un mare număr de difuzoare înăltau în văzduh un cîntec de slavă și zile întregi n-am văzut nici un oltean închizîndu-și aparatul, care nu mai era pentru el un miracol, ci răsplată tirzie a durerilor lui.

La Borzești, cea mai puternică centrală electrică din țară a scos Moldova din noaptea și rîină, ducînd-o cu pași giganți spre comunism. De aici, linii de înaltă tensiune, ca niște uriașe brațe ocrotitoare, coboară pînă la Galați, urcă spre Bucovina, trec munții și se întînesc cu Singeorgiul de Pădure. Doicești, Paroșeni, Sadul, Ovidiu, Moroieni și multe altele mai mici dau țării în clipa de față peste 7 miliarde de Kw. Cîrînda, foarte cîrînda, Bicazul își va adăuga ai săi 210.000 de kilowatt și marșul acesta al energiei electrice, atlată mereu în fruntea celorlalte ramuri industriale, va continua cu un avînt crescînd.

In 1965, una din tîntele hoărărite de Congresul Partidului, 18,5 miliarde kilowatt vor mișca uzinele, fabricile, trenurile, vor lumina orasele și satele, vor pătrunde în văgăunele munților, în adîncul minelor.

Pentru o țară care abia se lîra în coada Europei, această este un miracol, iar deceniul care s-a scurs se poate chema, pe drept cuvînt, al luminilor. Socotindu-l astfel, nu ne gîndim nămai la milioanele de lămpi care s-au aprins, ci și la efectele mult mai adînci ale acestui proces. Într-o povară, știe carte, se îmbracă mai bine, mîncîncă mai bine, e încrezător și puternic. Zece ani. Viața unui copil. Marile bucurii ale socializării abia încep să se deslusească.

Nicolae Jianu

Dincolo de barajul de la Bicaz, energiile Bistriței se string într-un lac uriaș...

De la un singur sat electrificat

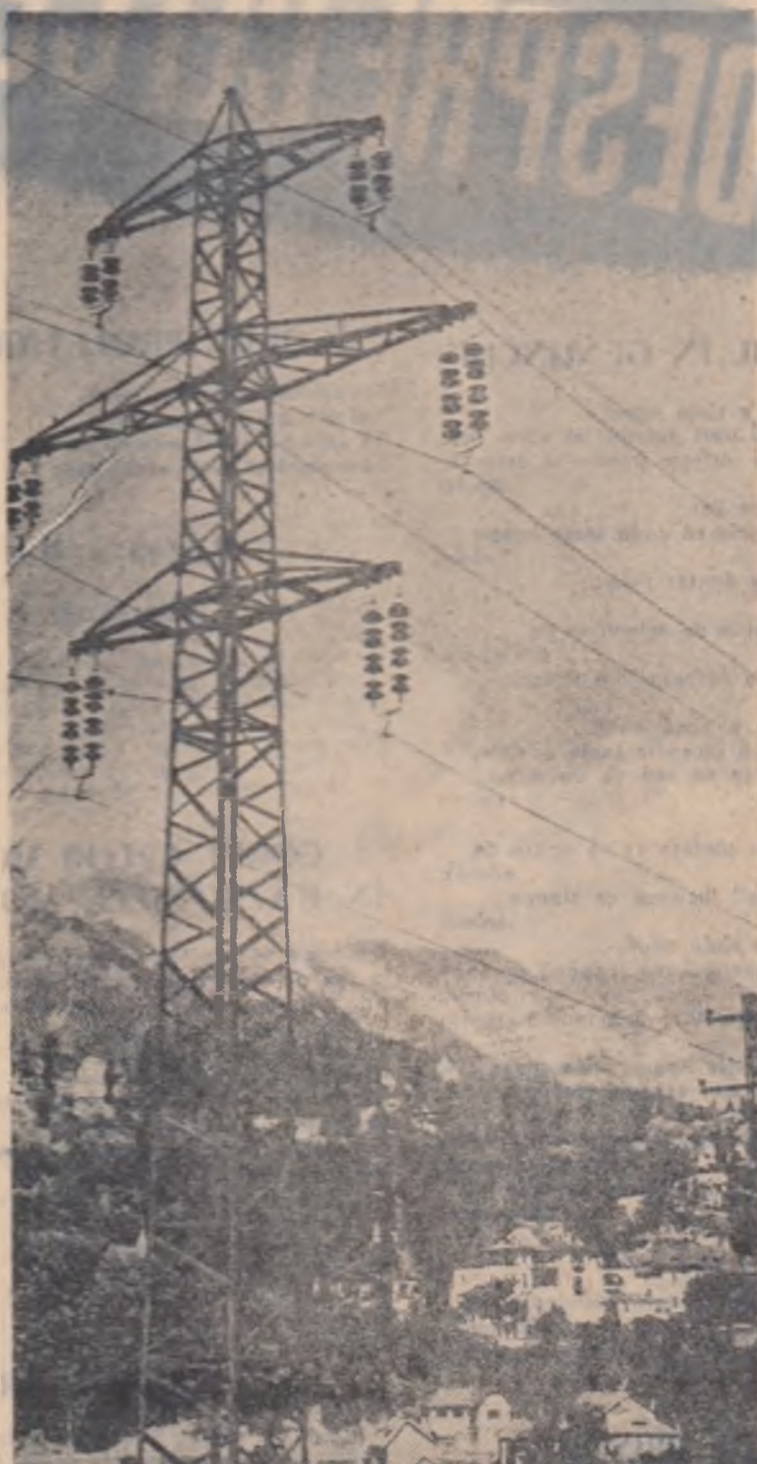
Cit de adînc era beznă de-a latul căreia au trecut, decenii întregi, milioane de vagoane de grîu și porumb, milioane de cisterne cu țitei, petrol și benzină, milioane de vagoane cu scinduri și trunchiuri de brad. Pe harta Dobrogei beznă era tot atît de profundă cit era și în Oas de unde veneau scindurile de brad, cit era și la Moinești de unde venea țiteiul. Dacă te-ai fi ridicat într-o noapte în națela unui aerostat și dacă de acolo ai fi privit Dobrogea, ai fi zărit-o ca pe fundul unei fîntîni adînci, plină de întuneric. Singurul sat luminat cu electricitate, atît a făcut burzhezia în materie de electri-

ficare rurală într-o regiune de-a latul căreia au trecut, decenii întregi, milioane de vagoane de grîu și porumb, milioane de cisterne cu țitei, petrol și benzină, milioane de vagoane cu scinduri și trunchiuri de brad. Pe harta Dobrogei beznă era tot atît de profundă cit era și în Oas de unde veneau scindurile de brad, cit era și la Moinești de unde venea țiteiul. Dacă te-ai fi ridicat într-o noapte în națela unui aerostat și dacă de acolo ai fi privit Dobrogea, ai fi zărit-o ca pe fundul unei fîntîni adînci, plină de întuneric. Singurul sat luminat cu electricitate, atît a făcut burzhezia în materie de electri-

ficare rurală într-o regiune de-a latul căreia au trecut, decenii întregi, milioane de vagoane de grîu și porumb, milioane de cisterne cu țitei, petrol și benzină, milioane de vagoane cu scinduri și trunchiuri de brad. Pe harta Dobrogei beznă era tot atît de profundă cit era și în Oas de unde veneau scindurile de brad, cit era și la Moinești de unde venea țiteiul. Dacă te-ai fi ridicat într-o noapte în națela unui aerostat și dacă de acolo ai fi privit Dobrogea, ai fi zărit-o ca pe fundul unei fîntîni adînci, plină de întuneric. Singurul sat luminat cu electricitate, atît a făcut burzhezia în materie de electri-

ficare rurală într-o regiune de-a latul căreia au trecut, decenii întregi, milioane de vagoane de grîu și porumb, milioane de cisterne cu țitei, petrol și benzină, milioane de vagoane cu scinduri și trunchiuri de brad. Pe harta Dobrogei beznă era tot atît de profundă cit era și în Oas de unde veneau scindurile de brad, cit era și la Moinești de unde venea țiteiul. Dacă te-ai fi ridicat într-o noapte în națela unui aerostat și dacă de acolo ai fi privit Dobrogea, ai fi zărit-o ca pe fundul unei fîntîni adînci, plină de întuneric. Singurul sat luminat cu electricitate, atît a făcut burzhezia în materie de electri-

ficare rurală într-o regiune de-a latul căreia au trecut, decenii întregi, milioane de vagoane de grîu și porumb, milioane de cisterne cu țitei, petrol și benzină, milioane de vagoane cu scinduri și trunchiuri de brad. Pe harta Dobrogei beznă era tot atît de profundă cit era și în Oas de unde veneau scindurile de brad, cit era și la Moinești de unde venea țiteiul. Dacă te-ai fi ridicat într-o noapte în națela unui aerostat și dacă de acolo ai fi privit Dobrogea, ai fi zărit-o ca pe fundul unei fîntîni adînci, plină de întuneric. Singurul sat luminat cu electricitate, atît a făcut burzhezia în materie de electri-

In rîndurile de față n-aș fi vrut să vorbesc atît despre prezența spectaculoasă a energiei electrice în viața regiunii Constanța, cit despre aplicațiile ei întîme și discrete. Dar cum poți trece pe lîngă ea, fără să-ți săgeteze cu lumină privirile termocentralele Ovidiu II, una din marile construcții energetice ale patriei, una din marile uzine în care se fabrică anual multe milioane de kilowatt-ora. Cu cele trei coșuri înalte ale sale, clădirea termocentralei seamănă cu silueta unui uriaș transatlantic și, noaptea mai ales, împurpurată de lumini, pare o navă care a arborat, sărbătorind o victorie perpetuă, marile

In rîndurile de față n-aș fi vrut să vorbesc atît despre prezența spectaculoasă a energiei electrice în viața regiunii Constanța, cit despre aplicațiile ei întîme și discrete. Dar cum poți trece pe lîngă ea, fără să-ți săgeteze cu lumină privirile termocentralele Ovidiu II, una din marile construcții energetice ale patriei, una din marile uzine în care se fabrică anual multe milioane de kilowatt-ora. Cu cele trei coșuri înalte ale sale, clădirea termocentralei seamănă cu silueta unui uriaș transatlantic și, noaptea mai ales, împurpurată de lumini, pare o navă care a arborat, sărbătorind o victorie perpetuă, marile

In rîndurile de față n-aș fi vrut să vorbesc atît despre prezența spectaculoasă a energiei electrice în viața regiunii Constanța, cit despre aplicațiile ei întîme și discrete. Dar cum poți trece pe lîngă ea, fără să-ți săgeteze cu lumină privirile termocentralele Ovidiu II, una din marile construcții energetice ale patriei, una din marile uzine în care se fabrică anual multe milioane de kilowatt-ora. Cu cele trei coșuri înalte ale sale, clădirea termocentralei seamănă cu silueta unui uriaș transatlantic și, noaptea mai ales, împurpurată de lumini, pare o navă care a arborat, sărbătorind o victorie perpetuă, marile

In rîndurile de față n-aș fi vrut să vorbesc atît despre prezența spectaculoasă a energiei electrice în viața regiunii Constanța, cit despre aplicațiile ei întîme și discrete. Dar cum poți trece pe lîngă ea, fără să-ți săgeteze cu lumină privirile termocentralele Ovidiu II, una din marile construcții energetice ale patriei, una din marile uzine în care se fabrică anual multe milioane de kilowatt-ora. Cu cele trei coșuri înalte ale sale, clădirea termocentralei seamănă cu silueta unui uriaș transatlantic și, noaptea mai ales, împurpurată de lumini, pare o navă care a arborat, sărbătorind o victorie perpetuă, marile

Furul Ariadnei

Un coș de fabrică înalt de vreo cincisprezece metri. La mijlocul coșului se cască o gaură neagră. Un artillerist dibaci a ochit fără gres postul de observație nemțesc. Călea ferată e smulșă, cîmpirîită. Clădirile fumegă. Strivite sub cerul albastru de început de toamnă pr niște plăgi. De-a lungul rambleului de cale ferată nenumărate avioane fulgerate, schilodite, cu măruntărie împriștate. Cadavre. Un cîmp întreg de cadavre...

Așa arăta Cîmpia Turzii în toamna anului 1944.

Vara anului 1950. Apahidean Teodora se află în uzină doar de o singură zi. Fotografia o învîluie, o ametește. Pășește peste pragul Secției Cabluri și dîrului mașinilor o impresară din toate părțile așa cum se impresară la scaldătoare așa repede a Arișului. Mașinile stau una lîngă alta, într-o linie dreaptă. Brațe ciudate de oțel iau cu gingășie firul subțire de bumbac și îl trec într-una, fără răgaz, învîluind firul de sîrmă într-o cămașă stropită din loc în loc cu picățele roșii, verzii sau galbene. Sîrma curge fără sfîrșit. Colaci mari de sîrmă izolată se string la intervale egale. Priveliștea o atrage, o face pe Teodora să se oprească locului. „Aici am să muncesc”.

Toamna anului 1960. Uzina se întinde la stînga drumului de fier. Urmez călea ferată. E cel mai drept drum ce te duce în inima „Industriei sîrmei”. La poarta de acces a vagoanelor doi lucrători fixează în caie o tablă pe care sînt scrise cuvintele: „Găbitari mare”. Alături, lîngă scara pe care s-au înălțat, o altă tablă, înnegrită de fum, ruginită. Mai păstrează încă literale a două cuvinte: „Găbitari mijlocii”.

Dau binețe, întreb de rostul muncii lor.

— Sosește utilaj nou. Am modificat bolțile la hala de montaj.

Acum punem tabla. Ea înghăduie trecerea vagoanelor cu încărcătură înaltă, cu găbitari mare...

Pătrund în uzină. Hale noi în construcție, țagle de oțel stivite, o nouă cale ferată în construcție, macarale rulante, frezări de uzină. Oțelăria. Cuptoarele se află în centrul uzinei. Patru din ele sînt electrice. În același rînd se află și cuptorul Martin. Mă opresc lîngă un cuptor. Patru muncitori minuesc o lopată susținută de un lanț. O clipă doar, lopata se încarcă, cei patru sar pe coada ei lîngă de vreo trei metri. Într-un balans lin o îndreaptă spre cuptor. Înălțîndu-l cu clocotește oțelul. Oțelarii Chiș Adalbert și Gîmpean Vasile privesc prin sticla fumurie, discută cu maestrul. Oțelul clocotește.

Asist la o naștere. La nașterea oțelului electric.

— Cuptorul 1, toamnă!

— Cuptorul 1, toamnă! reia un alt glas cu putere. La cochila mare, un soare strălucitor se scurge într-o zbrătare crîncenă, împoștînd mîi și mîi de alți sori mai mici. Oțelul curge, se zvîrcolește nesusup. În cele din urmă se domolește.

La Industria Sîrmei, laminarea se asemănă mult cu dansul chinezesc al panglicilor. Imaginați-vă o estradă în adîncime. Privitorul se află în mijlocul estrădei. Apare un dansator. În jurul lui se incolățește o panglică roșie lîngă, nesfîrșit de lîngă. Panglică se zvîrcolește, e cînd aici, cînd dincolo, capătul nu i se vede niciodată. Așa sînt și sîrmele ce țînesc din laminare. Panglică șerpuitoare, fără capăt, zvîcnind nervos dintre valuri, gonind moruș, sărînd cînd nu te aștepti, descriind cele mai năstrucnise forme. Dansul nu se potolește. Mii, zeci de mii de metri de oțel incandescent dîntuie, trec dintr-un vîlt în altul, ajungînd tot mai subțiri, tot mai subțiri, pînă cînd, în sfîrșit, iau forma unui fir.

— Asta-i brigada lui Tomuș!

imi spune cu justificată mîndrie maestrul Florea Iuliu. Cea mai bună brigadă de laminoriști...

Privesc la omul scund din fața mea, rotociu, cu o față deschisă, surzătorie. Intrezăresc și puțină ironie în privirile lui.

— De ce zîmbiți așa, nu știu cum răzîndoci, parcă? îl întreb. — Curios... Mi-ai citit această... cum spui dimineața, răutăciosă zîmbire? Nu, nu la dumneata mă gîndeam. La Zohle, la maestrul de la care am învățat meseria de laminorist, mă gîndeam. Era un meșter tăcut, de la care trebuia să furi meseria. N-o dădea nimănui. Îi plăcea să bea în sî. Mă duceam cu el prin circumi, peste tot, și-l ascultam. Avea chef de vorbă doar cînd era beat. Apas am învățat cu meseria. Tomuș, cei din brigada lui, au învățat lesne, lesne de tot. Au avut toate condițiile. Pentru asta zîmbeam. Răuțicos, doar la amintirea anilor grei din trecut. De treizeci de ani doar sînt în meserie...

Mîndruțiu Loghin are cincizeci de ani. Spătos, nu prea înalt, umbria de la o baie la alta, cercetează cu atenție plăcile de cupru sau aluminiu aflate în băile galvanice. Firele de sîrmă își urleză drumul lor răzînterap, molcom de astă dată. Secția galvanoplastice e cea mai înfîșită din întreaga fabrică. Curățenia a fost înțepător de acizi o fac să semene cu o farmacie. Cu toate acestea, nici unde încordarea nu este mai mare. Brigada lui Mîndruțiu Loghin a fost premiata ca cea mai bună brigadă din toată uzina. Galvanizatoarele Alexandru Ana, Suciș Carolina, Moraru Lucretia și Roșca Ana, împreună cu șeful de brigadă, comunistul Mîndruțiu Loghin, au ținut sus steagul întrecerii socialiste. Sînt depășit producția cu 69% un întreg trimestru cere încordare, chibzuală, perseverență. Zeci de mii de metri de sîrmă trec prin băile galvanice urmind procesul tehnologic pe care brigada îl respectă cu strictețe. Co-

munistul Mîndruțiu Loghin a în-sufletit brigada cu propria lui pildă.

— Colțul roșu de la secția Cabluri.

Fetele din brigada Teodorei Apahidean stau în jurul ei. Inginerul Jurj Aurel de la laborator traduce din limba rusă o scrisoare.

„Dragile noastre surioare,

Am primit scrisoarea voastră. Vă spunem din inimă: Noi cei de la Moskabele sîntem profund mîgălate de succesele voastre. A trecut doar un an de cînd am început să corespondăm și iată, la voi, Apahidean Teodora lucrează la cinci mașini. Ne bucurăm mult că inițiativa Kaganovei de a lucra la mai multe mașini deodată a înflorit și pe melezările voastre. Din experiența noastră vă spunem că principala este pregătirea locului de muncă și ajutorul reciproc între membrii brigăzii...”

De fiecare dată cînd inginerul Jurj Aurel traduce salutările adresate uneia sau alteia dintre membrele brigăzii, întreaga brigadă aplaudă.

Cum s-a nu-și manifeste bucuria cînd doar cu ajutorul celor de la Moskabele au pășit pe făgășul celor mai bune rezultate? Maistrul Istrate, cablorul Ionescu Sebastian și inginerul șef adjunct Roman Moraru au primit scrisori aparte. Ei alcătuesc un alt grup. Comentează, recitesc încă o dată unele pasaje din scrisorile lor.

— Interesant, cei de la Fabrica de cabluri din Leningrad aplică aceeași metodă de împărțire a lucrului pe mașini și profile — spune inginerul Roman Moraru. Asta e... așa am organizat și noi lucrul...

Apahidean Teodora și-a strîns fetele lîngă ea. Cu stiloul în mîna încropește o cîrmă de scrisoare colectivă. Fiecare își dă cu părerea ce s-a scrie. Notează tot ce fetele doresc să comunice.

Seara, acasă, scrie o scrisoare numai a ei. O scrie Verei Ciuba-

sova din Leningrad. Scrie, șterge, aruncă hîrtia și iar scrie.

„In scrisoarea dinainte și-am scris cum am ajuns la Industria Sîrmei, în secția Cabluri. Acum aș vrea să-ți scriu cite am învățat în mijlocul oamenilor din uzina noastră, atît de dragi, de buni și de barioci. Mi-am dat seama de bogăția lor sufletescă atunci cînd adunarea de partid a discutat candidatura mea. Știi, m-au cîntîrit atît de bine incă, de fericire, am plîns”.

„Teodora Apahidean scrie. Scrie Cîmbasovei, prietenei ei. Comunică trăiri care, în cei zece ani de cînd se află în uzină, i-au îmbogățit sufletul.

„Știi, eu compar sîrma fabricată de uzina noastră cu un fir al Ariadnei. Sîrma noastră pătrunde peste tot, se întinde pe zeci, pe sute de kilometri. Firul nostru transportă energia peste întînderi, aduce lumina, scurtează distanțele, apropie oamenii. În spațiile mari, uriașe, ale socialismului pe care-l clădim, firul Ariadnei nu duce departe...”

Inginerul energetician Moraru Roman, în vîrstă de 28 de ani, răspunde de sectorul cabluri. Pentru el, necentenit se ivesc probleme. Cum să producem mai mult, mai bine? Cum să lansăm planul de producție? Pe mașină, pe grupuri, pe întreaga secție? Discută cu muncitorii, studiază cînd îi este greu, greu de tot, și scrie profesorului din Leningrad. Cînd îi este și mai greu se gîndește la truda celor din uzină, la tovarășii din Saratov, de la termocentrală sau la cei de la Ivanovskoie. De la ei a învățat stăruința, țaria comunistă de a învinge toate greutățile.

Născut undeva, prin părțile Hategului, rînd pe rînd, a fost argat în satul său, muncitor în mină, elev la un gimnaziu unic, al unei școli medii tehnice de mecanică, student la Politehnica craioveană și absolvent cu dip-

lomă de merit al Facultății de Energetică din Leningrad.

De cele mai multe ori o arhivă trezește imaginea unor lucruri prăfuite, moarte. Rînduind dosarele arhivei de la Industria Sîrmei, dai, e drept, și peste file colubate. Dar peste uzină, peste viața ei, nu s-a așezat vîlul uitării.

Iată o hîrtie-publicație. În 1921 beneficiul împărțit la acționari este de 794.946 lei. Ani după ani, acționarii au încasat sute de mii de lei, milioane. În 1941 — 34.518.829 lei. Beneficii stoaare din truda a 1.450 de muncitori. În dosarele prăfuite, zilele uzinei sînt mereu socotite.

1948. Naționalizarea. Uzina nu are încă o bibliotecă. Uzina are o bibliotecă de 27.984 volume și 7.783 cititori, policlinici, liceu scolar, club sportiv, blocuri de locuințe muncitorești.

O arhivă din care se desprinde viața uzinei. O arhivă în care colbul se așează, filele îngălbenezc.

Dar muncitorii nu uită. Nu uită cînd S. A. Industria Sîrmei era patronată de banca Marmorosh Blank, de Foruș și alții. Trăiesc cu pasine — creatare zilele mîrcele ale prezentului cînd din minele lor pornez mii și mii de kilometri de cablu, pe care alergă lumina și puterea termocentralelor și hidrocentralelor noastre.

O cîmpie largă.

De o parte și de alta a drumului de fier se înalță „Industria Sîrmei”, iar mai departe, ondălează deslusele de la magnificii cîmpii ardelenice. În zare strălucesc Cheile Turzii. Cerul e în-sorțit. Toamna, bogată, simplă întînderile. Coșurile fumalelor fușegă. Oamenii muncesc, trăiesc, își clădesc fericirea.

Așa arăta Cîmpia Turzii în toamna anului 1960.

Romulus Zaharia

Mihail Sorbul la 75 de ani

Cel ce a scris O noapte furtunoasă își trăia ultimii ani ai vieții, departe de țară, cînd un tânăr autor dramatic, Mihail Smolsky, mai tirziu Mihail Sorbul, începu să-și tipărească, în volum sau reviste, primele piese. Caragiale nu mai era însă în viață atunci cînd Mihail Sorbul avea să cunoască marile sale succese cu Patima Rosie și Dezertorul și să-și statornicească astfel contribuția dominantă la istoria literaturii romine.

Sorbul a fost continuatorul lui Caragiale, nu din dorința expresă de a-l înlocui pe maestrul. Asemenea ambiții ar fi ucis repede un talent robust și astăzi numele lui ar fi fost pierdut în

Mihail Sorbul văzut de:

Victor Ion Popa

Jean Steriadi

Silvan

Semnificația actuală a „DEZERTORULUI”

L-am cunoscut pe Mihail Sorbul acum cîțiva ani. Urca grăbit, cu pas încă tinăr, scara ce duce la încăperea direcției Naționalului. Pe treptele vechi de stejar, tocite de-a lungul istoriei teatrului românesc de pașii lui Caragiale, Davilla, Nottara și Paul Gusti, urcase timp de aproape cincizeci de ani autorul Letopiseților, al Patimei Roșii și al Dezertorului. Aici a cunoscut fiorii debutului, febra primelor succese, aici a durat, împreună cu marii actori ai generației sale — dintre care mulți nu mai sînt printre noi — un capitol important al literaturii noastre moderne.

Și iată că acum eroii lui Sorbul își fac din nou auzit glasul în teatru în care s-au născut. Cel care le-a dat viață împlinește 75 de ani. Din întreaga operă a lui Mihail Sorbul, din strădania lui scriitoricească și teatralicească de aproape o jumătate de secol, cîntecul de-a-l sărbătorii a fost hărăzită Dezertorului, piesă jucată pentru întâia oară la Iași în matineul din 21 octombrie 1917 — și reluată la Teatrul Național din București în seara de 23 decembrie 1918. E o alegere care astăzi capătă semnificații adînci, depășind limitele unei aniversări.

În 1960, rejuvănirea unui dramaturg dintre cele două războaie nu poate fi numai un omagiu, ci o recunoaștere a viabilității operei lui, a locului pe care trebuie să-l ocupe în construirea teatrului de mîine, la temelia culturii socialiste.

Merită să salutăm cu bucurie acest început. E bine că începem să jucăm din nou piesele lui Sorbul. Și e foarte bine că începem cu Dezertorul.

Pentru că e o piesă profund contemporană. E contemporană prin poziția protestatară a autorului față de lumea nedreaptă, șubredă, în dezcompunere, în care își duc chinurile lor existențiale Aretia, Trandafir și Lică Chiriacu, prin accentul de revoltă împotriva gresăliilor războiului, prin disprețul nemicilor față de cizma prusacă sub care sînt strivite libertatea, dreptatea și omnia.

Străbate un sens adînc umanitar în vorbele lui Lică: „Dacă toate pe pămîntul ăsta ar fi tîluite pe Sfînta dreptate, nici eu n-aș fi fost ghiop, și nici lumea de astăzi nu se mai războia”. „Lasă-te cucorană de lux că boierii ne-a mîncat capul” e o vorbă grea pe care Silvestru Trandafir o aruncă nu numai Aretiei, ci monstruoasei orînduirii sociale care ne aruncase în prăpădul războiului.

Pe Gottfried Schwalbe, capitalist venal, spion perfid și în cele din urmă ocupant nesătos, Trandafir îl stigmatizează cu luciditate: „Ne vîndea ocupant mașini de securat și-n schimb ne cumpăra pe noi pe nimica toată”.

De altfel, tocmai zugrăvirea lui Schwalbe, sublinierea ferocității tipice a acestei fiare care încă mai amenință omenirea, conferă piesei o mai acută contemporaneitate.

Cînd neamul îl strigă Aretiei: „ești a mea, ești a mea ca și țara ta îngrat”, Silvestru Trandafir îi plătete cu moartea nelegiuirea de a fi rivnic la femeia și la țara lui. Căpitul lui Trandafir și batoneta ostășului de la Mîrăgești au curmat nofetele cotropitorului din 1917. Dar cotropitorul de alături a fost și cel de ieri și răstăcut, poate, să fie și cel de mîine. Iată mesajul și avertismentul piesei. Iată rostul spectacolului.

Pornind de aici, am ajuns la capătul drumului fără răstăcuti și fără ocoluri. Eram pe drumul cel bun. Un drum luminat de realismul sobru, de poezia frustă cu care Mihail Sorbul îmbracă mahalaua bucureșteană, de simplitatea, forța emoțională, umanitatea cu care își investete eroii. Am descoperit de-a lungul acestui drum, în focul repetițiilor, că scrierul lui Sorbul e teatru înaintea de toate. Senturile adînci și bogate ale piesei, acuzate uneori la lectură, au apărut imperioase pe măsură ce spectacolul prindea viață.

Și am mai descoperit ceva: potențele sociale ale Dezertorului și ale teatrului lui Sorbul, Trandafir, Aretia, Casiope și Lică Chiriacu, înși mărunți, din mica burghezie a capitalei acelei epoci fac parte — cu virtuțile și cu păcatele lor — dintr-o lume pe care Sorbul o privește cu înțelegere, dar pe care n-o justifică și n-o absolve. În schimb, piesa și autorul își justifică astfel cu prisosință prezența în actualitate.

Miron Niculescu

luceașarul

Valeriu Ripeanu

CARAGIALE ȘI SORBUL

apa cenusie a invidioșilor mărunți! Pe de altă parte, Sorbul nu s-a aflat nici în situația lui Vlahuță față de Eminescu. Umbra maestrului pentru care a nutrit admirație nu l-a copleșit, timbrul specific al personalității lui Caragiale nu se resimte în opera contemporanului nostru.

A fost însă un continuator al lui Caragiale? Da. Dar Mihail Sorbul a surprins o societate în plină criză, o societate bolnavă, atacată chiar în existența ei fizică de morbul descompunerii. Ceea ce îl mai deosebește de Mihail Sorbul de Caragiale este și faptul că autorul Dezertorului a căutat să vadă nu numai consecințele monstruoase ale unei asemenea întocmiri sociale, ci și posibilitatea afirmării unui ideal pozitiv de viață. Satira lui Sorbul este nemiloasă ca și cea a maestrului său, numai că Sorbul caută să găsească și posibilitățile ieșirii din impas. Soluțiile pe care le oferă el sînt, ce-l drept, fie utopice, fie împregnate de diversivna semănătoristă. Iar oamenii care aduc un licăr de lumină în acest univers bolnav și viciat, sau care caută să pregătească zori viitorului, cad pînă la urmă sub gloanțele propriului pistol sau sub gloanțele dușmanului. Deci nouătea pe care o aduce teatrul lui Sorbul în această direcție trebuie evidențiată. Și cu toate că dramaturgul n-a izbutit să se ridice la vigoarea și forța satirei caragiale, el și-a îndreptat de la început tăgățul critic împotriva aceluiași lumi parazitare, lume pe care o vede ajunsă la un proces de maximă disoluție și degenerare. Și mai e încă ceva: Sorbul a urmărit și consecințele criminale ale acestui mediu viciat. Încă din Eroii noștri, prima piesă tipărită a lui Mihail Sorbul (1906), aceste fapte pregătite de autorul, foarte tinăr pe atunci, ajunseser la concluzia — exprimată de purtătorul idealului înaintea de viață din piesa mai sus citată. „Doctorul” — că societatea vremii lui a intrat pe calea unei iremediabile descompunerii. Într-o convorbire cu prietenii săi, „Doctorul” spune: „Deșele sinuciderii și crime sînt simptome că organismul social e bolnav”. De aici trebuie să plece explicarea dramaturgiei lui Sorbul. Pentru că autorul Patimei Roșii n-a elogiat sinuciderea și crima. Obsesia singelui pe care o au Sblt și Tofana nu este decît tributul greu pe care Mihail Sorbul l-a plătit naturalismului, să dăm la o parte această influență care apasă asupra teatrului său și vom reține zădărniciul tragic al unei femei care vrea să „iasă în lumină”, al unei femei pe care

bogatul și superficialul Castris nu o poate face fericită. Este drama Tofanei, care caută dezorientată, disperată, această fericire. Căile pe care merge ea nu sînt de loc cele recomandabile. Dar în acest păienjenis monstruos, din care nu întrezărim nici o ieșire, recunoaștem nu numai deneta unei părți a intelectualității noastre din anii premergători ai primului război mondial, ci și deruta scriitorului însuși.

Patima Rosie este o comedie în care unele situații sînt în mod mărturisit caragialești. Cînd Rudy vine s-o întâlnească pe Crina în camera acesteia și dă cu ochii de Tofana, urmasa hînzherului îi va aduce aminte celui pe care l-a iubit că „împlinirea dumitale îmi aminteste de Rică Venturiano! Și dinșul era un mare căcuteritor. Grozav vă asemănați...” Într-adevăr, Rudy este un Rică Venturiano căcuteritor de duzină, poseur, avînd totuși, spre deosebire de predecesorul său, dorința de a realiza ceva pozitiv în viață. Castris, cel care a avut „ceva mai puțină minte” decît i-a trebuit și de aceea a fost fericit, ne duce cu gîndul la Jupin Dumitrache; dar Tofana nu mai este Veta. Și în acest amănunt aflăm poate deosebierea esențială dintre teatrul lui Mihail Sorbul și cel al lui Caragiale. Pentru că Tofana nu este un personaj ridicol. Exclamăția ei: „Vreau să fiu fericită!” reprezintă un dramatic strigăt de ajutor, o tragică încercare de ieșire din mediul acesta pervertit și nu are nimic din comicul care se desprinde din variațiunile pe aceeași temă, dar în altă gamă, ale Vetei, consolată periodic de brațele frumoase ale teștanului Chiriac, Tofana aspiră spre alte orizonturi, încercîndu-se să-și drepte, ea vrea să înfrîngă neputința care în concepția ei este sinonimă cu fatalitatea. Tofana nu acționează sub puterea erosului ca Veta, nici sub aceea a unei dorințe de dominare, de stăpînire a proprietății sale soții, ca Joitica. Tofana este, în direcția adevărată, Năpasta și prefigurază pe Domnișoara Nestăcută. Ea duce o luptă îndrîjită cu destinul care o întinșete linăz mediocru Castris, cu „patima rosie”, pe care cînicul și rătăcul Sblt i-o reaminteste în mod obsedant. Ea duce o luptă fără răgaz și fără cruțare ce culminează cu moartea în care, dezorientată, îndeamnă la crimă sau a faptușelor chiar ea, pentru a-și pune apoi capăt vieții. Tofana cade victimă propriei ei neputințe de a înțelege viața, propriei ei orbiri, credinței instinctuale într-o moștenire spirituală inexorabilă. la fel ca Lili Popeia din Eroii noștri, piesa de început a lui Sorbul. Modul în care Tofana își căuta fericirea era fatal și ducă la aceste consecințe tragice. Societatea vremii aceleia era într-adevăr bolnavă: acesta este înțelesul larg al Patimei Roșii. Din societatea aceasta coruptă, Sorbul a încercat, atît în Eroii noștri, cît și în Patima Rosie, să recupereze elementele albastre, care dăuau, cu ardore, zis, care credeau să pot trăi atînci „altfel”. Dar n-a izbutit. Zborul acestor pescăruși s-a frînt, fapt inevitabil dacă ne gîndim că ei nu aveau un țel limpede, că fericirea spre care aspirau nu era decît o nebuloasă informă, o fată morgana pe care nu puteau s-o atingă niciodată.

Cu piesele sale, Mihail Sorbul deschide calea comediei tragice în dramaturgia noastră. Satira sa la adresa „eroilor” zilei — afemeiați, cartofori, cavaleri de industrie, vinători de zestre, decalajași sau stănjăști, se uneste cu lacrima amară la gîndul prăbușirii definitive a unor familii aiese, ca Tofana sau Lică Chiriac.

Dacă cele două eroine pe care le-am amintit ne stînesc compătimirea, dacă destinul lor are totuși o semnificație circumscrisă la anumite categorii sociale lipsite de busola unui drum hotărît în viață, drama lui Silvestru Trandafir la alte proporții și alt înțeles. În deșăbăt de valorosul său studiu introductiv la editia definitivă a operei lui Mihail Sorbul, criticul Florin Tornea analizează izvoarele caragiale ale Dezertorului.

Lumea din Dezertorul este lumea din D-ale carnavalului, cu corectivul Silvestru Trandafir și Aretia. Silvestru Trandafir nu mai este nici ridicolul țîst de vardiști de la Ploiești, nici „voluntirul” tradus în atîtea rînduri. Gelozia lui este o afirmare a unui caracter intrinsigent, ce nu admite compromisul și nu cunoaște frica. Și chiar dacă eroul lui Sorbul are, în limbaj, elemente din vocabularul eroilor lui Caragiale, sufletul lui este lipsit de micimea și egoismul lor.

Silvestru Trandafir este un erou ce cade ucis „fără judecată” de către înaltașii celor ce astăzi ar vrea din nou să ucidă și să înjosească omenirea.

Continuînd opera maestrului său, Mihail Sorbul ogîndeste viața într-o nouă ipostază, cu altă mai tragică, cu cîl lipsa unei viziuni clare și tratarea de către autor a materialului de viață în mod naturalist, pe culeșul definitiv soarta nefericită și fără posibilitate de a-și realiza idealul, a personajelor.

Astăzi, cînd „deschizătorul de drumuri”, cum îl numea Camil Petrescu, își sărbătorește cea de-a 75-a aniversare a nașterii, poate privi cu mîndrie în urmă. Opera lui s-a statornicit temeinic în tezaurul literaturii noastre.

Partea I-a (milenară)

COR MUT

Noi cu mult prea tineri, Noi cu mult prea puri, Pe inalte ruguri, De iubiri și uri, Ne-am aprins viața, Vrem să creștem dinuri; Am aprins tristețea Vulturilor suri; Vrem să fim puternici, Vrem să fim maturi; Dar sîntem prea tineri, Dar sîntem prea puri, Dar sîntem prea tineri, Dar sîntem prea puri...

(De fapt fiecare vorbește singur și măndrită nu-l ascultă nimeni. Ar putea să corbească și toți deodată. Mai clar se aud vocile Revoluției în genunchi, a Omului de prisos și a Femeii. Ceva mai strîm, ceva din cauza Intinericului, se va distinge vocea Revoluționarului.)

REVOLTATUL ÎN GENUNCHI

De mine o să-ncep o viață nouă. Miine în zori mi voi trezi puternic în aerul rece, Miine în zori mi voi înclenta pumnii în perucile norilor

Și-o să-i smulg de pe cer. Fanatic vei scutura țara să cadă toate falsele stele, Fanatic voi începe să denser nisipit Printre cioburile lor. Lumea aceasta osteaptă de milenii să fie schimbată. Lumea aceasta se va răsturna din temelii Miine în zori.

De mine o să-ncep o viață nouă. Superbul meu avînt va incendia toate privirile, Superbul meu avînt se va roti ca un vultur smintit

Deasupra istoriei. Voi zdrăbi meschinele plotoșe ce vă apră de adevăr, Voi zdrăbi săbiile ploii licioșe ce stărnă seninul,

De mine o să-ncep o viață nouă. Dar pînă atunci intinericul mă legăna aproape plăcut, Dar pînă atunci voi ademii în primitoria mocră a neptii celeste. Bătîndul timp voi mai picoti peste mine cîteva ore, Bătîndul timp îmi va mai veghea credinșii Ultimul semn.

Sst, liniște... Nu vă mai sunați gîndurile-n țeștele ca niște clopote, Sst, liniște... Trebuie să mă trezesc puternic în aerul rece,

Miine în zori. De mine o să-ncep o viață nouă. ...Dar nu știu de unde coboară tristețea înertă, malcomă, Miine și zori... (adaorae)

OMUL DE PRISOS

Nici munții, nici lupta, nici vinul, nici visul Nu au ce să-mi deie și nu mă mai cheamă, Un gel tot să-mi mare mă soarbe avid Și nici nu mă bucur și nici nu mi-e teamă.

Zadarnic e noaptea, nu pot să adorm, Nici frigul nu-l simt în culcușul de-omăt; Sînt toate murdar de lipșite de sens — Beau vin, îmi beau singele — nu mă îmbăt.

Aș vrea să înfăptui ceva fără seamăn... Și-mi vine să rid ca un nufăr neam Stînd singur pe balta de-o sută de veacuri — În van m-am iscat, în curînd o să-apun...

Degeaba-am iubit și degeaba urăsc — Nici vinul, nici visul nu au ce să-mi deie; Îmi scurg spre uitare speranțele vagi Ca niște lichide, fierbinți curcubeie...

FEMEIA

Intineric, Leagă-mi ochii să nu mai văd stelele exilate departe, Leagă-mi brațele să nu mi încerc să mă zbat — Să mă simt plînduînd undeva aproape de moarte Înaintea în inima mea ca-ntr-un pat.

Cînd mă atinge cu raza, în trecut, o stea. Intineric, Cel puțîn dormi, sinucide-te sau stai nemiscat, Să nu-ți mai aluneci spre mine nămolul diform. În inima mea modelată din jar cu un pat Părește-mă să nu iubești, ci să dorm.

(Se oprește lîndu-și se nare, că aude, venind de foarte departe, din copilărie, vocea părinților, vocea învâțătorilor.)

CORUL OAMENILOR SIMPLI

Fată suie, fată suie, Cine mi te-a descintat? Cine-o îndrăznit să-nucie Viața te de cărărie, Care fuge, care suie, Intr-o masă și un pat? Bîntă înimă bolnavă, Înfrășată în atroză, Îscă-te de la-nceput Și din vînturi, și din lavă, Și din liniște grozavă, Pentru dragoste și slavă, Pentru daru-ți neștiut, Încă arde, încă-i viu, Încă nu e prea tîrziu...

(Liniște. La început loasă, vocea Revoluționarului va deveni din ce în ce mai puternică, un strigăt.)

ANA BLANDIANA

STRIGĂTUL REVOLUȚIONARULUI

Oameni, treziți-vă! Reptila beznii poate fi înjunghiată, gurganul somnului poate fi omorât, pomul tristeții poate fi tăiat din rădăcină; comeleonul minciunii poate fi elungat, balaurul crimei se va înabusi cînd îl veți strînge de beregete, chiar și rachinii așeni pot muri zăbindu-se pe uscat. Doji fac junglii nesătoase ce vă înconjură, dinăuntru și dinafară: Treziți-vă! Treziți-vă! Treziți-vă!

Oameni, sînteli ebt de multi, încît pămîntul abia vă poate tine legați în funiile meridianelor și paralelelor lui; sînteli atît de puternici încît puteți luați chiar și împotriva raului din voi; aduceți o ultimă și definitivă perfă în craterul fencinii — opîndei cu vitalitate stîndardului vulturului sînearății, posemăntul, tainicului vultur al fiecăruia dintre voi: Unii-vă! Unii-vă! Unii-vă!

(Liniște. Ca o subliniere de foarte departe și sînteli impresionați de clar, se aud primele măsuri ale „Internaționalei”).

CORUL PROLETARILOR

Sculați voi arapșii ai vieții, Voi osîndiți la faome sus! Să fiarbă-n inimi răzvrătire, Să-ncepă-al lumii veștri apur!

Partea a II-a (decisivă)

(Ruine, ruine, ruine. Print-un capriciu semnificativ, răzbuul a aranjat ruinele conștiințelor într-un cadru adecvat. În mijloc, în prim plan — o celulă în picioare, în lanțuri, o luptătoare, prin grațiile periferilor privesc milioane de ochi, în jur ruine. Dintre ele, din fundul dămîntului, se foarte departe, se aude un cor.)

CORUL CELOR MORTI ÎN RĂZBOAIELE MONDIALE

Destrame-ne noaptea părerea de rău În fișii de chinuri, în fîndări de ură, Adune-ne-ăi irășișii prae morele hău În spasmole lui do-auru! Că duși în alaiuri absurde și lungi Ne-am dat tineretea pe moarte; Că nu știm de ce sîntem orbi, sîntem ciungi, Că visul nu vrea să ne poarte; Că ploaia meschină, băloasă și rea Ne linge cadavrele grele; Că vîntul n-ajunge la noi să ne ia, Nebur să ne zîrbe spre stele; Că orele acestea, penețur țîrzi, Ne sorb delirant în dulbina; Că nu mai trăim, că nu sîntem vii. Și nu știm de ce, pentru cine.

O LUPTĂTOARE

(Fără să știe, glasul ei multiplicat de conștiințe sună ca un apel la lupta pentru fărîcirea omului nou) Nu, nu mi-e frică, nu mi-e frică, nu mi-e frică, nu! Am optșprezece ani? Cine-mi aduce acum aminte de asta? Suflete, și tu îmi intri printre dușmanii, Și tu?! Trebuie să spun ceva înainte de... Da, O ultimă vorbă care să-i bicuie, care să-i doară, Care să le rămîna în minte fără să vrea, Ca o ghiară de spaimă, ca o ghiară! Trebuie să spun ceva... Cine strigă? Cine tropăie pe coridoare, Mai aproape, mai tare? Vin să mă ia... Nu mi-e frică, nu mi-e frică, nu mi-e frică! Trebuie să spun ceva... Să nu sune dulceaș, nici forțat. „Nu-mă-oi învins. Sînt mîndră că lupt și-am luptat!”

Partea a III-a (definitivă)

(O coloană imensă de oameni în mers. Cadrul se schimbă mereu o mine, magistrale, construcții grandioase. În dreapta — un grup care nu vrea să meargă; Filistinii. În mulțime se văd Fata, Entuziasmul, Cel ce visează. Desi nu se recunoșc, aceștia sînt rude, poate fiii celor din partea întâia, respectiv Femeia, Revoluțitul în genunchi, Omul de prisos. Mai înalți decît toți, în fruntea coloanei — Comuniștii.)

CORUL CELOR CARE MERG ÎNAINTE

Cărarea noastră tragic șerpuită Și umărînd prin mlaștini cîte-o stea, S-ar fi pierdut obscură, chinușă, Cu zorile de nu se întinea, De n-am fi înțeles că fiecare Din stelele ivite-n bălți amare E un jalon spre-nvăpăiața stea. Prieteni, oameni, sîntem împreună — Comunal drum îl depănam în noi. O, nu-i cu tei îmbrățișai de lună Și nu-s de noi săgănicile ploii! Ni-e calea stîncă, aspră, verticală, Furtunile s'reși sub balta goală Și-s gîndurile lavă stînsă-n noi.

CORUL FILISTINILOR

Viața ni-e așa de scurtă, — așa de scurtă, Nu putem s-o dăm pe visuri amonet, Patimile ne ar consuma-o, Viața vrem să ni se scurgă-nceal, cît mai încet.

REVOLUȚIONARULUI

STRIGĂTUL REVOLUȚIONARULUI

Oameni, treziți-vă! Reptila beznii poate fi înjunghiată, gurganul somnului poate fi omorât, pomul tristeții poate fi tăiat din rădăcină; comeleonul minciunii poate fi elungat, balaurul crimei se va înabusi cînd îl veți strînge de beregete, chiar și rachinii așeni pot muri zăbindu-se pe uscat. Doji fac junglii nesătoase ce vă înconjură, dinăuntru și dinafară: Treziți-vă! Treziți-vă! Treziți-vă!

Oameni, sînteli ebt de multi, încît pămîntul abia vă poate tine legați în funiile meridianelor și paralelelor lui; sînteli atît de puternici încît puteți luați chiar și împotriva raului din voi; aduceți o ultimă și definitivă perfă în craterul fencinii — opîndei cu vitalitate stîndardului vulturului sînearății, posemăntul, tainicului vultur al fiecăruia dintre voi: Unii-vă! Unii-vă! Unii-vă!

(Liniște. Ca o subliniere de foarte departe și sînteli impresionați de clar, se aud primele măsuri ale „Internaționalei”).

CORUL PROLETARILOR

Sculați voi arapșii ai vieții, Voi osîndiți la faome sus! Să fiarbă-n inimi răzvrătire, Să-ncepă-al lumii veștri apur!

Partea a II-a (decisivă)

(Ruine, ruine, ruine. Print-un capriciu semnificativ, răzbuul a aranjat ruinele conștiințelor într-un cadru adecvat. În mijloc, în prim plan — o celulă în picioare, în lanțuri, o luptătoare, prin grațiile periferilor privesc milioane de ochi, în jur ruine. Dintre ele, din fundul dămîntului, se foarte departe, se aude un cor.)

CORUL CELOR MORTI ÎN RĂZBOAIELE MONDIALE

Destrame-ne noaptea părerea de rău În fișii de chinuri, în fîndări de ură, Adune-ne-ăi irășișii prae morele hău În spasmole lui do-auru! Că duși în alaiuri absurde și lungi Ne-am dat tineretea pe moarte; Că nu știm de ce sîntem orbi, sîntem ciungi, Că visul nu vrea să ne poarte; Că ploaia meschină, băloasă și rea Ne linge cadavrele grele; Că vîntul n-ajunge la noi să ne ia, Nebur să ne zîrbe spre stele; Că orele acestea, penețur țîrzi, Ne sorb delirant în dulbina; Că nu mai trăim, că nu sîntem vii. Și nu știm de ce, pentru cine.

O LUPTĂTOARE

(Fără să știe, glasul ei multiplicat de conștiințe sună ca un apel la lupta pentru fărîcirea omului nou) Nu, nu mi-e frică, nu mi-e frică, nu mi-e frică, nu! Am optșprezece ani? Cine-mi aduce acum aminte de asta? Suflete, și tu îmi intri printre dușmanii, Și tu?! Trebuie să spun ceva înainte de... Da, O ultimă vorbă care să-i bicuie, care să-i doară, Care să le rămîna în minte fără să vrea, Ca o ghiară de spaimă, ca o ghiară! Trebuie să spun ceva... Cine strigă? Cine tropăie pe coridoare, Mai aproape, mai tare? Vin să mă ia... Nu mi-e frică, nu mi-e frică, nu mi-e frică! Trebuie să spun ceva... Să nu sune dulceaș, nici forțat. „Nu-mă-oi învins. Sînt mîndră că lupt și-am luptat!”

Partea a III-a (definitivă)

(O coloană imensă de oameni în mers. Cadrul se schimbă mereu o mine, magistrale, construcții grandioase. În dreapta — un grup care nu vrea să meargă; Filistinii. În mulțime se văd Fata, Entuziasmul, Cel ce visează. Desi nu se recunoșc, aceștia sînt rude, poate fiii celor din partea întâia, respectiv Femeia, Revoluțitul în genunchi, Omul de prisos. Mai înalți decît toți, în fruntea coloanei — Comuniștii.)

CORUL CELOR CARE MERG ÎNAINTE

Cărarea noastră tragic șerpuită Și umărînd prin mlaștini cîte-o stea, S-ar fi pierdut obscură, chinușă, Cu zorile de nu se întinea, De n-am fi înțeles că fiecare Din stelele ivite-n bălți amare E un jalon spre-nvăpăiața stea. Prieteni, oameni, sîntem împreună — Comunal drum îl depănam în noi. O, nu-i cu tei îmbrățișai de lună Și nu-s de noi săgănicile ploii! Ni-e calea stîncă, aspră, verticală, Furtunile s'reși sub balta goală Și-s gîndurile lavă stînsă-n noi.

CORUL FILISTINILOR

Viața ni-e așa de scurtă, — așa de scurtă, Nu putem s-o dăm pe visuri amonet, Patimile ne ar consuma-o, Viața vrem să ni se scurgă-nceal, cît mai încet.

ANA BLANDIANA

STRIGĂTUL REVOLUȚIONARULUI

Oameni, treziți-vă! Reptila beznii poate fi înjunghiată, gurganul somnului poate fi omorât, pomul tristeții poate fi tăiat din rădăcină; comeleonul minciunii poate fi elungat, balaurul crimei se va înabusi cînd îl veți strînge de beregete, chiar și rachinii așeni pot muri zăbindu-se pe uscat. Doji fac junglii nesătoase ce vă înconjură, dinăuntru și dinafară: Treziți-vă! Treziți-vă! Treziți-vă!

Oameni, sînteli ebt de multi, încît pămîntul abia vă poate tine legați în funiile meridianelor și paralelelor lui; sînteli atît de puternici încît puteți luați chiar și împotriva raului din voi; aduceți o ultimă și definitivă perfă în craterul fencinii — opîndei cu vitalitate stîndardului vulturului sînearății, posemăntul, tainicului vultur al fiecăruia dintre voi: Unii-vă! Unii-vă! Unii-vă!

(Liniște. Ca o subliniere de foarte departe și sînteli impresionați de clar, se aud primele măsuri ale „Internaționalei”).

CORUL PROLETARILOR

Sculați voi arapșii ai vieții, Voi osîndiți la faome sus! Să fiarbă-n inimi răzvrătire, Să-ncepă-al lumii veștri apur!

Partea a II-a (decisivă)

(Ruine, ruine, ruine. Print-un capriciu semnificativ, răzbuul a aranjat ruinele conștiințelor într-un cadru adecvat. În mijloc, în prim plan — o celulă în picioare, în lanțuri, o luptătoare, prin grațiile periferilor privesc milioane de ochi, în jur ruine. Dintre ele, din fundul dămîntului, se foarte departe, se aude un cor.)

CORUL CELOR MORTI ÎN RĂZBOAIELE MONDIALE

Destrame-ne noaptea părerea de rău În fișii de chinuri, în fîndări de ură, Adune-ne-ăi irășișii prae morele hău În spasmole lui do-auru! Că duși în alaiuri absurde și lungi Ne-am dat tineretea pe moarte; Că nu știm de ce sîntem orbi, sîntem ciungi, Că vis

PE DRUMUL DINTRE DUNĂRE ȘI MARE

Am fost gândit de atunci de la vizita făcută la fabrica de ciment din Medgidia. M-am gândit de atunci că, străgător, deosebit, în felul de a fi, în purtarea fină a inginer care ne-a servit de călăuză. Fabrica de ciment am văzut-o drept, nu chiar atât de îngrijită, de împodobită cu flori și verdețuri, nu chiar atât de "farmacie" ca ceașta. Ingerii am mai văzut mulți, fel de fel, unii semănând chiar cu acesta de aici. Dar pe anume îl deosebesse pe acesta de mulți alții? Nici unul! n-am izbutit să deslușesc cu toată claritatea acest simțămînt spontan, ivit din capul locului, în timpul vizitării frumoasei fabrici. Totuși, cite ceva s-a mai limpezit de atunci. Poate doar cu ajutorul unei comparații. Încă de la început m-a izbit asemănarea puternică a finărilor inginer de la Medgidia, cu un alt finăru inginer pe care-l cunoscusem pe șantier la Bicaș. Înalt, slabuț, cu ochii limpezi, cu o figură pe care adolescența încă n-a pierdut toate pozițiile, cu o scurta de piele ale cărei buzone erau făcute anume pentru a mai ascundea din când în când mințile lungi și neliniștite, inginerul de la Medgidia mi-l amintea aproape în totul pe cel de la Bicaș. Asta, la prima vedere. Sau, mai precis, pînă cînd a început să vorbească. Atunci, în locul unui mestesugar conștiincios — așa cum îl știam de cîndălalt — excelent în meseria lui, însă dispus mai degrabă să te epateze cu cunoștințe literare și muzicale, decît să te facă partea la bucuriile și tainele zilnice ale muncii lui, — în locul acestui om, a apărut cu totul altul. Ingerul de la Medgidia a vorbit vreo două ceasuri și mai bine, purtîndu-ne de la carieră la concasoare, la mori, la cuptoare, de-a lungul întregii fabrici, trecînd mereu de la o ureche la alta, explicînd amănunțit rosturile și randamentul oamenilor și mașinilor, virîndu-ne prin toate un-

gherele și ecloanele, trăindu-ne de mincună înșă conducția pe care alina pe-a cîmîntului. Îngă un inovator, înșă un aparat electric — și vorbind mereu, strîngînd uneori ca să acopere vîscumul mașinilor... S-ar putea crede că era un bun vorbitor, că mințea cuvîntului degajat, ușor profesional. Dar nu era așa. De multe ori, cînd ne oream pînă curte, la locuri mai tînușite, pentru a ni se explica ce văzusem sau ce urma să vedem, M simțeam stîngherit și gîndu-mi se scurgea, cu vorba nesigură, cu mințile și mai scitate, roșo-

ștea și se prefăcea în grîtîne din kilnuri. Privelște de basm. Restopoliște în învîrtirea uriașului cupur, bîfite de flăcări pînă la incandescență, bobele de kilnuri strălucesc orbitor în mîle de culori, ca niște gramezi de nestemate din beciurile fabuloase ale vremii împărat oriental. Deschînd în aceste incandescențe și ceva din flăcările pasului și ochilor finărilor inginer, reflex al marilor flăcări obștești care a zămisliți și a crescut asemenea oameni — deslușind în grîntele arzînde piatra nemuritoare cu care se clădește, de la un capăt la altul al țării, viitorul edificiu al socialismului, nestematele din cupurul încins nu mi se par de loc mai prejos de fabuloasele comori din poveste...

FLORI DIN CARA SU...

...La Basarabi, sala, micuță ce-î drept, (pînă va fi sala marele cămin cultural, îndelung visat) abia poate cuprinde poporul adunat la seziștoare. O delegație de pionieri dirijate flori oaspetilor, buchete simple, modeste, flori adunate din grădinițe toamnei: gherghine, busuoc, ochiul bouli, rozmarin... Se așterne o lînște aducă în care stăruie doar mîreasma amărului, proaspătă, a florilor, mîreasma de toamnă bogată și bătaia inimii celui ce citește, emoltonat, siluierile. Ochi mari privesc din toate colțurile sălii cercetînd curioș chipurile neobisnuțitorilor oaspeti. Am mai văzut multe seziștoări literare. Dar împrejurarea de față era ceva deosebit. Înșim, ceva de poveste la gura sobei, ceva de cîntec în șoaptă. Parcă nîciodată cuvîntul nu și-a găsi adresa, rostul atît de direct, de imediat, de pătrunzător, ca în această adunare țărănească de neabînuți iubitori de poezie...

...Cu aceste gînduri ședeam, la întoarcere, în partea din spate a salului, acolo unde nevăzuta elice sîrmește în așa un clooc puternic, o furtună, din care pured pînă departe valurile...

Ceva asemănător cu această furtună născătoare de valuri se petrecea, pare-se, și la Rasova, ca și la Basarabi, în sufletele oamenilor și e bine, mă gîndeam, ca poezii să înă minte întotdeauna ca în stihurile lor există, și trebuie să existe, o asemenea nevăzută elice, în stare să stîrmească rodnice, nobile furtuni sufletești...

II

Mihu Dragomir

Zîmbet de toamnă

De-o veșnicie bate marea în fărîmul Dobrogei, cerînd să intre. De-o veșnicie tîntul rîcîie, cu gheare lungi, printre coline, să-și caute un adăpost. De-o veșnicie, prin platoșa de piatră, burghiile de ploaie vor să treacă.

Și numai nouă, doar vîntuțului nostru de tractoroare, doar cîntecului nostru ritmat de palurile nesfîrșite ce trec de-a lungul steagului roșu, — pămîntul ne-a deschis doar nouă răcoarea țarinei ednici.

Și-acum, cînd marea încă bate, cerînd să intre, cînd tîntul rîcîie, ca-ntotdeauna, să-și caute un adăpost, printre coline, cînd ploie, neobosite, încearcă iar să sfredească-n platoșa de piatră,

pămîntul, pregătit de somn, de binemeritul somn al iernii, zîmbeste, mulțumindu-ne că i-am luat din spate povara holdelor prea grele, lăsîndu-l să răsuflă, pînă-n primăvară. Și zîmbetul plutește, aurii, peste podgorii.

Dan Deșliu

Cîntec pentru măgărușii din Medgidia

...Pînă, Puia

Din vechea Medgidie doar voi ați mai rămas, prea urechiați prieteni, la fel ca altdată, trăgînd cu nepăsare și cu acelaș pas pe coastă sau la vale cotiga încercată.

Ce tacticos străbateți covorul de asfalt întins peste podeaua secătuită mlaștini, unde doșpeau noroaiile din veacul celăltalt, unde-ș aveau fîșarii moșiile de bastini!

Cu ochii melancolici, cu aerul absent al unor foste glorii, vă îndreptați alene spre hornurile mîșe de pulberi de ciment, care veghează poarta cimpii dobrogene.

În preajmă adiază un mormur de fîntini, ca un șăpîn din țara de foc de-odînoară... Îl ascultați pe gînduri: niște copii bătrîni și inhămați în joacă mai mult, la cărioară.

Vă pierdeți printre parcuri și printre blocuri noi, în zărea dimineții de toamnă aurie... S-o mai găsi vreo slujbă pe-aici și pentru voi, voi — singurii simpatici din țechea Medgidie!

Florența Albu
Medgidia

Ulște mărunte, sprînjite-n porți, ulșe întortochind, în unghiuri moi, distanțele; Trec, la ceasul dimineții, măgărușii toamnei, cu sacale de lumină, pe la porți.

Picură pe ziduri de moschei cer — ca vinul vechi de Mursfatar. Plutură sălăviri de mătase-roșii. Trec femeii, cu pasu-ușor, femei.

Cartiere vechi de Medgidie, pînă cîntecul rîcîie și vechi, surzîndu cu blîndă nostalgia, cartiere vechi, de Medgidie.

Hai, Rușen, frumoasă cu ochi mari, du-mă prin orașul vostru nou, printre macarale îndîlțate către cerul vechi, cu vechi cocori,

du-mă să respir ciment și miros de mortar și lemărie nouă, du-mă înspre zidurile roșii, noi, cum vinu-acestei toamne-nouă —

Hai, Rușen, vezi, măgărușii toamnei, cu sacalele-nărcate-n vechi cotigi, s-au pierdut — nălcii subțiri — pe dealuri, în luminile scăpătoarelor ziduri.

Medgidiei vechi, doar un suris, se ne depărțăm de ea ușure, cu un cîntec de al tău, Rușen, înăminte de-a lăsa-o-n amintire.

Ștefan Ralcu
Ciment

Aici, în noua Medgidie, Din piatră iesse poezie.

Din alba plumbă se-ncheagă Sub ochii tăi — o lume-ntr-oagă:

Ciment — gigantice uzine De-al viitorului zvon pline.

Ciment — școli noi, impunătoare Imense bolți de cugetare.

Ciment — întinse stadioane Vîbrînd de tîneresți coloane.

Ciment — baraje schimbătoare De ape-n pulbere de soare.

Ciment — înalte ciaducte Pe carpinele stînci abrupte.

Ciment — orase ce scintie În locul triștelor bordeie.

Ciment — reînvierea rocii, În marelă palat al păcii.

Niculae Stolan
Fata cu ulciorul

Cîntăreței tatare Rușen Tâlc

De-o fată c-un ulciur cîntai, imi pare Sau despre ține chiar, Rușen Tefic. Ca roua-n zori, curîntele țetere Cădeau neuzii, Rușen Tefic. Si inima sorbind, precum o floare Corola-și deschidea, Rușen Tefic. Dar fata-aceea, spune-mi, ce iocore Ducea-n ulciorul ei, Rușen Tefic? Ori apă vie de la trei izvoare De unde munți se bat, Rușen Tefic. Ori seva dealurilor murfătare Din lut și cer fîșînd, Rușen Tefic. Ori poate-un tal din Dunărea cea mare. Pojarul răcorînd, Rușen Tefic. Ori înșăși cristalina ta cîntare, De dragoste scîlpînd, Rușen Tefic... Ori ce-o fi fost, nu mi-î tot una, oare. Că din ce beau mai mult, Rușen Tefic. Mi-î sufletul mai ars de insetare Ca lutul Dobrogei, Rușen Tefic.

Teodor Bals
La Rasova, într-un capăt de țară

Pe marginea Dunării, la fărîmul galben și-nalt ca un săd, a acostat într-o seară o șalupă cu zece poeți și activiști de partid. Cu ochii-nroșiți de amurgul căzut în sălcile și arini din băltă, casele primitoare s-au imbulzît la Rasova, în acel asfînit, făcînd întîlnirea mai caldă. Era toamnă. Căminul țîțit. Ciocirni la ferestre, pe-afară, colectivității, urmărîndu-ne gîndul, ascultau poezie cum ascultă pămîntul cîntec de ciocirile.

Folclor nou dobrogean

Frunză verde ca pînășo Bate rusul cu cutiușo Să ne scape de fasciști, De fasciști și hitleristi Ce intrară-n bătătură, Ne legară, ne vindură. Sosec prieteni din Cuban Să ne scape de dusman Și ne vin din Caucaz Să ne scape de necaz.

Foaie verde matostat, Fugi ciocoiule din sat Că la noi destul ai stat. Foaie verde păpușoi, Veni dreptate-n sat la noi Și scăpărăm de ciocoi. Foaie verde trestioară, S-o făcut dreptate-n țară Și-am dat valbura afară, Am călcat-o în picioare Și-am aruncat-o pe mare. Foaie verde fir pelin, Fraților să ne unim.

Și iar verde de secară Că noi stăpînim în țară.

Moșiere mută-ți cuibul Că vin tovarășii cu plugul Și-ți fîrîmă ție cuibul, Moșiere mută-ți casa Că vin tovarășii cu coasa C-a venit și vremea lor S-aibe și plug și ogor, Să trăiască mai ușor. Vom ora și cu tractorare Să crească recolta mare Pentru clasa muncitoare.

Foaie verde, bate vînt Mă gîndesc la mai demult, Cum am fost și azi cum sint. Cînd se desprîmăvra, Nu aveam unde ara; Munceam la chibaburi măi frate Cu gîndul la libertate. N aveam nici plug, nici ogor,

Dar munceam pămîntul lor; Munceam mereu supărat Și flămînd și dezbrăcat. Astăzi cu toții măi frate Avem drepturi, libertate, Avem și plug și ogor, Pămîntul nu mai e al lor. Unde-aveau boieri moșie S-a făcut gospodărie.

Foaie verde, foaie lată Of, ce rău trăiam odată Cînd erau ciocoi roată. Foaie verde matostat Acum i-am împrăștiat Și moșiile le-am luat. Foaie verde foi de foi Nu mai muncim la ciocoi, Azi muncim cu toți la noi Fără grijă, fără nevoi.

Hai, mindro, să ne iubim Că noi bine ne lovim

Imagine de la „Cimentul Păcii”-Medgidia

Geo Dumitrescu
luceafarul

„Pagina elevilor”

DEBUTURILE MELE...

de Mihail Sorbul

Cum am debutat? În viață? Nu, ci în literatură. În viața mi-a fost foarte ușor să spun cu un singur cuvânt: născându-mă... în urmă cu șaptezeci și cinci de ani... dar în literatură e ceva mai greu, mai ales că deși s-a ris cind un politician de pe vremuri a rostit în plin parlament că „ambele chestiuni sînt trei”, totuși și debutul meu, ca și nu zic primul meu debut, au fost mai multe. Dar să mă explic și mai ales să fiu sincer.

eram la Iași, cam mulțșorii ani de-atunci, elev în clasa a patra primară. Mă îmbolnăvisem de cori sau pojar, izolat într-o infirmerie îndepărtată. Mă îngrijea o femeie de la țară și ea să mă distreze sau să-i treacă și ei timpul mai repede, mi-a spus fel de fel de povești. Cînd m-am îndărnicit și am reușit între colegii mei, știți ce am făcut?... Am scos un jurnal, ca să nu zic revistă, pe patru pagini de caiet, scris de mîna și în care începusem să povestesc, la rîndu-mi, din basmele ce mi-am făcut boala mai puțin plicticoasă. Această gazetă, numărul unu, am și comercializat-o: exemplarul costa patru penițe obișnuite sau una rîndă.

E acesta un debut?... Un critic serios ar spune că nu. Nici eu nu pretind, deși... în sfîrșit. Dar trecut de-atunci mulți ani... eram cam de 18-19 ani, cînd am încercat de rîndul acesta să debutez într-o revistă serioasă. Tocmai apăruse atunci în prima ei formație revista Semănătorul. Le-am și trimis lui Alexandru Vlahuță și I. Gornu, scrisă special, o poezie lungă, lungă și... filozofică. Cu nerăbdare am așteptat răspunsul lui... poezia redactiei. Mărturisesc, au fost draguși, nu m-au făcut să aștept decît o săptămîna, numai că răspunsul n-a fost tocmai generos. Suna cam așa: „Am citit lungă dumneavoastră poezie și n-am înțeles nimic”. Drept răzbunare, n-am mai citit Semănătorul dumneelor, dar și de poezie m-am lăsat. După ce se vede, de rîndul acesta n-am putut debuta. De altfel, n-aveam pretenție de poet. Scriam piese. Piese peste piese. Patima aceasta a teatrului mi-a venit asistînd la Teatrul Național din Iași la prima piesă ce am văzut-o: Don Juan de Marana. Numai că în primul moment mi-a venit să mă fac actor. Și m-am și prezentat la examenul de admitere la Conservatorul din Iași cu rugămintea din urmă a lui Coșbuc. Nici azi nu știu dacă am reușit sau nu, căci din ziua examenului n-am mai dat pe-scoala. În schimb, peste cîteva ani m-am prezentat a doua oară la Conservatorul din București cu Moise de Alfred de Vigny, în traducerea admirabilă a lui D. Nanu. Și am fost admis. Ba am urmat chiar cîteva săptămîni la clasa maestrului Constantin Notara, de unde m-a rămas în mîna Soldatului lui Tepez. Dar a trebuit să intrerap cursul. Mă chema armata să-mi fac datoria și am rămas numai autor dramatic.

În acest timp, și acesta poate ar fi „primul meu debut”, în ghilimele, tipăreau pe scoteală proprie drama Eroii noștri, pe care ca un ingrat, am renunțat-o. Am trimis unor critici cîteva exemplare. Dintr-un număr anul s-a bîntosit și se ocupă de „eroii” mei și deși le găsesc o nădejde de curaj, descopăr în mine „un real talent dramatic”. Ba într-o dimineață, m-am pomeneit că-mi bate la ușă pe cînd stam la Ploiești. Bineînțeles că l-am bombardat cu fel de fel de piese, dar cu toată așazia lui admirație, nu-mi publica nimic. Și abia tirziu, incolo, după al doilea an al Convorbirilor, pare-mi-se în luna aprilie, a apărut, în sfîrșit, o schiță dramatică, Vint de primăvară, semnata de mine.

Iată, deci, iarăși un debut. Nu cumva acesta e adevăratul meu debut literar?... Pentru un autor dramatic, debutul nu-i cartea și nici revista, ci... scena.

Și știți care a fost prima mea piesă jucată? Poveste banală, o comedioară într-un act, publicată tot în Convorbiri critice. Mi-au jucat-o pentru iniția oară la Ploiești niște tineri diletanți. N-am suferit în viața mai mari chinuri sufletești ca în timpul reprezentării ei. Cum a căzut azia cortina, am dat buzna peste interperți și i-am felicitat ocrîndu-i, doar nu le-am scos ochii!... Noroc că peste cîteva ani, Teatrul Comedia, într-o stagiune de vară, mi-a jucat-o în interpretarea lui Ahil Popescu, Ghibericon, Chamel și Olga Tăranu. Dar și atunci, la repetiția generală au o strîngere de inimă. Interperți, deși artiști de comedie, au găsit de cuviință să-mi dramatizeze comedia. Noroc că am intervenit cu o oarecare energie și la timp. Altfel, publicul ar fi plîns, sau m-ar fi plîns, în loc să rădă poate printre lacrimi, dar să rădă oricum.

Totuși, deși această comedioară a fi avut dreptul să fie numită debut, se pare că adevăratul a fost Patima roșie, cu toate că între timp Teatrul Național din Craiova mi-a reprezentat poemul dramatic în versuri Sărcaul Popă, iar cel din București mi-a respins Letopiseli!

Și fată cum se citise o piesă oarecare în comitetul Teatrului Național din București, un membru în acest comitet a scos din servietă sa un caiet și a spus: „să citesc și eu acum o piesă”. Și această piesă era Patima roșie.

Minune! Ea a fost pusă imediat în repetiție, cu toate că Alexandru Mavrod, directorul teatrului, nu era convins de loc asupra succesului unei piese în cinci persoane. De aceea, în seara premierei, spuse regiștorului cu o nuanță ușoară de dispreț: „Să se isprăvească odată și cu legenda asta. Ridică cortina!”

Legenda eram eu, adică autorul de talent persecutat, de fapt, persecutat, dar unu tînar autor dramatic foarte greu și să făcea loc pe scenă.

Concluzia? După cum vedeți, „primul meu debut” au fost mai multe. Dacă așa spune și despre incursiunile mele și în alte genuri literare, ați vedea că sînt și mai multe. De altfel, un scriitor și mai ales un autor dramatic, debutează la fiecare lucrare nouă. Cum s-ar spune, o ia mereu de la capăt.

Jurnalul literar este opera directorului său, profesorul G. Călinescu. Conducătorul acestei publicații săptămînale n-a dat numai exemplul celui mai harnic colaborator, ci a urmărit de asemenea, cu clarviziune, înfăptuirea unui program ferm. „Revista, pe cit putea — sice d-a sa în istoria literaturii romine... — publica articole comandate, nu întîmplătoare, fiind realmente dirijată”. Chiar și în lina grafică a Jurnalului literar a fost gîndită din vreme și îndelung ciatărită. „Nu am studiat — mi se spune — titlul și formatul gazetei noastre alergînd cu ochiul pe trei secole de tipărituri, reținînd un aspect sobru, naiv, strict tipografic, fără poze triviale. Cu mijloacele noastre am dat tot ce s-a putut”.

Jurnalul literar, care a apărut la Iași între 1 ianuarie 1939 și 31 decembrie 1939, ajungînd pînă la numărul 35, se subintitulează „foaie săptămînală de critică și informație”. Într-adevăr, articolele de critică le este incredințată cea mai mare parte din spațiul gazetei. „Vom face — zicea acad. G. Călinescu, schițîndu-l dintru început profilul — o revistă de critică generală, nu un magazin de literatură indolentă”.

Și fiindcă mai toate publicațiile actuale păcătuiesc printr-un agris de labără, vestim că vom recenza toate operele ce ni se vor trimite fără deosebire. Primim colaborarea oricui în spiritul nostru mai de grabă informativ și critic, iar în locul poeziei redacției cu ironii ieftine, aducem aici rubrica Intenșia de noi „Primii pași” în care vom publica numai extrase din manuscrisele începătorilor”. Dacă poezia din Jurnalul literar s-a arătat adesea stearsă și proza aproape inexistentă, revista a înmănușat totuși, în ce privește beletristica, condeie consacrate ca G. Marnu și Victor Eftimiu, precum și numeroase nume tinere, dintre care istoria literară a putut reține doar cîteva: Magda Ișanos, de pildă, Eusebiu Camilar.

Problema tinerilor a căpătat dealtmînteri o rezolvare foarte sănătoasă în această revistă, scrisă în bună măsură de tineri, pregătii temeinic, precum G. Ivașcu și Al. Piru, care țineau cronica literară. Revista a combătut mentalitatea tinerilor „care se cred poeți fiindcă sînt „tineri”.

- 1) pag. 882.
- 2) Cuvînt pentru început, anul I, nr. 1 din 1 ianuarie 1939, p. 1.
- 3) G. Călinescu, Avem un program, anul I, nr. 13 din 26 martie 1939.
- 4) Indiscerții, anul I, nr. 14 din 2 aprilie 1939.
- 5) Cronica mizantropului, anul I, nr. 27 din 2 iulie 1939.
- 6) Dideritate anul I, nr. 11 din 12 martie 1939, p. 1.
- 7) Cronica mizantropului, Războiul și literatura, anul I, nr. 52 din 31 decembrie 1939.
- 8) Cronica mizantropului, Occidentalul, anul I, nr. 1 din 1 ianuarie 1939.
- 9) Cronica mizantropului, Erika de monumental, anul I, nr. 5 din 29 ianuarie 1939.

ELEVUL NE ÎNTREABĂ

În cadrul Paginii elevilor din revista Luceafărul es dor să afla amănunț în legătură cu Jurnalul literar, condus de George Călinescu. M-ar interesa să știu care scriitori de publicat în paginile Jurnalului literar și dacă, în timpul apariției, revista a avut de împlinit dificultăți. Care este aportul ei la dezvoltarea literaturii noastre?

VELCIU EMANUEL
cl. XI D, Șc. Medie „Gh. Lazăr”

poate fi înlocuit prin cultură, direcți Jurnalului literar arată marea piedică pe care le aşază în fața unui creator ignoranța și-i îndemna pe debutanți să se instruiască te-

Gîndul care dicta introducerea în revistă a acestor ample materiale de critică și istorie literară era expresia unui viu și nobil patriotism. „Propriu zis, — scria acad.

„JURNALUL LITERAR”

meine. Revista acad. G. Călinescu ridiculiză, chiar prin mijloace glumețe, pretențiile abuzive și orgoliul zgornitos al „generației tinere”, dormică să se delimiteze net de celelalte generații și obișnuită să-i disprețuiească pe virșinici.

Un plăzmut „oto poet dă patii ani și zumatate”, îl scria de pildă pețite directorului „cu mașina că nam învîtat încă să scriu cu mîna ceea ce generația mea melge cu poezie”. „Adesea am pus pe Gicu so scile din generația bălînă dă patii ani și tlei selturi”. Jurnalul literar a însemnat, în istoria publicisticii noastre, un apel statornic la seriozitate și cultură. La cronica mizantropului, unde semna Aristarh, acad. G. Călinescu a cheltuit adesea o ironie scilpitoare și o vervă admirabilă, ca să de-nunțe lena intelectuală și suficiența unor cărturari. „Tot mai înveți, maică?”.

Întreabă compătimitori o gazdă ignoranță ce nu-și încheie puie cum cineva ajuns la vîrsta maturității și a meseriei dobindite mai poate citi. „Mentalitatea aceasta regretabilă era a multor intelectuali și acad. G. Călinescu a vestejit-o cu indignare. Pentru că o cultură solidă nu se poate crea decît pe fundamentul trecutului, Jurnalul literar s-a opus în chip hotărît nihilismului avangardist care minimaliza în bloc valorile tradiției. „Ce e o literatură? Seria ultimă de publicis? Literatura — răspundea profesorul Călinescu — se compune din toate scrierile proeminente în limba romină. O revistă are îndatorirea să ne informeze și să ne dea judecăți despre Neculce, Negruzzi, Alessandri, Eminescu, Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu etc.”. Așa a procedat Jurnalul literar, publicînd studiul întinse ale directorului său, care aveau să devină apoi, citeadată fără modificări, capitele ale istoriei literare. Al Macedonski, poetul, Liviu Rebreanu, Tudor Argezei, Al. A. Philippide și alte asemenea cercetări au constituit piesele de rezistență ale revistei, stîrning discuții vii și marcînd date importante în istoriografia noastră literară, înțelegă acum într-un spirit de vastă erudiție de surprinzătoare originalitate.

Călinescu — noi sîntem o țară cu o cultură foarte înaintată, dar lumea nu ne crede și noi nu încercăm să dovedim. A face bilanțul literaturii noastre, a cîntări și a stabili valorile, a studia amănunțit toate rezervele noastre intelectuale, a le consemna în opere temeinice, iată datoria intelectualului. A citi cu orgoliu, a se documenta, a se pune în situația de a răspunde oricărui străin: avem valori temeinice care sînt acestea și acestea, iată datoria cititorului. Nu există mare civilizație fără acest fel de mîndrie

documentară”. Jurnalul literar a afirmat o poziție hotărîtă față de cosmopolitismul, de că semna psihologia „egoistă, mărginită, perșifană” a occidentalului care refuză să recunoască alie civilizații deosebite și să fie că, mai ales, protestă împotriva „orientalilor” învățați să se rușineze de cultura și de patria lor, să se extalizeze în fața oricărui producți din apus. Civilizația construită aici, la gurile Dunării, acad. G. Călinescu o dorea înaltă peste individualismul mărginit al contemporanilor săi, bizuită pe „sentimentul cetății”, pe aspirația spre monumental. Aceste înalte năzuințe ale intelectualului „viziilor de mare existență” erau surșite unei înfăptuiri tînere. Ca să conducă la labără literatură însăși trebuia să lupte, lucru de care profesorul G. Călinescu nu era convins în anul Jurnalului literar, cînd se afla pe poziții estetice, deși sublinia nevoia, pentru scriitorii de a trăi intens realitatea, cu contradicțiile și frămîntările ei, și lăsa de censura burgheză să-i înceteze prematur apariția, revista academicianului George Călinescu a avut, totuși, vreme să afirme cu limpezime cîteva țeluri majore.

Printre colaboratori se cuvin pomenii, mai ales, criticii George Ivașcu și Al. Piru, pentru prezența lor substanțială, pentru materialele variate și inteligente. În Jurnalul literar isulim și numele unor cărturari de prestigiu ca Iorgu Iordan, cu un articol despre Estetica limbii, publicat în nr. 1, Mihail Cruceanu, cu Amintiri despre Ovid Densusianu și „Viața nouă” (nr. 2), P. V. Hașeș, Al. A. Philippide.

Dan Hăulică și I. D. Bălan

BIOBIBLIOGRAFIE

GEORGE CĂLINESCU

Intellectual cu activitate multilaterală, poet, romancier, critic și istoric literar, estetician, memorabilist și ziarist, George Călinescu este o personalitate de seamă a culturii rominești din secolul nostru.

Născut în anul 1899, prof. G. Călinescu, după ce și-a făcut studiile universitare la București, a continuat pregătirea sub îndrumarea istoricului și arheologului Vasile Pirvan la Școala romină de la Roma. Înainte și după întoarcerea sa în țară a publicat poezii în revistele literare, care relevau un liric cu expresia intelectuală a emoției. Robul cercetărilor în arhivele italiene au fost studiile istorico-culturale privitoare la contactul culturilor celor două țări.

După întoarcerea în țară e una din cele mai vii prezente în mișcarea literară a vremii. Începe să lucreze la studiul de mare anvergură închinat vieții și operei lui Mihail Eminescu (Viața lui Mihail Eminescu, București, 1933; Opera lui Mihail Eminescu vol. I—V, București, 1934—1936) precum și marelui povestitor din Humulești (Viața lui Ion Creangă, București, 1935).

G. Călinescu, eruditul, stăpînînd documentația istorico-literară pînă la ultimele izvoare, contopeste într-o manieră personală istoria literară cu cultura sa umanistică și talentul său scriitoricesc. Pagina de istorie literară scrisă de profesorul Călinescu este o pagină de caracterologie umană, o reconstituire de roman balzacian sau tolstoiian, după cum studiile de critică literară cuprind o documentare maximă asupra temei respective. Cunoscător al principalelor literaturi europene, instruit în toate domeniile culturii și civilizației, G. Călinescu a urmărit în studiile sale să argumenteze ideea universalității creațiilor naționale, să introducă în circuitul mondial opere produse de poporul romîn.

Patriot și democrat, el a demonstrat, într-o epocă în care clasele stăpînitoare încercau să minimalizeze puterea de creație a poporului romîn sau să pună tot ce s-a creat la noi pe seama influențelor occidentale, nouătea și ineditul literaturii rominești în complexul literaturii europene.

Dar în acest deceniu, cînd s-ar părea că întreaga sa activitate se concentrează în domeniul istoriei și criticii literare, G. Călinescu tipărește romanul Cartea Nunții (1933), volumul Poezii din 1937, iar după aceea Enigma Otiliei (1938).

În anul 1939 îi apărea volumul Principii de estetică. În timpul războiului (1943) publică volumul Șun sau Calea neturburată, subintitulat mit mongol.

După 23 August 1944, G. Călinescu face parte din intelectualii care înțeleg necesitatea istorică a schimbărilor revoluționare în viața țării. Conduce reviste și ziare culturale, colaborează cu articole care dovedesc atașamentul intelectualului față de regimul democrat-popular și face parte ca deputat din prima legislatură a țării după alegerile din 1946. Este reales deputat în Marea Adunare Națională, demnitate pe care o are și în prezent. Este decorat cu Ordinul Muncii și Steaua Republicii.

Clasa muncitorească, condusă de Partidul Muncitoresc Romîn, i-a oferit scriitorului adevărate condiții prielnice realizării aspirațiilor sale. Transferat ca profesor la Universitatea din București, la catedra de literatură romină, G. Călinescu va contribui la formarea intelectuală a tinerii generații. E reales membru al Academiei R.P.R. și numit director la Institutul de istorie literară și folclor al Academiei R.P.R. Contactul cu ideologia revol onară a profetariatului îi dă posibilitatea aprofundării fenomenelor literare și-i dezvoltă viziunea sa creatoare. În toate domeniile în care se afirmase înainte de Eliberare, continuă activitatea cu aceeași putere u-

riasă de muncă. Monografiile N. Filimon, Gr. Alexandrescu, V. Alexandri, Alexandru Odobescu — sînt modele de informare științifică, de analiză critică și de talent literar.

În 1946 publică Impresii asupra literaturii spaniole. În acest interval, se ocupă de mari scriitori universali, prin volumul Studii și conferințe (Horiașu, Tasso, Cervantes, Tolstoi, Cehov, E.S.P.L.A. Buc. 1956). În reviste și volume jubiliare, au apărut: Ovidius, Sainte-Beuve, Goldoni și Ibsen.

Calătoria în Uniunea Sovietică, în 1948, și în China populară în 1954, au fost descrise în două volume de impresii Kiev, Moscova, Leningrad, Buc. 1949 și Am fost în China nouă, Buc. 1955.

Tot în 1946, G. Călinescu publică un compendiu al istoriei literaturii romine, care nu era nicicînd un rezumat, ci o condensare și o selecție și mai riguroasă a valorilor artistice, restringînd imaginea generală a literaturii noastre la elementele ei majore.

Interesul pentru creație beletristică a lui G. Călinescu crește și un exemplu elocvent sînt edițiile noi (1956, 1959) ale romanului Enigma Otiliei precum și traducerile recente la Moscova și la Paris.

Opera sa se îmbogățește în ultimii cinci ani cu romanele Bietul Ioanide (1955) și Scriinul negru (1960).

O activitate deosebită a lui George Călinescu este aceea pe care o desfășoară în calitate de director la Institutul de istorie literară și folclor al Academiei R.P.R. Munca de îndrumare permanentă a cercetătorilor, grija, interesul și mîrînimia cu care se preocupă de formarea tinerilor oameni de cultură, activitatea științifică în acțiunea de reconsiderare a trecutului nostru literar, contribuțiile originale în cursul discuțiilor purtate în jurul unor teme dificile de teoria literaturii, studiile publicate în revista academică „Studii și cercetări de istorie literară și folclor” (Studiile despre Eminescu, Estetica basmului etc.) sînt un aspect caracteristic al capacității creatoare a lui G. Călinescu.

Anul acesta i s-a încredințat conducerea lucrărilor de pregătire și redactare a Tratatului de istoria literaturii romine, operă de interes național, scrisă de pe poziția principialității marxist-leniniste. În această efervescență a spiritului său tînar, G. Călinescu înaltă edificiul unor noi opere, așa înțel încheierea noastră e de fapt o secțiune temporară într-un proces creator în plină desfășurare.

Marin Bucur

BIBLIOGRAFIE

- Pompiliu Constantinescu, G. Călinescu: Enigma Otiliei, Scrieri alese E.S.P.L.A. pag. 286-291.
- G. Ivașcu: G. Călinescu, Contemporanul, 1959, nr. 24, 19 iunie, pag. 3.
- Ov. S. Crohmalniceanu, Enigma Otiliei (cronică), Viața rominească an. IX, 1956, nr. 11, pag. 197-207.
- Paul Georgescu: Cuvînt înainte, G. Călinescu, Enigma Otiliei, ed. IV, E.S.P.L.A. 1959; — I. D. Bălan: Acad. G. Călinescu la 60 de ani, Luceafărul, an. II nr. 12, 15 iunie 1959, pag. 6.
- Paul Georgescu: Despre G. Călinescu, Gazeta lit. an. IV, 1959 nr. 24, 19 iunie, pag. 8.
- Radu Popescu, Scriitor și cetățean, Contemporanul, 1959, nr. 24, 19 iunie, pag. 3.
- Dan Hăulică: G. Călinescu, Gazeta literară, 1958, 6 martie, p. 2.
- Mircea Zăciu: „Cronica optimistului” Tribuna an. III, 1959, nr. 25, pag. 9.
- D. Micu: Scriinul negru, Viața rominească nr. 8/1960.

Știati... pseudonimele scriitorilor ?

● Anton Pann se numea Antonie Pantoleon Petroveanu. Iscălitura prescurtată, cu care s-a înscris în istoria literaturii, a fost folosită prima dată în 1837, cînd publică Noul Erotercrit.

● Costache Negruzzi și-a publicat povestirea Au mai pălîț-o și alții în Curierul de ambe-sexe nr. 11 din 1839 sub pseudonimul Carlu Nervil. Sub același pseudonim a mai publicat poezia Melancolia în Almanahul literar pe anul 1839, articolul Fiziologia provințianului în Albina rominească din 28 martie 1840 etc.

● Dimitrie Bolintineanu și-a semnat articolele publicate în Trompeta Carpaților din 1866 cu pseudonimul Cosmat.

● În revista Aghluță din 1863, B. P. Hașdeu a semnat cu pseudonimul Ghimpecu, iar în revista Satyrul din 1866 cu pseudonimul Puang-Hon-Ki și Wang-Pon-Ki.

● Fabula lui Vasile Alexandru Monza de vînt, apărută în Lumina nr. 13 din 1863, a fost semnată cu pseudonimul Vlad Morarul. Un alt pseudonim al lui V. Alecsandri, cu care a iscălit în Convorbiri literare din 1883, a fost acela de V. Cotnariu.

● Între 1873 și 1875, I.L. Caragiale a publicat la Ghimpele sub pseudonimul Car. și Felcar. Sub pseudonimul Quodlibet a publicat în Voința națională din 1885. În Constituționalul din 1889 a folosit

pseudonimele Staffast, Hans Nastratin și Zol.

● În revistele Tribuna din 1884 și Lumina ilustrată din 1891, G. Coșbuc a iscălit cu pseudonimul C. Boscu, o anagramă a numelui său adevărat.

● Al. Vlahuță și-a publicat poeziile Anahie în revista Vieța nr. 33 din 1894, sub pseudonimul L. Ascar, și Tară de pripas în ziarul Epoca nr. 259 din 1898 sub pseudonimul Mirmidon. Acest din urmă pseudonim a mai fost des folosit și în ziarul Lupta din 1897, ca și în revista Vieța din 1893—1894. În această re-

vistă, pe care a și condus-o, a mai publicat o serie de portrete sub semnătura Radu.

● Barbu Ștefănescu Delavrancea și-a publicat Sultânica în Romînia liberă din 1883 sub pseudonimul Argus. În suplimentul literar al Romîniei libere din 1884 a semnat cu pseudonimul Fra Barbaro. În Lupta literară din 1887 a mai folosit și pseudonimul Miancio.

● În Sămănătorul din 1901-1903, St. O. Iosif a publicat poezii originale și traduceri sub pseudonimul I. Darie.

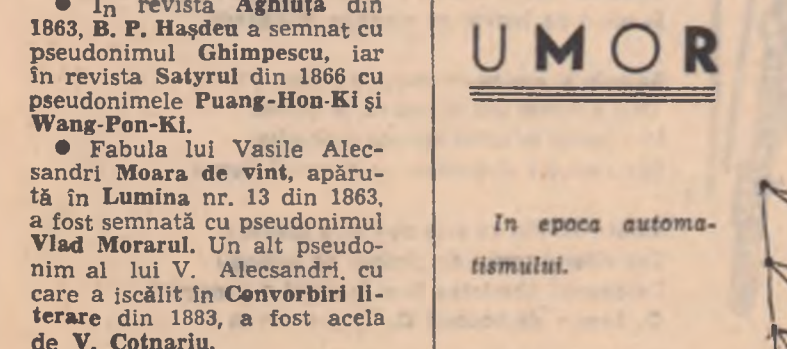
Tipografie ilegală

Prin geamul tipografiei ilegale, — geamul e cirpit cu carton — soarele nu și-a trecut niciodată spiciele razelor, n-a descrescit niciodată cutele ferestrei. Geamul tipografiei ilegale, geamul cirpit cu carton, fereastră aceea fără perdele albe, fără mușcate roșii, a rămas ca un semn de carte pe filele istoriei. După fereaștra tipografiei ilegale, minile așază literele; schelele vechi se alinau în cuvinte incandescente, cuvinte care nu cunosc niciodată bătrînețea literelor. Cuvintele, aceste ferestre fără carton, aceste ferestre cu perdele albe, cu mușcate roșii, mai roșii, prin care soarele nostru uman își trece toată holda razelor lui.

Întoarcerea pescarilor

Dincolo de orizont, Aceași mare cu crestele valurilor de culoarea pescărușilor, Același mare mărginit de-un albastru orizont. Se întorc pescarii în aurul talianelor, în bărcile lor călăfătuite. Se întorc pescarii rîzînd sub stropii valurilor Căzuți peste cizmele lor de cauciu, Peste bărbile lor ruginii, Peste bărbile cu miroș de pește. Visetele, ritmînd risul lor, Visetele acestea surori, aducînd mării Înțiorarea pădurilor de brazi, Visetele acestea gemene, Freamătă în palmele pescarilor În care marea sa dăruit zvolcolindu-se, Freamătă în apropierea țărîmului cu pietre inverzite Cu alge despletite și meduze ca niște plase de păianjen. Se întorc pescarii cu comoara talianelor în bărcile lor Rotogolînd asupra întinericului Risul lor, mai adevărat decît aurul talianelor, Risul lor, ca un al doilea felinar al bărcii... Și peste toate, luna, ca un pește arcuit, Rîzînd cu toți solzii lui în lumind...

Vasile Petre Fati
elev, clasa X Constanța

UMOR
In epoca automatismului.
(Din „IUNOSTI”)

Esența reacționară a „gîndirismului”

Una din problemele importante, pe care istoriografia noastră literară marxistă le are de rezolvat, este interpretarea critică și combaterea intrinsecă de pe poziții partinice a atversonilor tendințe sau orientări estetice reacționare din perioada dintre cele două războaie mondiale, înfăptuind o perseverență principială conducerii de către partid a activității ideologice și culturale. — spunea tovarășul Gheorghe Gheorghiu-Dej în Raportul prezentat la cel de al III-lea Congres al Partidului, — trebuie să veghem și pe viitor ca această activitate să fie păstrată de paritate, de înrîndire față de ideologia burgheză, să combatem neobosit manifestările de liberalism, obiectivism burghez, naționalism și șovinism. În prezent, activitatea ideologică, munca de lichidare a înfrîngerilor educației burgheze din conștiința oamenilor, este sarcina principală a luptei de clasă al luptei înrîndite vechi și nou. De aici rezultă necesitatea conștientă și fermă în combaterea concepțiilor ideologice străine, unele — moștenire a trecutului, altele — reflectare a influențelor lumii capitaliste.

E vorba despre o perioadă istorică din trecut în care contradicțiile de clasă se ascuțeau foarte puternic. Pe de o parte asistăm în acești ani la procesul de creștere și maturizare a mișcării muncitorești, de formare în paginile publicațiilor conduse sau îndrumate de Partidul Comunist din România, — Lupta de clasă, Cultura proletară, Bluze albastre, Era nouă, Reporter, Manifest, Cuvîntul luptei, etc. — realismului socialist. Pe de altă parte, urmăm încercările disperate ale burgheziei și moșterii rominești de a stăvilii avîntul revoluționar al maselor, de a face față crizei generale, în care, după victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, intrase în vigoare sistemul social capitalist. Într-un interval de timp relativ scurt, — 1918—1940 —, s-au proclamat la noi, au făcut „rîvnă” și apoi au pierit rușinos o sumedenie de reviste și „curenți” literare antirealistice. Unele au succumbat repede, altele, cu un conținut ideologic retrograd camuflat mai puțin, fiind subordonate de către sistemul social capitalist la cerințele reacționare.

Între anii 1921—1944, apare mai întâi la București, apoi la București, Gîndirea, revistă „literară, artistică, socială”. Evident, în activitatea revistei pot fi recunoscute mai multe etape. Cine parcurge integral colecția poate observa, bunăoară, că între numeroase dintr-un număr de articole, există substanțiale deosebiri. Cu ocazia apariției, în 1940, a unui studiu despre Gîndirism de Gh. Vrabie, a existat discuții în legătură cu noțiunea de „ideologism inițial”, fixată de autor pentru etapa 1921—1926, cînd la conducerea Gîndirii nu venise încă fascismul notoriu Nichifor Crainic. Chiar dacă se afirmă — se spunea în menționatul studiu — au fost lipsiți de o ideologie amplu expusă, sub a cărei arcuire să fie cuprinsă întreaga viziune artistică a noii spiritualități” tendința spre o orientare mistico-traditionalistă a existat totuși și s-a făcut simțită în atmosfera Gîndirii. Crainic susținea, amintindu-se de dezvoltarea „gîndirismului” — adică direcția mistico-traditionalistă, îi aparține exclusiv și dacă se poate vorbi despre un „ideologism inițial” atunci el trebuie pus în legătură cu articolele sale luate în țara mea (Gîndirea anul II, 1923). Politică și ortodoxă și Parsifal (anul III 1924). În realitate chiar de din vremea lui Crainic putem afla încălci privind vîltoarea orientare a revistei. Dovadă, prezenta diverșiilor teologi, a numeroșilor gardași albi în paginile Gîndirii.

Pe parcurs Gîndirea și-a definit profilul, devenind tot mai mult o pepineră fascistă. La școala ei și-au făcut educația multă dintre mentorii „Gărzii de fier”. Treptat revista își asumă sarcini noi: lupta acerbă împotriva materialismului și a grupărilor democratice, promovarea misticismului naționalist, pregătirea filozofică a mișcărilor totalitariste, propagarea fascismului internațional și pregătirea psihologică a criminalului război antisovietic. „În lupta îndrăjită pentru călătoria ideologică, proletariatul se izbește de puterile dezlănțuite în interesul clasei stăpînitoare; intru apărarea acesteia sînt mobilizate dopotrivă știința și arta, clericalismul și forța brută”, se arăta într-un articol din Cultura proletară (1926). „Gîndirismul” e un ansamblu de speculații și vulgarizări obscurantiste, imprumutate din filozofia idealistă germană a epocii, fie de pe la diversele școli artistice irationaliste franceze, de la esteticienii catolici neotomști.

„Tradiționalismul mișcărilor noastre literare înseamnă de fapt — menționa Lovinescu — „o manifestare reacționară a spiritului ce nu vrea să se adapteze formelor noi de viață socială”. Dar el încearcă să o combată de pe pozițiile modernismului cosmopolit, tot altă de străine de spiritul ce aderează științific la tradiționalismul ortodoxist. Nu înțelegător toate curentele literare retrograde, de la noi, au premărit „sufletul satului”. Sătul era seclului economic cel mai înspăiat din România burghezo-mesieră. Aureolarea lui în beletristică și în critica literară presupunea, implicit, aureolarea stărilor de înspoiere socială, a mizeriei în care se zăbătea cea mai mare parte din populația rurală a țării în timpul regimului burghezo-mesier. Tradiția, pe linia lui Iorga, însemna perpetuarea idealului patriarhal. Alegerea acestui ideal și nu a alții își are o motivare istorică dintre cele mai interesante. Secole de-a rîndul țării au lăsat să se scurge prin ea un șir de păcînt pe care să-l lucreze în liniște. Cu sute de ani înapoi, categoria de răzes presupunea pentru masele serbute libertate — supra libertate — în țință grea de atins. Tot timpul, în trecut patriei, a stăruit fanatice povestea omului gospodar care își petrece bătrînețea nebulărit de nimeni, slobod și... fericit.

„Dar pămîntul împărțit în rănimii prin reforma lui Ceza nu i-a putut da plugarului libertatea visată. A trebuit să ia din nou, ca pe vremea lui Doja, furca și coasa, în 1907, și dea foc conacelor, să se arde pline și din nou libertate. Ne-am rămas răimici după aceasta lăsată de istorii, forțată în spatele respectului pentru valorile spirituale ale trecutului. Presa democratică și în special publicațiile conduse ori aflate sub influența Partidului Comunist din România au demascat curajos această decădere a culturii burgheze.

O literatură adevărată se dezvoltă întotdeauna pe baza celor mai luminoase tradiții ale scrierilor înaintași. Dialectica creației impune o atare relație. „Nimic nu poate fi creat din nimic”. Cu sau fără voia lui, orice scriitor autentic continuă, în fond, opera antecesorilor: probleme, idei, simțiri, imagini, conform legilor obiective de dezvoltare a civilizației. A te detașa forțat de tradiție (dadaism, suprarealism) înseamnă a țesu din șterlele estetice, unde frumosul este conceput în neînțeleasă evoluție istorică.

„Tradiționalismul” însă a fost pretinzînd un fals opus modernismului. După cum se știe clasele sociale nu sînt niciodată indiferente față de progresele societății. Adeseori necesitatea oricărui a dezvoltării cu tezurul moștenirii culturale a fost transformată într-un instrument al claselor exploatare. Tradiția presupunea în accepțiunea romantică-semănătoristă, de exemplu, respectarea rîndușilor apucate, păstrarea obiceiurilor înspoiate, a relațiilor sociale vechi. Aplicată astfel la dezvoltarea literaturii, ea devine o diversiviere. Analizată mai atent, atitudinea tradiționalistă a Semănătorului nu se infățișează ca anti-progresistă. Eugen Lovinescu observase această latură reacționară a tradiționalismului.

„neamului românesc”, ci trebuie să pornim prigoana împotriva celorlalte naționalități, a popoarelor vecine, a „străinilor” în general.

Cultul semănătorist al „strămoșilor”, al trecutului, va însemna așadar pentru gîndiristii cultul „singelului comun”. Semănătorismul vede românia în literatura, arti și culturii, mai mult programatic, mîrgîindu-se la motivul brut, la anecdotică, la aparențe, la suprafețe, cită vreme românia literaturii, arti și culturii este în gîndirism resimțită ca fatalitate. (Gîndirea anul XX, 6 iunie 1941, pag. 279—289).

Doa sînt coordonatele ideologice mari pe care s-a axat, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

Autohtonismul Gîndirii se exprimă prin niște noțiuni, pe cît de bizare pe așt de perfid definite: „mitul etnic”, „mitul folcloric”, „săm_d. Mitul are alic o accepțiune mistică de „simbol poetic care sugerează ceea ce sufletul omesc presimte dar inteligența logică nu poate formula”.

Pentru confecționarea „mitului etnic” au fost găsite „surse teoretice în filozofia nietzscheană a culturii, în teoriile estetice expresioniste Kazimir Edschmid, în opera filozofului german neobehelian Oswald Spengler, în „dialectica” cugetătorului fascist Giovanni Gentile sau cea a existențialistului Martin Heidegger. Nietzsche găsisse sufletul omului contemporan lipsit de trăiri autentice. După Nietzsche epoca modernă se caracterizează prin „dispariția tipurilor”, prin „distrușgerea tradițiilor a seclului prin domina instincțiilor” și în consecință avem de-a face cu „o slăbire a voinței către scop și ca mijloc pentru scop” (Wille zur macht). Mai tirziu considerațiile nietzscheene vor deveni argumente în sprijinul ideii fasciste de „ordine”, preluate și de cel de la Gîndirea. Într-o intuiție argumet neobehelian și misticism ortodoxist al Gîndirii există, largi, filiații față de ideile lui Nietzsche. Imaginația agriculturului liniștit, indetastat, nici bogat, nici sărac, care trăia într-o lume de obiceiuri, datini, plaiuri pitorești, întocmai ca fata mortuana.

Gîndiristii și-au dat seama de anacronismul esteticii semănătoriste pentru perioada de după primul război mondial; o literatură cu tărînci oacheșe, îmbrăcate în costum național, ambînă la povesti ne captor, nu ar fi corespons nici de departe „noii ordini” fasciste.

În concepția lor, tradiția necesită o transformare radicală. Dacă în viziunea romantică pașetistă a semănătoristilor tradiția era o forță statică, indemnînd la menținerea portului național, a obiceiurilor, a vieții patriarhale, pentru ideologia fascistă a celor de la Gîndirea, ea trebuia să devină un principiu dinamic agresiv. Atribuite autohtonice preconizate de semănătoristii erau toate de natură exterioară. Trebuia aflată o atracție interioară, care să stîlzeze pretențiile lui Iorga și să le „recondiționeze”.

„Despre gîndirismul ortodoxist, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

Autohtonismul Gîndirii se exprimă prin niște noțiuni, pe cît de bizare pe așt de perfid definite: „mitul etnic”, „mitul folcloric”, „săm_d. Mitul are alic o accepțiune mistică de „simbol poetic care sugerează ceea ce sufletul omesc presimte dar inteligența logică nu poate formula”.

Pentru confecționarea „mitului etnic” au fost găsite „surse teoretice în filozofia nietzscheană a culturii, în teoriile estetice expresioniste Kazimir Edschmid, în opera filozofului german neobehelian Oswald Spengler, în „dialectica” cugetătorului fascist Giovanni Gentile sau cea a existențialistului Martin Heidegger. Nietzsche găsisse sufletul omului contemporan lipsit de trăiri autentice. După Nietzsche epoca modernă se caracterizează prin „dispariția tipurilor”, prin „distrușgerea tradițiilor a seclului prin domina instincțiilor” și în consecință avem de-a face cu „o slăbire a voinței către scop și ca mijloc pentru scop” (Wille zur macht). Mai tirziu considerațiile nietzscheene vor deveni argumente în sprijinul ideii fasciste de „ordine”, preluate și de cel de la Gîndirea. Într-o intuiție argumet neobehelian și misticism ortodoxist al Gîndirii există, largi, filiații față de ideile lui Nietzsche. Imaginația agriculturului liniștit, indetastat, nici bogat, nici sărac, care trăia într-o lume de obiceiuri, datini, plaiuri pitorești, întocmai ca fata mortuana.

Gîndiristii și-au dat seama de anacronismul esteticii semănătoriste pentru perioada de după primul război mondial; o literatură cu tărînci oacheșe, îmbrăcate în costum național, ambînă la povesti ne captor, nu ar fi corespons nici de departe „noii ordini” fasciste.

În concepția lor, tradiția necesită o transformare radicală. Dacă în viziunea romantică pașetistă a semănătoristilor tradiția era o forță statică, indemnînd la menținerea portului național, a obiceiurilor, a vieții patriarhale, pentru ideologia fascistă a celor de la Gîndirea, ea trebuia să devină un principiu dinamic agresiv. Atribuite autohtonice preconizate de semănătoristii erau toate de natură exterioară. Trebuia aflată o atracție interioară, care să stîlzeze pretențiile lui Iorga și să le „recondiționeze”.

„Despre gîndirismul ortodoxist, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

Autohtonismul Gîndirii se exprimă prin niște noțiuni, pe cît de bizare pe așt de perfid definite: „mitul etnic”, „mitul folcloric”, „săm_d. Mitul are alic o accepțiune mistică de „simbol poetic care sugerează ceea ce sufletul omesc presimte dar inteligența logică nu poate formula”.

Pentru confecționarea „mitului etnic” au fost găsite „surse teoretice în filozofia nietzscheană a culturii, în teoriile estetice expresioniste Kazimir Edschmid, în opera filozofului german neobehelian Oswald Spengler, în „dialectica” cugetătorului fascist Giovanni Gentile sau cea a existențialistului Martin Heidegger. Nietzsche găsisse sufletul omului contemporan lipsit de trăiri autentice. După Nietzsche epoca modernă se caracterizează prin „dispariția tipurilor”, prin „distrușgerea tradițiilor a seclului prin domina instincțiilor” și în consecință avem de-a face cu „o slăbire a voinței către scop și ca mijloc pentru scop” (Wille zur macht). Mai tirziu considerațiile nietzscheene vor deveni argumente în sprijinul ideii fasciste de „ordine”, preluate și de cel de la Gîndirea. Într-o intuiție argumet neobehelian și misticism ortodoxist al Gîndirii există, largi, filiații față de ideile lui Nietzsche. Imaginația agriculturului liniștit, indetastat, nici bogat, nici sărac, care trăia într-o lume de obiceiuri, datini, plaiuri pitorești, întocmai ca fata mortuana.

„neamului românesc”, ci trebuie să pornim prigoana împotriva celorlalte naționalități, a popoarelor vecine, a „străinilor” în general.

Cultul semănătorist al „strămoșilor”, al trecutului, va însemna așadar pentru gîndiristii cultul „singelului comun”. Semănătorismul vede românia în literatura, arti și culturii, mai mult programatic, mîrgîindu-se la motivul brut, la anecdotică, la aparențe, la suprafețe, cită vreme românia literaturii, arti și culturii este în gîndirism resimțită ca fatalitate. (Gîndirea anul XX, 6 iunie 1941, pag. 279—289).

Doa sînt coordonatele ideologice mari pe care s-a axat, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

Autohtonismul Gîndirii se exprimă prin niște noțiuni, pe cît de bizare pe așt de perfid definite: „mitul etnic”, „mitul folcloric”, „săm_d. Mitul are alic o accepțiune mistică de „simbol poetic care sugerează ceea ce sufletul omesc presimte dar inteligența logică nu poate formula”.

Pentru confecționarea „mitului etnic” au fost găsite „surse teoretice în filozofia nietzscheană a culturii, în teoriile estetice expresioniste Kazimir Edschmid, în opera filozofului german neobehelian Oswald Spengler, în „dialectica” cugetătorului fascist Giovanni Gentile sau cea a existențialistului Martin Heidegger. Nietzsche găsisse sufletul omului contemporan lipsit de trăiri autentice. După Nietzsche epoca modernă se caracterizează prin „dispariția tipurilor”, prin „distrușgerea tradițiilor a seclului prin domina instincțiilor” și în consecință avem de-a face cu „o slăbire a voinței către scop și ca mijloc pentru scop” (Wille zur macht). Mai tirziu considerațiile nietzscheene vor deveni argumente în sprijinul ideii fasciste de „ordine”, preluate și de cel de la Gîndirea. Într-o intuiție argumet neobehelian și misticism ortodoxist al Gîndirii există, largi, filiații față de ideile lui Nietzsche. Imaginația agriculturului liniștit, indetastat, nici bogat, nici sărac, care trăia într-o lume de obiceiuri, datini, plaiuri pitorești, întocmai ca fata mortuana.

Gîndiristii și-au dat seama de anacronismul esteticii semănătoriste pentru perioada de după primul război mondial; o literatură cu tărînci oacheșe, îmbrăcate în costum național, ambînă la povesti ne captor, nu ar fi corespons nici de departe „noii ordini” fasciste.

În concepția lor, tradiția necesită o transformare radicală. Dacă în viziunea romantică pașetistă a semănătoristilor tradiția era o forță statică, indemnînd la menținerea portului național, a obiceiurilor, a vieții patriarhale, pentru ideologia fascistă a celor de la Gîndirea, ea trebuia să devină un principiu dinamic agresiv. Atribuite autohtonice preconizate de semănătoristii erau toate de natură exterioară. Trebuia aflată o atracție interioară, care să stîlzeze pretențiile lui Iorga și să le „recondiționeze”.

„Despre gîndirismul ortodoxist, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

„neamului românesc”, ci trebuie să pornim prigoana împotriva celorlalte naționalități, a popoarelor vecine, a „străinilor” în general.

Cultul semănătorist al „strămoșilor”, al trecutului, va însemna așadar pentru gîndiristii cultul „singelului comun”. Semănătorismul vede românia în literatura, arti și culturii, mai mult programatic, mîrgîindu-se la motivul brut, la anecdotică, la aparențe, la suprafețe, cită vreme românia literaturii, arti și culturii este în gîndirism resimțită ca fatalitate. (Gîndirea anul XX, 6 iunie 1941, pag. 279—289).

Doa sînt coordonatele ideologice mari pe care s-a axat, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

Autohtonismul Gîndirii se exprimă prin niște noțiuni, pe cît de bizare pe așt de perfid definite: „mitul etnic”, „mitul folcloric”, „săm_d. Mitul are alic o accepțiune mistică de „simbol poetic care sugerează ceea ce sufletul omesc presimte dar inteligența logică nu poate formula”.

Pentru confecționarea „mitului etnic” au fost găsite „surse teoretice în filozofia nietzscheană a culturii, în teoriile estetice expresioniste Kazimir Edschmid, în opera filozofului german neobehelian Oswald Spengler, în „dialectica” cugetătorului fascist Giovanni Gentile sau cea a existențialistului Martin Heidegger. Nietzsche găsisse sufletul omului contemporan lipsit de trăiri autentice. După Nietzsche epoca modernă se caracterizează prin „dispariția tipurilor”, prin „distrușgerea tradițiilor a seclului prin domina instincțiilor” și în consecință avem de-a face cu „o slăbire a voinței către scop și ca mijloc pentru scop” (Wille zur macht). Mai tirziu considerațiile nietzscheene vor deveni argumente în sprijinul ideii fasciste de „ordine”, preluate și de cel de la Gîndirea. Într-o intuiție argumet neobehelian și misticism ortodoxist al Gîndirii există, largi, filiații față de ideile lui Nietzsche. Imaginația agriculturului liniștit, indetastat, nici bogat, nici sărac, care trăia într-o lume de obiceiuri, datini, plaiuri pitorești, întocmai ca fata mortuana.

Gîndiristii și-au dat seama de anacronismul esteticii semănătoriste pentru perioada de după primul război mondial; o literatură cu tărînci oacheșe, îmbrăcate în costum național, ambînă la povesti ne captor, nu ar fi corespons nici de departe „noii ordini” fasciste.

În concepția lor, tradiția necesită o transformare radicală. Dacă în viziunea romantică pașetistă a semănătoristilor tradiția era o forță statică, indemnînd la menținerea portului național, a obiceiurilor, a vieții patriarhale, pentru ideologia fascistă a celor de la Gîndirea, ea trebuia să devină un principiu dinamic agresiv. Atribuite autohtonice preconizate de semănătoristii erau toate de natură exterioară. Trebuia aflată o atracție interioară, care să stîlzeze pretențiile lui Iorga și să le „recondiționeze”.

„Despre gîndirismul ortodoxist, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

„neamului românesc”, ci trebuie să pornim prigoana împotriva celorlalte naționalități, a popoarelor vecine, a „străinilor” în general.

Cultul semănătorist al „strămoșilor”, al trecutului, va însemna așadar pentru gîndiristii cultul „singelului comun”. Semănătorismul vede românia în literatura, arti și culturii, mai mult programatic, mîrgîindu-se la motivul brut, la anecdotică, la aparențe, la suprafețe, cită vreme românia literaturii, arti și culturii este în gîndirism resimțită ca fatalitate. (Gîndirea anul XX, 6 iunie 1941, pag. 279—289).

Doa sînt coordonatele ideologice mari pe care s-a axat, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

Autohtonismul Gîndirii se exprimă prin niște noțiuni, pe cît de bizare pe așt de perfid definite: „mitul etnic”, „mitul folcloric”, „săm_d. Mitul are alic o accepțiune mistică de „simbol poetic care sugerează ceea ce sufletul omesc presimte dar inteligența logică nu poate formula”.

Pentru confecționarea „mitului etnic” au fost găsite „surse teoretice în filozofia nietzscheană a culturii, în teoriile estetice expresioniste Kazimir Edschmid, în opera filozofului german neobehelian Oswald Spengler, în „dialectica” cugetătorului fascist Giovanni Gentile sau cea a existențialistului Martin Heidegger. Nietzsche găsisse sufletul omului contemporan lipsit de trăiri autentice. După Nietzsche epoca modernă se caracterizează prin „dispariția tipurilor”, prin „distrușgerea tradițiilor a seclului prin domina instincțiilor” și în consecință avem de-a face cu „o slăbire a voinței către scop și ca mijloc pentru scop” (Wille zur macht). Mai tirziu considerațiile nietzscheene vor deveni argumente în sprijinul ideii fasciste de „ordine”, preluate și de cel de la Gîndirea. Într-o intuiție argumet neobehelian și misticism ortodoxist al Gîndirii există, largi, filiații față de ideile lui Nietzsche. Imaginația agriculturului liniștit, indetastat, nici bogat, nici sărac, care trăia într-o lume de obiceiuri, datini, plaiuri pitorești, întocmai ca fata mortuana.

Gîndiristii și-au dat seama de anacronismul esteticii semănătoriste pentru perioada de după primul război mondial; o literatură cu tărînci oacheșe, îmbrăcate în costum național, ambînă la povesti ne captor, nu ar fi corespons nici de departe „noii ordini” fasciste.

În concepția lor, tradiția necesită o transformare radicală. Dacă în viziunea romantică pașetistă a semănătoristilor tradiția era o forță statică, indemnînd la menținerea portului național, a obiceiurilor, a vieții patriarhale, pentru ideologia fascistă a celor de la Gîndirea, ea trebuia să devină un principiu dinamic agresiv. Atribuite autohtonice preconizate de semănătoristii erau toate de natură exterioară. Trebuia aflată o atracție interioară, care să stîlzeze pretențiile lui Iorga și să le „recondiționeze”.

„Despre gîndirismul ortodoxist, în special din 1926, activitatea revistei reacționare Gîndirea: autohtonism și ortodoxism.

R E L I E F

„Flacăra”

În ultimele numere, „Flacăra” a conștinat mai redus spațiul acordat pînă acum zărilor reportajelor, poeziilor, schițelor și materialelor de publicistică în favoarea fotografiilor. În numărul 40 am simțit — în 24 de pagini — 62 de fotografii și 14 reproduceri de pictură și ilustrații. Text, foarte puțin. Nici o schiță, nici o poezie. O pagină de humor puțin izbucnit. S-ar putea ca în Flacăra și cuvele fotografiilor să fie mai ridicat iar cele câteva rînduri care le comentează să fie mai sugestive. Din păcate textul la fotoreportajul „6 frați pe 270 de cai” este plat, inept, lipsit de culoare.

Așteptăm cu interes viitoarele numere, Flacăra e o revistă îndrăgită de cititori și credem că ea poate să realizeze lucruri minunate. Revistele îi trebuie însă mai multă tinerie. Și mai multă literatură. În numărul de care ne-am ocupat, exceptînd două materiale traduse, literaturii îi este consacrat mai puțin spațiu decît rubricelor de „Cuvinte încruciate”, „Modă” (Pădării), „De vorbă cu medicul” sau chiar „Coțul vinătorului”.

O poezie...

În numărul său din 9 octombrie, Scinteia tineretului, a publicat o foarte frumoasă poezie de Ion Brad, intitulată La moara blestemată — în stil popular. E o poezie plină de lumină și culoare, viguros mesaj antirăzboinic care se înscrie printre marile reușite ale autorului. O întrebare: De ce „în stil popular”? A fosti ritmurile nemuritoare ale poeziei populare a intrat demult în obișnuința poezilor.

Din duminică în duminică

Semnalăm, în același ziar, paginile intitulate Din duminică în duminică, alcătuite interesant, pline de informații științifice ori literare, comunicate de valoroși oameni de știință și artiști din țară sau de peste hotare. Pagina e tinerescă și apariția ei e așteptată cu îndreptățit interes...

Un libret miraculos...

Pe un caiet „pentru școlari” un citit, pe lângă inscripția le rigoare a fabricii (C SI 48 / STAS 2019—50) o reclama „E.C. care sună cam așa:

„Multumind Lenuții pentru dar, La ureche îi șoptește rar: — Mi-a spus mămică un secret: Că-ai luat păpușă din libret! Nu mai pricep nimic acuz: Libretul fabricii păpuși?”.

„Flacăra”

menea „poezia”, care a îngădui apariția acestei monștruoșități pe un caiet școlar de mare tiraj, ignorînd posibilitatea de a tipări pe contracoperta lui versuri frumoase pentru copii?

Cele mai frumoase poezii

Colecția editată cu mare succes de către Editura Tineretului a ajuns la numărul 25. Nu com mai adresa noi cuvinte de laudă merituosilor și inspiraților îngrijitori ai colecției. Vrem numai să ne exprimăm o părere: credem că ar fi bine dacă Editura ar inițiază o largă anchetă în rîndurile cititorilor, în rîndurile oamenilor de cultură, pentru a obține răspunsuri în stare să asigure călătoria colomnelor colecției în mînd realist. Ar fi interesant să cunoaștem, pe baza anchetei, care sînt intrinsecă cele mai căutate, cele mai frumoase creații ale poezilor dregi. E clar că aceste editări trebuie să cuprindă cele mai colorate pagini din opera unui poet. Volumul Oxidul nu credem că este alcătuit după cerințele colecției. În volum nu sînt traduse decât Tristețe. Deri nu mai o carte din multele cărți ale lui Oxidul. Sînt aceste stihuri „cele mai frumoase”? Numai ele? E ca și cînd am edita un „Eminescu” în care ar fi cuprins numai „Scrisorile”. În volum „Goethe” nu este tipărit nici un fragment din „Faust”. Ne mai surprinde faptul că poetul român din care s-au ales cele mai puține versuri, este Eminescu.

„În amintirea poetului”

Cel care semnează aceste rînduri se înnumără printre admiratorii poeziei Aurorei Cornu. Poeta e autoarea multor versuri frumoase și dorința de a se realiza și în alte zone poetice, inclîndu-se la poezie mediativă, excelînd prin laconism — toate acestea se întrevăd și în poezia despre care am vorbit („În amintirea poetului” — Vîltoa românească 8) și pe care o socotim nerealizată. Poezia își propune să evoce momentul zguditor al împuscării de către fasciști a poetului maghiar Rádóti Miklós, moment povestit de Eugen Jebeleanu în prefața sa la Poem maghiare. Omul atîns de gloanțe, căzut printre cadavre, a mai avut timp să însemne pe câteva cărți postale zguduitoare versuri, mîrturi ale înfrîngerii moartei, înaintea de a fi pentru o doua oară împuscat, la marginea unei gropi comune! Aurora Cornu a poezit acest episod în versuri de o scăzută tonalitate, neîncercate de emoție, „comentînd” foarte „la rece” clipe care solicitau o intensă vibrație intimă a poetului:

„Der springt noch auf! — au spus, cînd pîștea Cum biblie și urcă pe treptele de corpură Cum răsărînd din apa de singe, gîtul frînt La luera, cu gestul obsedat, Însemnă pu hirtie, peste cîțoșe hopuri.

luceafarul

Versuri. O lăță-l, articulînd secretul Cumplit al cîmpiciei, în secun-t salt, surprinsă”.

Versurile cu o cîrgeră extrem de greoaie, topica e în suferință, unele exprimări sînt bombastice, abundă prejudecăți (gest obsedat, secretul cumplit al cîmpiciei, salt sec etc) pentru ca poezia să eșueze în final, printr-o cugetare didactică formulată, în care se pierde și efectul unui cîrș mare — ultimul —:

„Primeștei cersul simplu, natură creatoare. Socător și trucid, pe-alocura se pierde — Onoarea artei sale, nu-i chîngă bine strînsă Pe forma acintată — ci, E rama purpurie, cu sîmbra al rigoare”.

„Bursucii”

Ca toate operele marelui scriitor sovietic Leonid Leonov traduse în romînește, și Bursucii, roman apărut acum trei ani într-o excelentă traducere de Ada Steinberg și Al. Philippide, s-a epuizat într-un timp record, Cum în Uniunea Sovietică a apărut intr-o formă de ediție recușută de autor, care îmbogățește substanțial textul și-i sporește frumusețea, am și bucurorii dacă Espla — Cartea Rusă ar publica această ediție recușută, punînd astfel la îndemna cititorului român cartea de debut a lui Leonid Leonov în cîrșerina ei definitivă.

Aripi

O viziune a Păcii” poezie plină de curînd în Gazeta literară de către Nichita Stănescu ogîndește cu o plasticitate remarcabilă certitudinea victoriei omului înaintea al epocii noastre asupra războiului. Versul poetului nu mai strălucete numai printr-un subtil mozaic de imagini, dîncolo de care ideile se estompează, ci în unele lucrări arterioare că dobîndesc forță, convingătoare. E o condare adolescentină în aceste versuri, adînc o muzică lăuntrică și cu o mare capacitate de sugestie:

„Eu însuși, cu proprii mei ochi — că jur pe soare, pe sufletul rotitor al păsărilor, pe umbra mereu lungindu-se, a trupului meu, am dat ochul grădini suspendate”.

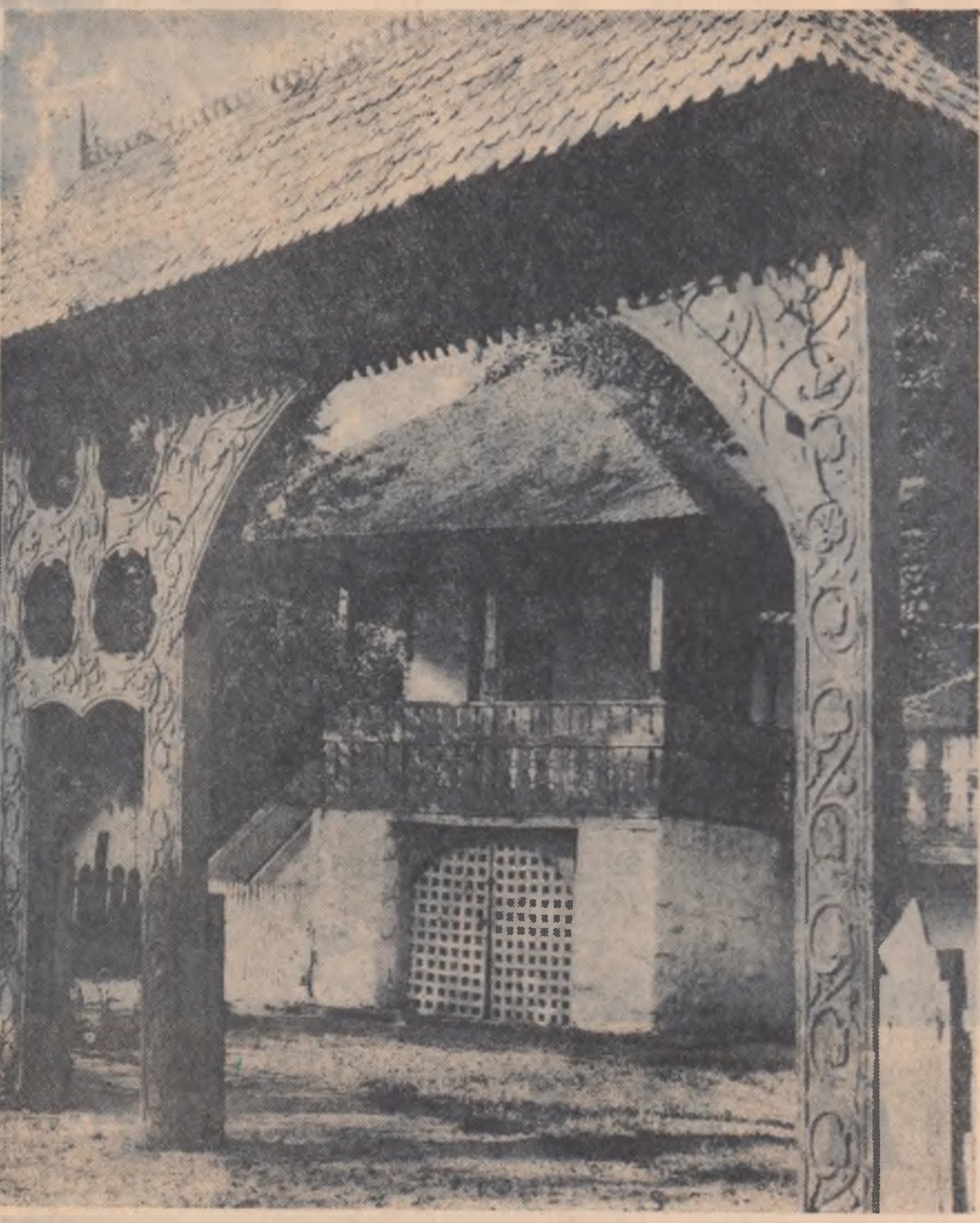
Numai aripi! mi le păstrez și-n amurguri, pe muchile stîncilor mă ridic, ori pe spirala de cuarț a coloanei tale, și mi le întind fără grabă, ca să se cadă bine din toate părțile”.

Sinteză a tuturor năzuințelor umane, pacea o încocată de poet prin grădini suspendate ale copilăriei, e așteptată de oameni pasionați, hotărîți să-și cuarească visurile, să și le apropie. Face se profundează, lumînd cîte, peste arhitectura întregii poezii. „O viziune a Păcii” e o lucrare plină de promisiuni, care ne face să așteptăm cu interes apariția primului volum de versuri al lui Nichita Stănescu, volum aflat sub teacurile Espla...”

Gheorghe Tomozei

Gh. Achiței

Continuare în numărul viitor

Secvență de la Muzeul satului

...ăcă nu ar fi rezistența aerului, un satelit artificial lansat orizontal, chiar la sol, cu viteza de 7.912 m/s, despre care am vorbit mai sus, ar efectua o revoluție completă în raport cu sfera cerească, revenind la vechia poziție în raport cu linia Soare — centrul Pământului, în timp de 1 oră, 24 minute, 25 secunde. Este așadar perioada de revoluție siderală a satelitului artificial. Perioadele de revoluție siderală, ale primilor doi sateliți

lungă decât lungimea ecuatorului și dacă Soarele și planetele nu i-ar perturba mișcarea, o revoluție completă a satelitului în jurul Pământului ar dura 5 ani și 4 săptămâni. Sateliții artificiali care zboară la înălțimi mari, în spațiul cu densitate foarte mică a materiei, vor avea o durată de viață nelimitată (dacă facem abstracție de accidente, cum sînt ciocnirile cu meteoriți sau mult sau mai puțin mari, distrugerile provocate de pulberile cosmice etc.). Frecarea cu atmosfera, pe

mint și dacă înălțimea perigeului traectoriei va fi mai mică decât raza Pământului, ea va cădea pe Pământ. Realizarea traectoriilor unor cosmonave care să se deplaseze de pe o planetă pe alta constituie o problemă excepțional de dificilă. Deoarece planetele orbitează în jurul soarelui, traectoria cosmonavei trebuie descompusă în cel puțin două părți, una în planul unei planete, alta în planul orbitei celeilalte

sire pe o planetă sint orbitele închise de cit mai mică excentricitate (cit mai apropiate de un cerc). Cea de-a doua navă satelit lansată de U.R.S.S. la 19 august 1960 a dovedit că în problema coboririi pe o planetă a unei nave cosmice s-au făcut progrese importante. Cu fiecare zi ce trece, omul pătrunde tot mai adînc în tainele Universului care ne inconjoară și cunoaște porțiunile ale acestui Univers, din ce în ce mai îndepărtate de globul nostru terestru. Cu fiecare cucerire a științei, cu fiecare succes în cucerirea spațiului cosmic, teologii primesc o nouă lovitură. Sateliții artificiali ai Pământului și rachetele cosmice înlătură definitiv opoziția dintre „Pământ” și „Cer”, opoziție pe care teologii au infiltrat-o în conștiința oamenilor pentru a susține opoziția dintre spirit și materie — cu primatul „cerului”, al spiritului, — opoziție ce stă la baza religiilor și idealismului. Gravitația care subjugă omul, nepermițîndu-i să părăsească pămîntul, și care l-a îndemnat astfel inevitabil către ideea inaccesibilității cerului a fost învinsă. Exagerarea antieze vremelnice Pământ-Cer, antieze prilejului de nivel scăzut al tehnicii care nu permitea să se imprime un corp terestru viteza necesară desprinderii de Pământ, a fost depășită. Această viteză, denumită „viteză critică”, reprezintă în ansamblul mișcării corpurilor granita trecerii de la cantitate la calitate și constituie un puternic argument împotriva gândirii neodialectice, metafizice, care nu ține seama de limitele și condițiile caracteristice ale unui anumit moment istoric.

Ernest Hemingway ca colaborator cu Orson Welles, cunoscutul actor și regizor american, la realizarea unui film asupra tauromachiei. Scenariul, scris de Hemingway, ca avea ca subiect viața unui celebru torero spaniol, Antonio Ordóñez. Welles va asigura regia filmului.

Călătorii în Cosmos (II)

de prof. univ. AUREL PÎRVU

sovietici au fost, la început, de 1 oră, 36,2 minute și 1 oră, 43,7 minute. Pe măsură ce crește înălțimea la care lansează sateliții artificiali, orbita lor devine mai lungă, iar forța de atracție a Pământului, mai mică. Prin urmare, forța centrifugă scade, mișcarea satelitului odată plasat pe orbită se încetinește, iar perioada de revoluție crește. Perioada de revoluție a satelitului artificial crește cu distanța de la Planetă, urmînd legea a treia a lui Kepler, după care pătratele perioadelor de revoluție ale sateliților sint proporționale cu cuburile semi-axelor mari ale orbitelor lor. La o înălțime egală cu două raze terestre, perioada de revoluție siderală este de 7 ore, 7 minute, iar la înălțimi de două și trei ori mai mari, respectiv de 15 ore, 44 minute și 26 ore, 3 minute. Dacă sateliții s-ar mișca pe o orbită de o mie de ori mai

porțiunile de traectorie ce trec prin regiuni mai dense, conduce — la sateliții ce zboară la înălțimi mici — la pierderea de înălțime și la micșorarea perioadei de revoluție a satelitului. În cele din urmă, sateliții trebuie să plară; coborînd pînă la straturile dense ale atmosferei, ei va arde, în urma frecării cu

planete, sau și mai bine ca cele două porțiuni să se găsească în anumite plane convenabile alese, diferite de planele orbitelor celor două planete. Trecerea de pe o porțiune pe cealaltă implică folosirea unor motoare care să producă schimbarea de viteză (în direcție și mărime) necesară. Orbitele de plecare și sosire ale unei astronave de pe sau pe o planetă sint determinate numai de cîmpul gravitațional al planetei, ele găsindu-se în zona ei de influență. Printre ele întîlnim, în afara orbitelor hiperbolice de captare și scăpare, o serie de orbite închise (eliptice) care ocolesc planeta. Orbitele închise sint cele mai convenabile, ele sint necesare nu numai pentru pregătirea în vederea unei călătorii interplanetare a unei astronave (realizarea ei prin ansamblarea de diferite pelse, alimentarea cu combustibil etc.), ci și pentru că, în general, este foarte greu ca o astronavă să fie plasată direct pe traectoria hiperbolică dorită. Planul unei orbite de sosire sau plecare pe o planetă trebuie să cuprindă totdeauna centrul planetei, iar, în cazul unei orbite hiperbolice, de captare sau scăpare, este necesar ca el să fie paralel cu direcția vitezei parabolice corespunzătoare planetei respective. Evident, trecerea cea mai convenabilă de pe o orbită hiperbolică și viceversa, se face cînd planetele celor două orbite coincid, deoarece, în acest caz, nu există nici o pierdere de energie datorită schimbării de direcție. În rezumat, călătoria unei astronave între două planete se descompune în 3 etape: mișcarea pe o traectorie eliptică în jurul planetei de pe care se pleacă, mișcarea pe o traectorie hiperbolică de transfer pînă în zona de influență a planetei la care se merge și mișcarea pe o traectorie eliptică în jurul planetei de destinație.

ȘTIINȚĂ/FIC

aerul. Se consideră că sateliții artificiali trebuie să se consume total, la fel ca majoritatea corpurilor meteorice, care se vaporizează și se sting la înălțimea de 90—75 km. (După părerea unor cercetători, aceasta se întîmplă chiar la înălțimea de 100—130 km). În legătură cu aceasta, sateliții artificiali pot fi împărțiți în două categorii: permanenți și temporari. După părerea unor savanți, trebuie clasificați în rîndurile celor permanenți sateliții capabili să se invitească în jurul Pământului cel puțin 10 ani. La perigeu, înălțimea de zbor a acestor sateliți trebuie să fie mai mare de 800 km, căci numai astfel va fi resimțită foarte puțin rezistența mediului. În esență, mișcarea unui satelit artificial este influențată de cîmpul gravitațional nesferic (care nu are în toate direcțiile aceeași intensitate) al Pământului, de rezistența mediului în care se deplasează și de efectele electrice care se produc în atmosfera Pământului. Perturbațiile produse de Soare, Lună și alte planete sint în general mici. Dacă perturbațiile produse asupra orbitei eliptice a unui satelit artificial de către rezistența mediului în care se mișcă sint destul de bine studiate, cele datorite mișcării într-un cîmp gravitațional nesferic sint încă bine cunoscute. Traectoriile rachetelor cosmice față de Pământ pot fi segmente de elipse, parabole sau hiperbole. În primul caz, racheta se mișcă ca un satelit artificial al Pământului, traectoria sa eliptică avînd semiaxa mare și excentricitatea foarte mari. Printre altele, pe o traectorie eliptică se poate ajunge la Lună dacă apogeul traectoriei atinge sau depășește orbita Lunii. În acest caz, dacă racheta nu va ciocni Luna, ea va reveni spre Pământ.

Problema coboririi pe planete implică îndeosebi folosirea în prealabil a unor traectorii eliptice în jurul planetei și utilizarea unor rachete care să vină de pe planeta respectivă, sau să plece de pe nava respectivă, care să fie capabile să frîneze căderea și să evite distrugerea cosmonavei. Cele mai nimerite orbite închise pentru plecare sau so-

Ernest Hemingway ca colaborator cu Orson Welles, cunoscutul actor și regizor american, la realizarea unui film asupra tauromachiei. Scenariul, scris de Hemingway, ca avea ca subiect viața unui celebru torero spaniol, Antonio Ordóñez. Welles va asigura regia filmului.

Problema coboririi pe planete implică îndeosebi folosirea în prealabil a unor traectorii eliptice în jurul planetei și utilizarea unor rachete care să vină de pe planeta respectivă, sau să plece de pe nava respectivă, care să fie capabile să frîneze căderea și să evite distrugerea cosmonavei. Cele mai nimerite orbite închise pentru plecare sau so-

Ernest Hemingway ca colaborator cu Orson Welles, cunoscutul actor și regizor american, la realizarea unui film asupra tauromachiei. Scenariul, scris de Hemingway, ca avea ca subiect viața unui celebru torero spaniol, Antonio Ordóñez. Welles va asigura regia filmului.

Problema coboririi pe planete implică îndeosebi folosirea în prealabil a unor traectorii eliptice în jurul planetei și utilizarea unor rachete care să vină de pe planeta respectivă, sau să plece de pe nava respectivă, care să fie capabile să frîneze căderea și să evite distrugerea cosmonavei. Cele mai nimerite orbite închise pentru plecare sau so-

Concursul nostru

Revista „Luceafărul”, împreună cu Comisia de îndrumare a cercurilor literare a Uniunii scriitorilor din R.P.R., organizează un concurs literar cu tema: „Munca pentru desăvîrșirea construirii socialismului în patria noastră”.

Pot participa la acest concurs membrii cercurilor literare din țară, ca și tinerii care nu sint încadrați în cercuri. Nu pot participa membrii Uniunii scriitorilor din R.P.R. și membrii Uniunii ziaristilor.

Lucrările, nesemnate, vor purta un motto, transcris și pe un plic închis, în care vor fi notate numele, vîrstă, școala sau instituția unde lucrează concurentul, adresa exactă. Lucrările, de preferință dactilografiate, vor fi trimise pînă la data de 15 ianuarie 1961 pe adresa revistei „Luceafărul”, B-dul Ana Ipătescu, 15, București.

Concursul este dotat cu următoarele premii și mențiuni:

- POEZIE
Premiul I, lei 2.000
Premiul II, lei 1.500
Premiul III, lei 1.000
3 mențiuni a lei 500
PROZA
(novelă, schiță, portret, reportaj literar etc.)
Premiul I, lei 3.000
Premiul II, lei 2.000
Premiul III, lei 1.500
3 mențiuni a lei 750
PIESE INTR-UN ACT
Premiul I, lei 4.000
Premiul II, lei 3.000
Premiul III, lei 2.000
3 mențiuni a lei 1.000

În după-amiaza zilei de 3 octombrie, tînărul poet francez Charles Dobzynski a vizitat redacția revistei „Luceafărul”, unde a fost întîmpinat de membri ai comitetului de direcție al revistei. Discuția s-a desfășurat într-o atmosferă deosebit de prietenească. Poetul francez a spus printre altele: — Fericirea de a mă întoarce în țara dumneavoastră în această minunată toamnă de aur, e de-a dreptul copleșitoare. Am cunoscut Bucureștiul cu șapte ani în urmă. Era în timpul Festivalului tineretului din 1953. De atunci am mai văzut multe orașe europene, dar imaginea capitalei dumneavoastră nu mi s-a sters din amintire. Acum, am venit aici, trimis de revista „Luceafărul”, pentru a asista la festivalul filmelor de pîșpi.

— Am remarcat prezența dumneavoastră în presă, în coloanele rezervate cronicii cinematografice. — Mi se pare un lucru deosebit de util pentru un poet. În ceea ce mă privește, contactul cu această artă, prin definiție legată de viață, de tehnică, îmi deschide perspective poetice din cele mai largi.

— Cunoașteți filmele produse de cinematografia noastră? — Compatriotul dumneavoastră, Gopo, e unul dintre preferații mei. Am apreciat întotdeauna lirismul și fantezia desenului său. Cred că pelecetele sale pot fi pomenite, fără ezitare, în rîndul celor mai bune din lume. Am văzut platurile de la Buftea. Fără îndoială, sint printre cele mai moderne din Europa. Aveți toate premisele unei cinematografii de calitate. De altminteri, cultura românească mi se pare deosebit de interesantă. E cultura unei țări în plin avînt. Utl populară, minunatele incrustații, adevărate dantele în lemn și în os, muzica lui Enescu. Din păcate, traducerea din literatură românească sint încă puține. Dar, în ciuda barierelor de limbă, am putut aprecia poezia lui Eminescu și Argeșii, proza lui Sadoveanu (am citit în traducere „Nicoară Potcoavă” și „Mitrea Cocor”, fără îndoială două creații remarcabile ale prozei moderne europene). Admirabilul Suris al Hiroși-

mei al lui Jebeleanu, poemele Mariei Banus...

Răsfoind colecția revistei, Charles Dobzynski a fost plăcut impresionat de numeroasele creații ale tinerilor, apreciind mai ales rubricile

CHARLES DOBZYNSKI la Luceafărul

Dintre sute de catarce și Steaua fără nume. El a vorbit despre dificultățile pe care trebuie să le învingă începătorii în ale literaturii în Franța, despre consecvența cu care majoritatea

LA ZI

redacțiilor fac apel exclusiv la scriitorii consacrați.

— Cînd se descoperă un azazis „copil-minune” — vezi cazul Minou Drouet — el devine repede un număr de varieteu, colindînd cazinourile Coastei de Azur, însoțit de zgomotul asurzitor

al reclamelor desăntate. E umilitor!

Intrebat asupra proiectelor de viitor, Dobzynski a răspuns:

— Voi lucra la desăvîrșirea poemului de anticipație „L'Opéra de l'espace”, pe care am avut bucuria să-l văd tradus fragmentar în coloanele revistei dumneavoastră. Am citit o bună parte din el în stațiunea trecutată la Teatrul Național și am impresia că s-a bucurat de o bună primire. Fără îndoială că nici vizita în țara dumneavoastră nu va rămîne fără urmări. Acest popor harnic și talentat, peisajele de toamnă, alit de drați temperamentului meu nordic... Si apoi, cinematografia... Mă ațrațe tot mai mult. Deocamdată, păstrez secretul asupra intențiilor mele cinematografice.

Încheiere, Charles Dobzynski i-a rugat pe cei de față să transmită cititorilor „Luceafărului” salutările și urările sale de spor la muncă și de bucurie. Ceea ce facem cu multă plăcere, asigurîndu-l pe oaspetele nostru de dragostea tuturor celor care cunosc și apreciază lirica sa profundă, combativă, pătrunsă de dragoste de viață.

Rep.

DUPĂ ȘASE ETAPE

S-au disputat șase etape din cel de al 42-lea campionat de fotbal al țării noastre. După înfrîngerile din sezonul trecut, pe stadioanele din Sofia, București și Bratislava, fotbalistii romîni au reușit în fața publicului hotărît să muncească perseverent pentru lichidarea alarmantei rămîneri în urmă a celui mai popular sport. Deși au „jurat” să nu mai cîină la fotbal, spectatori s-au prezentat și în această toamnă în tribunele stadioanelor, înarmați cu umbrele, tîlîngi și... încredere. Desigur, nu sint de așteptat schimbări spectaculoase. Totuși, unele semne bune au început să se arate, competiția s-a ardat a fi mai dinamică decît pînă acum, execuțiile tehnice sint ceva mai reușite și în formațiile multor echipe au apărut tineri talenți, promovați cu curaj. Un singur lucru pare neschimbabil: se joacă încă prea „bărbătește”, prea dur și în aceste șase etape s-au comis regretabile ciocniri între bocancii cu crampele ai apărătorilor și gleznele înaintașilor, David, de la „Steagul Roșu” ne-a dovedit că se poate să fie și invers, Nu e un original. Nici mijlocișii nu se lasă mai prejos. (Kozka de la Rapid pricepe în cine bătem

SPORT/IV

iar despre fundași, să nu mai vorbim... Ce e nou în acest campionat? 1. Dinamo București este într-o formă foarte bună, cum n-a mai fost de mult, și-a „rodit” în formație cîțiva tineri de mari posibilități și, mai ales, a găsit o formulă de echipă... 2. Lucruri asemănătoare se pot spune despre U.T.A. echipa bătărilor Petchowschi, care, alături de Dinamo și C.C.A. concurează cu mari șanse la primul loc... 3. Rapid a început să nu-și mai dezamăgească suporterii (cei mai buni, cei mai răbdători din cîții cor fi existînd). Aici se ridică un jucător de mare talent, Balint, căruia Ozon i-a insuflat ceva din iscusința sa și — lucru remarcabil — nu-i incurajează dantelăriile inutile, cu altă expresie „ozonlicurile”... 4. Echipela, studențești surprind nu numai printr-o comportare înegală țară și printr-o pregătire fizică insuficientă. La Cluj, blondul Mateianu pe care — acum cîțiva ani — presa spaniolă îl compara cu Di Stefano, dă semne de vedetism. În meciul recent cu Progresul, Mateianu a jucat mult pentru tribune și puțin pentru... Știința Cluj... 5. C.C.A., care tocmai în clipă în care se pregătește să-și spună că e „imbătrînit”, că începe să piardă pasul, bate cu 7:1 sau cu 5:3 (după ce e condusă cu 0:3) și care e înfrîntă clar de către Rapid sau Petrolul atunci cînd ai „jucat” pe ea, ca pe o solistă, la Pronosport, nu mai are siguranța dobîndită în celelalte campionate. Apărarea (stopper, fundaș dreapta) linia de halți și extrema dreapta, nu mai dau randamentul cunoscut. Constantin și același jucător de mare inspirație și alături de Tătaru și Stăicu e... constant, partidă de partidă, iar Toma, care a făcut la Ploesti un meci remarcabil, își revine la forma care l-a consacrat ca pe unul dintre marii portari ai continentului... 6. Băcăuanii, care nu mai sint singurii moldoveni din campionat, (C.S.M.S. lași îi secundează cu succes) au făcut la București, în compania colegilor de club, o jumătate de meci satisfăcătoare. E drept, numai ju-

Cluj, blondul Mateianu pe care — acum cîțiva ani — presa spaniolă îl compara cu Di Stefano, dă semne de vedetism. În meciul recent cu Progresul, Mateianu a jucat mult pentru tribune și puțin pentru... Știința Cluj... 5. C.C.A., care tocmai în clipă în care se pregătește să-și spună că e „imbătrînit”, că începe să piardă pasul, bate cu 7:1 sau cu 5:3 (după ce e condusă cu 0:3) și care e înfrîntă clar de către Rapid sau Petrolul atunci cînd ai „jucat” pe ea, ca pe o solistă, la Pronosport, nu mai are siguranța dobîndită în celelalte campionate. Apărarea (stopper, fundaș dreapta) linia de halți și extrema dreapta, nu mai dau randamentul cunoscut. Constantin și același jucător de mare inspirație și alături de Tătaru și Stăicu e... constant, partidă de partidă, iar Toma, care a făcut la Ploesti un meci remarcabil, își revine la forma care l-a consacrat ca pe unul dintre marii portari ai continentului... 6. Băcăuanii, care nu mai sint singurii moldoveni din campionat, (C.S.M.S. lași îi secundează cu succes) au făcut la București, în compania colegilor de club, o jumătate de meci satisfăcătoare. E drept, numai ju-

mătate. În replica a doua cu primul două goluri. O consolare: golurile au fost înscrise de foștii lor jucători: Tîrcovnicu și Eftimie. 7. Din multe motive, aș mai remarca forma excepțională a echipei Metalul Tîrgoviște (6 meciuri, 5 victorii, 1 meci nul, nici o înfrîngere, golaceraj 24:6!) dar am aflat cu surprindere că nu activează în Divizia A I E o echipă frumoză în B, care activează acum trei ani într-un campionat regional. 8. O listă a jucătorilor evidențiați? Mai bine să ne imaginăm două echipe ale căror formații ar fi: Prima: Toma (C.C.A.), Gross (Dinamo Bacău), Nunweiler III (Dinamo), Soare (Progresul), Petru Emil (Știința Cluj), Petchowschi (U.T.A.), Pircălab (U.T.A.), Constantin (C.C.A.), Ozon (Rapid), Raki (C.C.A.), Tătaru (C.C.A.). Și a doua: Uțu (Dinamo), Greavu (Rapid), Brînzei (Farul), Stăicu (C.C.A.), Al. Vasile (Dinamo), Nunweiler IV (Dinamo), Oaidă (Progresul), Mateianu (Știința Cluj), Enă II (Dinamo), Meszaros II (St. Roșu) și Cremlăceanu (Mînerul).

G. T.

ANCHETA REVISTEI „LUCEAFĂRUL”

1. Cum apreciați activitatea revistei noastre față de sarcina de a ogîndi creația tinerilor scriitori și de a o îndruma către temele esențiale ale actualității? În ce măsură se ogîndesc în „Luceafărul” preocupările tineretului nostru și ce propuneri puteți face în acest sens?
2. Cum apreciați activitatea pe care „Luceafărul” o duce în mijlocul începătorilor, al membrilor cercurilor literare, precum și acțiunea de descoperire a tînor noi talente din rîndurile oamenilor muncii? Ce sugestii ne puteți da?
3. Ce ați dori să citiți în paginile revistei noastre privitor la marile sarcini ale planului de 6 ani?
4. Care sint rubricile cele mai interesante? Ce rubrici ați dori să se inițieze?
5. Cum apreciați materialele de critică literară din paginile revistei?
6. Cum apreciați și ce sugestii aveți în privința prezentării grafice a revistei? (Paginație, ilustrație, titluri etc.).

Rugăm cititorii revistei noastre să ne comunice răspunsurile lor la această anchetă, pe adresa „Luceafărul”, Bulevardul Ana Ipătescu 15, Raionul Stalin, cu mențiunea „Luceafărul întrebă cititorii”.